

D. IOANNIS

FERI, SVMMI TEM-
PLI MOGUNTINENSIS

concionatoris, de filij prodigi para-
bola, conciones eruditissimæ: ex-
actissimam explicandi formam
in simili negotio exhiben-
tes, tempore Quadra-
gesimali atque Pa-
scha ab eodem
recitatæ, &
nunc
primum latinitate
donatæ.

HIS ACCESSERVNT EIVSDEM
& aliæ tres, in provinciali synodo Mogunti-
nensi declamatæ: omnibus deformatæ
Ecclesiæ statum reformare ni-
tentibus utilissimæ.

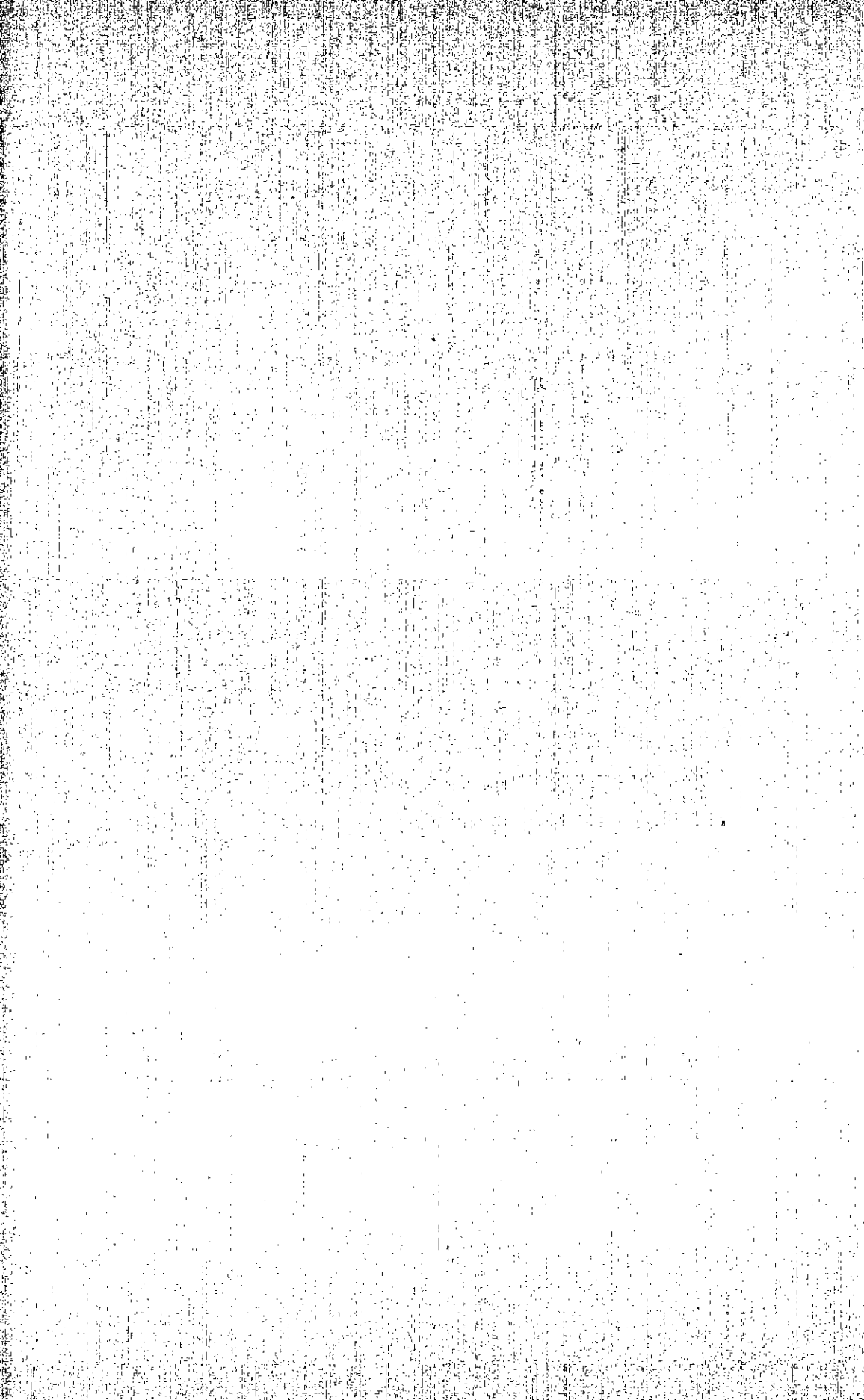

LVGDVNI,

APUD GULIELMUM

Rouillium sub scuro Veneto.

M. D. LIIII.

D. A V G V S T I N I D E

P O E N I T E N T I A F R A -

*gmentum longè vtilissimum, subsequētibz
propter materiæ affinitatem connexum.*

VITA humana quantalibet præ-
polleat fecunditate iustitiæ, si-
ne peccatorum remissione ta-
men non agitur. Quoniam filij
Dei quandiu mortaliter viuūt,
cum morte confligunt, & sic spiritu Dei exci-
tantur, & tanquàm filij Dei proficiunt ad Deū,
vt etiam spiritu sancto, adgrauante corrupti-
bili corpore tanquàm filij hominis, in quibus-
dam motibus deficiant ad seipsos, & ideo pec-
cent. Interest quidem quantum, neque enim
quia peccatum est omne crimen, ideo crimen
est etiam omne peccatum. Itaque sanctorum
uitam quandiu in hac morte viuunt, inueniri
posse dicimus sine crimine. Vnde Apostolus
eligendum dicit episcopum, si quis sine crimi-
ne est. Peccatum autem si dixerimus quia non
habemus, ait alius Apostolus, nos ipsos sedu-
cimus, & veritas in nobis non est. Sed neque de
ipsis criminibus quamlibet magnis in sancta

*Ut satisfiat
ecclesiæ.*

*Quid retra-
heret à pu-
blica pœni-
tentia.*

ecclesia remittendis Dei misericordia despe-
randa est agentibus pœnitentiam, secundũ mo-
dum cuiusque peccati. In actione autem pœni-
tentia vbi tale commissum est, vt is qui commi-
sit, à Christi etiam corpore separetur, non tam
consideranda est mensura temporis, quàm do-
loris. Cor enim contritum & humiliatũ, Deus
non spernit. Verũ quia plerunque dolor alte-
rius cordis occultus est alteri, nec ad aliorum
notitiam per verba vel quæcunque alia signa
procedit, cùm sit coram illo cui dicitur: Gemi-
tus meus à te non est absconditus, rectè consti-
tuuntur ab his qui ecclesiis præsunt, tempora
pœnitentiæ vt satisfiat etiam ecclesiæ in qua re-
mittuntur ipsa peccata, extra eam quippe non
remittuntur. Ergo cùm tanta est plaga peccati,
atque impietas morbi, vt medicamenta corpo-
ris & sanguinis domini differenda sint, autori-
tate antistitis debet se quisque ab altario remo-
uere ad agendam pœnitentiam, & eadem auto-
ritate reconciliari. Hoc est enim indignè acci-
pere corpus & sanguinem Domini, si eo tem-
pore accipiat, quo debet agere pœnitentiam.
Nam & ipsa pœnitentia quando digna causa
est, vt secundum morem ecclesiæ agatur, ple-
rumque infirmitate non agitur, quia & pudor
rimor est displicendi, dum plus delectat homi-
num existimatio quàm iustitia, qua se quisque
humil' at pœnitendo. Vnde nõ solũ cùm agitur
pœnitentia, verũ etiã vt agatur, Dei miseri-
cord

tordia est necessaria. Alioquin non diceret Apostolus de quibusdam: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam. Et vt Petrus amarè fleret, præmisit Euangelista & ait: Respexit eū dominus. Iudicet ergo seipsum homo voluntate dū potest, & mores conuertat in melius, ne cū iam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino iudicetur. Et cū in se protulerit seuerissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiã, veniat ad antistites, per quos illi in ecclesia clauis ministrantur, & tanquàm bonus incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito à præpositis sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum, & supplex. Id tamē agat quod non solū ipsi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum, vt si peccatum eius non solū in graue eius malū, sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire vtilitati ecclesiæ videtur ac plebis, agere pœnitentiam non recuset. Non resistat, ne lethali & mortiferæ plagæ per pudorē addat tumorē. Meminerit semper: Quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiã. Quid enim infelicius, quid peruersius quàm de ipso vulnere quod latere non potest, nō erubescere, & de ligatura plus erubescere? Nemo arbitretur propterea se consilium salubre huius pœnitentiæ debere contemnere, quia multos forte aduertit, & nouit ad sacramenta altaris accedere, quorum talia crimina nō ignorat.

Et hæc pœnitentia causa fuit instituendæ publicæ satisfactionis, si ne pœnitentia.

Multi enim corriguntur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas: multi nesciuntur donec veniet dominus & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, quia se per illos cupiunt excusare. Plerique autem boni Christiani propterea tacent, & sufferunt aliorum peccata quæ nouerunt, quia documentis sæpe destituuntur, vt ea quæ ipsi sciunt iudiciis ecclesiasticis probari possint. Quæuis enim vera sint quædam, non tamen iudici facile credenda sunt, nisi certis indiciis demonstrantur. Nos verò à communione quæquam prohibere non possumus, quamuis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut aliquo siue seculari, siue ecclesiastico iudicio accusatum atque cõiectum. Quis enim sibi vtrumque audet assumere, vt cuiquæ ipse sit, & accusator & iudex? Non enim temere & quomodolibet, sed per iudicium ab ecclesiæ communione separandi sunt mali, vt si per iudicium auferri non possint, tolerentur potius velut palea cum tritico vsque ad vltimum ventilabrum, vel pisces mali cum bonis, vsque ad segregationem quæ futura est in littore, hoc est, in fine seculi. Plerique autem attendunt multos etiam in ipsis honoribus ecclesiasticis præpositorum & ministrorum, non congruenter viuere sermonibus & sacramentis quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines qui
eos in

*Quos olim
excommu-
nicarit eccle-
sia.*

Iudicium.

*Alterum
quod retra-
hebat quos-*

eos intuenſo Chriſti obliuiſcantur, qui & tanto ante prædixit, vt legi Dei potius obtemperarent, quàm imitandi videantur illi, qui ea quæ dicunt non faciunt. Et traditorem ſuum tolerans vſque in finem, etiam ad euāgelizandum cum cæteris miſit. Quinam hominum erit, qui ſibi manendum exiſtimet in itinere, cum viderit, miliaria lapidea literis plena, viam docere & non ambulare? Fortaſſè alius dicat: Ego iam baptizatus in Chriſto, quò mihi omnia præterita peccata dimiſſa ſunt. Vilis factus ſum nimis, iterans vias meas, & canis horribilis oculis Dei conuerſus ad vomitum ſuum, quò abibo à ſpiritu eius, & à facie eius quò fugiā? Quo frater? niſi ad eius miſericordiam pœnitendo, cuius poteſtatem peccando contempſeras. Ne mo enim rectè fugit ab illo, niſi ad illū, ab eius ſeueritate ad eius bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugientem, vbi eius præſentia non inueniat? Si aſcenderis in cœlum, ibi eſt: ſi deſcenderis in infernū adeſt. Recipe ergo pennas tuas in directum, & habita in ſpe. In extremo huius ſeculi. Etenim illuc manus ſua perducet te, & perducet te dextera ſua. Quicquid enim feceris, quæcunque peccaueris, adhuc in hac vita es, vnde omnino ſi ſanare nolleſt, auferret. Cur ergo ignoras, quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Qui enim clamando non tibi perſuaſit vt non recederes, parcendo clamat vt redeas. Sed non ſufficit mores in melius commu-

*dam ab agē
da publica
pœnitentia.
Statua
Mercuria-
les*

*Amplectē
da miſeri-
cordia.*

*Satisfactio
pro perpe-*

*tratis crimi-
nibus.*

*Ex lib. do-
gmatū ec-
clesiastico-
rum.*

tare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat domino, per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis: Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus. Non enim dictum est, vt tantum abstinenceamus à peccatis, sed & de præteritis (inquit) deprecare dominum, vt tibi dimittantur. Oportet igitur ad pœnitentiam accedere cum omni fiducia, & ex fide credere indubitanter, pœnitentia aboleri posse peccata, etiam si in ultimo vitæ spiritu admissorum pœniteat, & publica lamentatione peccata prodantur, quia propositum Dei quo decreuit saluare quod perierat, stat immobile. Et ideo quia voluntas eius non mutatur, siue emendatione vitæ, si tempus conceditur, siue supplici confessione, si continuo vita exceditur, venia peccatorum fideliter præsumatur, ab illo, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur à perditione pœnitendo, & saluatus miseratione domini viuat. Sed fac incertum esse, vtrum ignoscat Deus, qui perdit homo cum supplicat Deo, qui salutem perdere non dubitauit, cum offenderet Deum. Quis enim certus est etiam quod Imperator ignoscat? & tamen pecunia funditur, maria transeuntur, procellarum incerta subeuntur, & vt mors vitetur, penè mors ipsa suscipitur, supplicatur deinde
per

per homines homini. Sine dubitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proueniant. Et tamen certiores sunt clauēs ecclesiæ, quàm corda regum: quibus clauibus quodcunque in terra soluitur, etiam in cœlo solutum promittitur. Et multo honestior est humilitas, qua se quisque humiliat ecclesiæ Dei: & labor minor imponitur, & nullo temporalis mortis periculo mors æterna vitatur. Hæc dicta sunt de publica satisfactione, qua quisque humiliando se non solum coram Deo, sed etiam coram ecclesia, quæ habet clauēs regni cœlorum, in qua fit remissio peccatorum ad arbitrium antistitis satisfacere debet. Sed & secreta satisfactione solui mortalia crimina non negamus. Sed mutato prius seculari habitu, indefesso religionis studio, per vitæ correctionem & iugi, imò perpetuo luctu, miserante Deo. Ita duntaxat, vt contraria pro his quæ pœnitet, agat. De quotidianis autem leuibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio satisfacit. Eorum est enim dicere: Pater noster qui es in cœlis, quia iam tali patre regenerati sunt, ex aqua & spiritu. Delet omnino hæc oratio dominica quotidiana peccata. Delet & illa à quibus vita fidelium etiam scelerata gesta à se pœnitendo in melius mutata discedit, si quemadmodum veraciter dicitur: Dimitte nobis debita nostra, quoniam non desunt quæ dimittantur, ita veraciter di-

Clauēs ecclesiæ.

Secreta satisfactio.

Venalia peccata.

Per orationem dominicam etiā crimina pœnitenti remittuntur.

*Ignoscentia
elemosynæ
genus.*

catur: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, id est, fiat quod dicitur, quia & ipsa elemosyna est, veniã homini petẽti ignoscere. Ac per hoc ad omnia quæ utili misericordia sũt, valet quod dominus ait: Date elemosynã, & ecce omnia munda sunt vobis. Nõ solũ ergo qui dat esurienti cibum, sitienti potum, nudo vestimentum, peregrinanti hospitium, fugienti latibulum, ægroto vel incluso visitationem, captivo redemptionem, debili subuectionem, cæco deductionem, tristi consolationem, non sano medelam, erranti viam, deliberanti consilium, & quodcunque necessarium est indigenti: verũ etiam qui dat veniam peccanti, elemosynam dat. Et qui emendat verberare, in quem potestas datur, vel coërcet aliqua disciplina, & tamen peccatum eius quo ab illo læsus aut offensus est, dimittit ex corde, id est, orat vt ei dimittatur non solum in eo quod dimittit atque orat, verum etiam in eo quod corripit, & aliqua emendatoria pœna plectit, elemosynam dat, quia misericordiã præstat. Multa enim bona præstantur inuitis, quando eorũ consulitur utilitati non voluntati. Multa itaque sunt genera elemosynarum, quæ cùm facimus adiuuamur, vt dimittantur peccata nostra, sed ea nihil est maius, quæ ex corde dimittimus, quod in nos quisque peccauit. Quisquis autem roganti & pœnitenti ex corde non dimittit, nullo modo existimet à Deo

sua

sua peccata dimitti. Quæ sint autem leuia, quæ graua peccata, non humano, sed diuino sunt pensanda iudicio. Videmus enim quædam ab ipsis quoque apostolis ignoscendo fuisse concessa, quale illud est quod venerabilis Paulus coniugibus ait: Nolite fraudare inuicem, nisi ex consensu ad tempus vt vacetis orationi, & iterum reuertamini in id ipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiã vestram. Quod putari posset non esse peccatum, misceri scilicet coniugi non filiorum procreandorum causa (quod bonum est nuptiale) sed carnalis etiã voluptatis: vt fornicationes siue adulterium, siue cuiusquam alterius immunditiæ mortiferum malum, quod turpe est etiam dicere, quò potest tentante satana libido pertrahere, incontinentium deuitet infirmitas. Posset ergo, vt dixi, hoc putari non esse peccatum, nisi addidisset: Hoc autem dixi secundum veniam, non secundum imperium. Quis autem iam neget esse peccatum, cum dari veniam facientibus apostolica autoritas fateatur? Tale quidam est, vbi dicit: Iam quidem omnino delictum est, quia iudicia habetis vobiscum. Quare non magis iniquitatem patimini? quare non potius fraudamini? vt ad illud redeatur, quod Dominus ait: Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio tecum contendere, dimitte illi & pallium. Et alio loco: Qui auferit quæ tua sunt, ne repetas. Prohibuit itaque suos Apostolos

stolos de secularibus rebus, cum aliis habere iudicium: quod dicit esse delictum. Et tamen cū finit in ecclesia iudicia talia finiri, inter fratres fratribus iudicantibus, extra ecclesiam verò terribiliter vetat, manifestum est, etiam hīc quod secundū veniam concedatur infirmis. Sunt autem quædam, quæ leuissima putarentur, nisi in scripturis demonstrarentur opinione grauiora. Quis enim dicentem fratri suo, fatue, reum gehennæ putaret, nisi veritas diceret? Aut quis existimaret, quā magnum peccatum sit, dies obseruare & menses, & annos, & tempora, sicut obseruant qui certis diebus, siue mensibus, siue annis volunt aut nolunt aliquid inchoare: eò quod secundū vanas doctrinas hominum fausta vel infasta existiment tempora, nisi magnitudinem ex timore Apostoli pensarem, qui talibus ait: Timeo vos, ne fortè sine causa laborauerim in vobis. Quā multa sunt alia peccata, siue in loquendo de rebus & negotiis alienis, quæ nō ad te pertinent, siue in vanis cachiñnationibus, cū scriptum sit: Stultus in risu exaltat vocem suam, sapiens autem vix tacitè ridebit. Siue in ipsis escis quæ ad necessitatem sustentandæ huius vitæ præparantur, auuidior atque immoderatio appetitus: siue in vendendis & emendis rebus caritatis & vilitatis vota peruersa. Propter hæc & huiusmodi peccata, & alia, licet his minora, quæ fiunt verborū & co-
git

gitationum offensionibus, apostolo Iacobo confitente ac dicente: In multis enim offendimus omnes, oportet quotidie crebròque oremus dominum, atque dicamus: Dimitte nobis debita nostra. Nec in eo quod sequitur, mentiamur: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Pro quibus etiam sacrificia, & eleemosynarum & ieiuniorum quisque pro suis viribus offerre non cesset. Cæterum pro illis peccatis quæ legis decalogus cõtinet, & de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt, illa actio pœnitentiæ subeunda est, in qua maiorem in se quisque seueritatem debet exhibere, vt à seipso iudicatus non iudicetur à domino. Quæ actio pœnitentiæ tunc erit perfecta & Deo acceptabilis, si ascenderit homo aduersum se tribunal mentis suæ, & constituerit se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat, sicut comminatur Deus peccatori. Atque ita constituto in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor. Inde sanguis animæ confitentis per lachrymas profluat. Postremò ab ipsa mente talis sententia proferatur, vt se indignū homo iudicet participatione corporis & sanguinis domini. Versetur ante oculos imago futuri iudicij, & cū alij accedunt ad altare Dei, ipse verò non accedit, cogitet quàm sit contremiscenda illa pœna, qua percipientibus aliis vitam æternam, alij

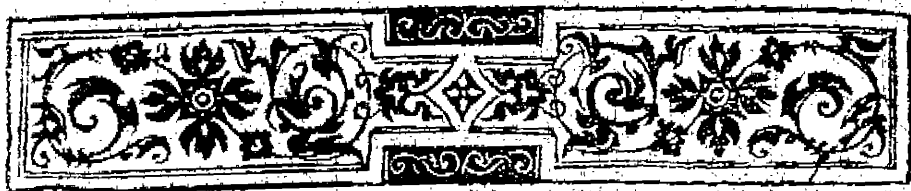
*Peccata aduersus decem præcepta.
Modus seuerioris pœnitentiæ.*

in

in mortem præcipitantur æternam. Mensurâ autem temporis in agenda pœnitentia idcirco non satis attentè præfigunt canones pro vnoquoque crimine, sed magis in arbitrio antistitis relinquendum statuunt: quia apud dominum non tam valet mensura tēporis, quàm doloris, nec abstinencia tantùm ciborum, sed mortificatio potius vitiorum. Propter quod tempora pœnitentiæ fide & conuersatione penitus abbrevianda præcipiunt, & negligentia protelanda. Extant tamen pro quibusdam culpis modi pœnitentiæ impositi, iuxta quos cæteræ perpendendæ sunt culpæ, cum sit facile per eosdem modos vindictam & censuram canonum æstimare.

*

FINIS.

DE FILIO PRO-
DIGO PRAEFATIO, ET
*prima concio, in die Cine-
rum habita, Anno*

XLVII.

VO P hoc tempore, à die Cine-
rum ad festum Paschatis vsque,
in sancta Christiana Ecclesia,
plus operæ & diligentiae adhi-
beatur in prædicando & exhor-
tando: quam reliquis anni temporibus, non
propterea fieri quis existimet, nec ita à nobis
Christianis accipi debet, quasi tempus istud
præstet & sanctius per se sit aliis temporibus.
Nequaquam. Nobis enim Christianis omnia
tempora, omnes dies phani esse debent: om-
nes dies perindè nobis valere debent, ac dies
Ieiunij, Parasceues, & Paschatis. Quemadmo-
dum luculenter satis Esaias prædixit futurum *Esa. 66.3*
in Nouo Testamento: Et erit (inquit) mensis
ex mense, & sabbatum ex sabbato. Quod ali-
bi quoque innuit, vbi ait: Et venient redempti *Esa. 51.1*
à Domino, conuertentur, & venient in Sion,
hoc est, in Christianam Ecclesiam cum laude,
& lat

& lætitia sempiterna super caput eorum: gaudium & lætitiā obtinebunt.

Frequentiores idcirco ac feueriores nunc fiunt exhortationes, quod Christianam doctrinam docendo, ad eam denique partem deuentum sit, quæ homini carnalia amanti, veteri Adamo, corruptæ ac peruersæ nostræ naturæ omniū difficilimè persuaderi potest. Quæ nam illa est? Pœnitentia est, præter quam quicquid per totum annum prædicatur, id omne mollius auribus sonat. Nulla herba est tam amara, cuius amaritudinem non superer pœnitentia, cuius saporem Adami palatum horret, fugitque quàm longissimè, & quàm diu liceat. In Paradiso incœpit, quod necdum cessat facere, idq; in nobis ipsius natis apparet, quanta cum difficultate ad pœnitentiā adducamur, etiam in extremo mortis articulo periclitantes, nulla spe vitæ relicta, & vt vulgò dici solet, alterum pedem in scapha Charontis habentes, & iam propemodum ad iudicium Dei comparituri. Sed fortè scire cupis, cur vsque adeò nobis odiosa sit pœnitentia? Ideò haud dubiè, quia timemus, ne prohibeamur ab iis, quibus irritare Deum hætenus nobis voluptati fuit. Quapropter certum est, & luce clarius, Ducem belli, longè citius posse cogere iustum exercitum, & militem innumerū ad pugnam committendam aut expugnandā urbem (quod tamen fit non sine ingenti vitæ disci-

Gen. 3. 6

discrimine) quàm verbi diuini præconem, vel decem solum homines ad pœnitentiæ prædicationem posset adducere, vbi non solum periculi nihil est, sed summa quoque inde speranda vtilitas & salus.

Nihil non excogitamus omnesq; elabendi vias quærimus, vt saltem pœnitentiæ effugiamus necessitatem. Alius sola fide nititur, alius ex sententia aliqua sacrae scripturae defensionem sibi parat, quam tamen sinistrè intelligit. Sed friuola illa est & inanis tergiuersandi ratio.

Fides nostra habet, quòd in Christiana Ecclesia remissio sit peccatorum, quam & duraturam credimus, donec mundi machina subterit. Quæ res sola nobis solatio est maximo. Nisi enim tanta Ecclesiæ esset autoritas, vt peccata condonare posset, quis non desperaret omni auxilio destitutus, quandoquidem nemo nostrum est, qui post baptismum, non iterum nocentem se faciat? Peccatores nos negare non possumus, aut (vt Ioannes inquit) ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. 1. Ioan. 1. d

Verum nemini remissio peccatorum contingere potest, nisi præmissa pœnitentia. Quoniam sic scriptum est (inquit Christus) & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicare in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes. Similiter Petrus: Pœnitentiam (inquit) Luc. 24. d
Act. 2. f

*2. Ioan. 1. d**Matth. 4. c*

agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissione peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus sancti. Huic astipulatur quoque Ioannes: Si confiteamur peccata nostra: fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata nostra. Quoniam verò pœnitentia vna pars sit ex iis, quæ ad doctrinam Christianam pertinent, & quæ in Ecclesia Christiana prædicari debent, iuxta verba Christi: imò quoniam ipsemet pœnitentiam prædicarit, & prædicationem suam à pœnitentia sit exorsus, nec peccatorum remissionem consequendi alia sit ratio, quàm per pœnitentiam: necessum est omninò, eam certum & præscriptum habere tempus, quo & tractari & exerceri possit, non minus, quàm alia Christianæ doctrinæ partes: nec ibi Dei aut Christi Ecclesiam esse, vbi de pœnitentia prædicatio non habeat locum.

Quis autem locus, quòdve tempus de pœnitentia prædicationi aptius esse potest, quàm id, quod est ante passionem & resurrectionem Christi? Nam omnis nostra pœnitentia in Christi passionem veluti scopum dirigenda est: ex qua etiam vim suam accipit. Prætereà nihil animos nostros, dum pœnitentiam agimus confirmare magis potest, quàm quòd cum Christo per pœnitentiam peccatorum morientibus, læta promissa sit resurrectio.

Hac nempè de causa, in Christiana Ecclesia

sia istud ipsum tempus ante passionem & Pascha ad prædicandam poenitentiam visum est aptissimum.

Porro, quod non vnum aut alterum tantum, nec tres aut plures dies, sed sex integras septimanas & ad poenitentiae prædicationem usurpemus, ideo fit, quod hæc cæteris Christianæ doctrinæ partibus, difficilius percipiatur, ut supra admonui, atq; eam ob causam accidit, cur hæc de poenitentia pars tanto studio urgeatur, non verbis solum, verum externis etiam quibusdā signis & cæremoniis. Quæ tamen omnia (proh dolor) parum proficiunt apud huius ætatis homines: vnde colligere facile licet, quid tum futurum esset, si nunquam poenitentiae fieret mentio. Atque quidem modestia, pietas & sanctimonia, vel potius leuitas, impietas & peruersitas vitæ nostræ, quam nunc ducimus, satis loquitur, qui fructus proueniant, si gratiam semper, nunquam verò poenitentiam in ore habeamus. O infelices illos, quicunque plausibili sua prædicatione occasionem & ansam dedere, quod genus humanum ad tantam leuitatem impietatemque declinarit. Sapientius profectò maiores nostri rem considerarent, qui gratiam quidem annuntiandam putauerunt, sed ita, ne poenitentiae obliuiscerentur, & suum cuique tempus attribuerent.

Hoc illud tempus est, quod poenitentiae studio transigebant, & vestigia, quæ adhuc extant,

ostendunt nobis,quàm non solum seuera, sed Christiana quoque illorum de pœnitentia fuerit doctrina, quam primò aggrediebâtur cum summa humilitate, capita sua cinere conspergentes. Deinde cum modesta peccatorum confessione: Peccauimus cum patribus nostris, &c. Tertiò intima oratione: Exaudi nos Domine (cum Dauide inquires) quoniam benigna est misericordia tua, &c. Quartò hæc omnia faciebant vera fide & constanti fiducia erga misericordiam Dei, Domine (dicebant) misereris omnium, & nihil odisti eorum, quæ fecisti, &c. Postremò piam concipiebant mentē, ad emendationem in melius mutuò sese cohortantes.

Psal. 68.

Sap. 11. d

En ad hunc modum pœnitentiæ prædicationem in Ecclesia incipi moris erat, dato per hoc omnibus concionatoribus exēplo, vt hunc morem continuent, & simili seueritate pœnitentiæ prædicationem ad vmbilicum vsque (vt dici solet) perducant.

Quod exemplum & ego proposui imitari, & per totam Quadragesimā, vt hætenus consueui, omnem meam prædicationem ita instituere, vt vel semel pœnitentiam rectè aggrediamur, postquàm in dies magis ac magis experiamur, Deum peccatis nostris offensum esse grauissimè, nec nobis præter certā perniciem tam temporalem, quàm spiritualem & æternā expectandam, nisi per pœnitentiam nobis adhuc spirantibus, Dei mitigetur ira & indignatio

tio. Nam hoc sibi vult id, quod Christus dixit: Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. *Luc. 13. 4* Vt autem occasionem eò maiorem habeam, & fundamentum solidius dicendi de pœnitentia, referam sermonem meum ad parabolam illam seu similitudinem, quam Christus recensuit de filio prodigo, arbitratus, solam illam similitudinem posse indicare, quid pœnitentia sit. Siquidem luculenter nobis in ea parabola demonstratum est, qualis peccatoris sit conditio, quamdiu in peccatorum sentina iacet immersus, quæ sit peccati & lapsus origo, quod sit ad resipiscendum initium, vnde petendum auxilium, quibus modis gratia impetrandæ, quæ fiducia in Deum habenda, & quid tandem emolumentum inde percipiatur.

Quæ omnia (inquam) clarissimè cōspiciuntur in hac parabola. Prætereà non tantum nobis ad pœnitentiam conducet, verum etiam ad Communionem, aut Eucharistiæ susceptionem, necnon ad Pâsionem & festum Pâschatis. Vtinam filium prodigum profundè fatis mentibus nostris infigeremus, miseriam nostram, ut ipse expenderemus, factis ipsum exprimere-mus, & tali fide, humilitate ac pœnitentia ad Deum nos cōuerteremus, quali ipse fecit haud dubiè non minori gratia dignaturus esset nos Deus, quàm illum. Eundem namque cum ipso patrem habemus, perdita ovis, ut ipse fuit, nos quoque sumus, quas ærumnas ipse in corpore

expertus est, eas nos spiritualiter patimur. Hoc vno differimus, quòd calamitatem nostrā non perindè sentimus, ac ipse sensit. Quapropter etiam atque etiam rogandum nobis est lumen gratiæ, vt nos in filio prodigo ceu speculo discamus ipsos cognoscere, quinimò vt nos filiū prodigum ipsi iudicemus, ex vera humilitate, & ex fide non simulata Deum pro vero ac benignissimo parente nostro habeamus: Quod iudicium ex hac parabola qui consequi potest, sua sponte faciet, quod filium prodigum facere non piguit. Quocircà nunc parabolam audiamus. Christus sic fari incipit:

Luc. 15. b

Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Et postquàm omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere. Et abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic

hic fame pereo. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrēs cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixitque ei filius: Pater, peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamentum in pedes eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari.

Hucusque parabolæ enarratio. Vbi primò animaduertere debemus, quorsum Christus hanc parabolam dixerit, ne à recta via aberrare videamur, nec secus eam interpretemur, quàm Christus intelligi voluit. Quod optimè ex iis cognoscemus, quæ vel præcedunt, vel sequuntur.

Cæterum Lucas caput decimumquintum ita exorsus est: Erant autem appropinquantibus ei publicani & peccatores vt audirent illum. Et

murmurabant Pharisei & Scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Ad quæ verba triplicem Christus adducit parabolam, quarum prima de oue, quæ perierat, agit. Secunda de drachma perditâ. Tertia de filio prodigo.

Facile itaque ex huius Capituli procæmio vnicuique innotescere potest, quid Christus per tres illas parabolas significare voluerit. Mens & voluntas ipsius erat, omnibus mortalibus declarare non solum Deum, sed vniuersum Angelorum chorum & Electos omnes mirifice delectari resipiscentia peccatoris, nec Deum re aliqua magis placari, quàm si peccator sibi displiceat & ad cor redeat, quæ res plus loci apud illum habet, quàm frigida ac superciliosa oratio & ieiunium Phariseorum & hypocritarum, qui suam ipsi probitatē iactabant. Deindè quoque nulli gratiam Dei & pœnitentiam renuendam esse, quod qui faciunt, Dei voluntatem non assequuntur. Atque hæc quidem similitudinis huius est sententia, quæ tantum nos consolari potest, vt nulla res alia, qua qui non mouetur, & ad pœnitentiam allicitur, nihil est, quo moueri possit.

Præter quam sententiam vnaquæque ex tribus his parabolis, proprii quiddam ac singulare habet, vtpote per istam parabolam de filio prodigo docemur: quo pacto alienos à Deo se homines faciant, quæ sit ad ipsum redeūdi via, quanta

quanta in recipientis peccatoribus patris clementia. Docemur item in hac parabola miseriam esse seruitutem, seruire cupiditatibus mundanis, contrà verò maximam felicitatem, ab erratis immunem esse, ex quibus tamen eximi, pristinae restitui libertati quàm sit facilè, parabola ista nobis ostendet, cuius principium sic habet:

Homo quidam habuit duos filios, &c.

Superuacaneum omnino est multis interrogare, quis ille homo sit: Est etenim aut Deus pater, aut Christus. Quod si de Christo accipimus, nulla opus est explanatione, cū nemo ambigat ipsum esse Deum simul ac hominē. Si verò de Deo patre intelligere animus est, nihil rursus noui nobis videri debet si homini assimuletur, cuius rei exēpla tam ex veteri quàm nouo testamēto proferri possunt, quemadmodum copiosè possem demonstrare, nisi temporis angustia breuitatem suaderet.

Prætereà non ignoramus, Deum non solum patrem, sed patrem quoq; familiās appellari, cuius domus aut totus orbis terræ ac cœli, aut certè Ecclesia & fidelium congregatio. Qui verò filij illi duo sint, non eadem omnium est opinio. Quòd si ad allegoriā referre lubet, Iudæos & Gentiles nō absurdè dixerimus. Maior natu Iudæorum, minor Gentilium personam gerit, qua de re sub finem parabola non nihil dicetur.

Sunt etiam, quibus per duos istos filios, Angelos & homines intelligere placet. Nam postquam aliqui ex Angelis de sua dignitate decidissent, hominem Deus condidit, qui vicem illorū supplere debebat. Atq; hic filius natu minor est, quem propria animi insolentia ac libido seduxit, cum è diuerso maior natu, hoc est, sancti Angeli obedientiam præstarent, & voluntatē Dei exequerentur. Ad postremum sine omni dubitatione, per istos duos filios, duo hominum genera inter populū Dei nobis proponuntur, malum & bonum, firmum & infirmū, inter quæ nunquam non vsu venit id, quod parabola demonstrat. Infirmi facilè in quæuis prolabuntur vitia, suapte cupiditate, & lasciuia seducti. Primi autem, tametsi constanter se gerunt, nec facilè cupiditatibus foetidis indulgent, eò tamen nonnunquam deueniunt, vt si biipsis benè placeant, ita vt nullo misericordiae affectu erga peccatorem miserum tangerentur, iniquum existimantes, si Deus clementer eos in gratiam recipiat, &c.

Inter istos duos filios, inter ista duo hominū genera, Deus iudex constitutus est, erga quos ambos quomodo affectus sit, & qualiter se habeat, nunc audietis. Erga alterū benignus est & clemens, ne desperans pereat: alterū monet, ne ob probitatem suā sese efferat, & fratri ob Dei gratiā ac misericordiam inuideat, quos tamen pro filiis habet, & fratris nomine compellat, sicuti

cuti reuera sunt, nèpè filij Dei, nō solūm creationis, sed & regenerationis: ergo fratres sunt, nō modò naturæ, verū etiā fidei iure. Hoc tantum differūt, quòd alter altero fortitudine superior est & firmior. Qui itaq; viribus præcellit, tanto maiori animo ex tribulationū pelago emergere potest. Qui verò inferior est, hoc plus periculi est, ne seducatur & succūbat. Quæ omnia indies nunc vsu venire inter mortales, haud ignotum est. Sequitur in parabola:

Et dixit adolescētior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit.

Hic prima fronte elucescit, quis autor sit nostri peccati, & cui errati sit ascribenda causa. Scriptura non habet, à patre filium esse actum in exilium, nec textus dicit, à malo genio domo paterna prohibitum fuisse. Nequaquàm. Vltro patrem adiit, peregrè proficiscendi facultatem flagitans. Quod imprimis obseruatum dignum est, alioquin mundus semper sui erroris culpam aut in ipsum Deum, aut in cacodæmonem reicere solet, quod primi nostri parentis facta probè comprobant. Eva in serpente culpam reuomebat. Serpens (inquit) decepit me, *Gen. 3.6* & comedi. Adam si honestè potuisset, Deum libenter fecisset peccati auctore. Mulier (inquit) quam dedisti mihi sociā dedit mihi de ligno, quasi dicat, te impulsore peccatū est: Nisi enim mulierem mihi iunxisses, nunquā cò dementiæ venis

venissem, vt ausus fuisset admittere in præceptum tuum. Neuter itaque agnoscere volebat, ex propria libidine venire, quicquid malè factum erat. Cacodæmon tentare quidem eos, & insidias illis struere, sed cogere minimè poterat, nec propterea Deus Adamo dederat coniugem, vt illius iussui obtemperaret, sed vt ipse imperio suo in officio eam contineret.

Vnusquisq; veram peccati causam in seipso deprehendit, quarum tres præcipuæ in prima vocola subindicantur.

Adolescētior filius (habet textus) Quæ vox vnā statim causam nostri lapsus repræsentat. Vbi obseruabis adolescentiam non eam intelligi, quam solemus metiri ex annis, sed ex imperitia, & ingenij debilitate. Alioquin enim accidere solet plerunque, vt iuuenilis ætas magis, quàm senectus ad vitia propensa sit: attamen nō semper. Nam inueniuntur nōnunquā licet ætate adhuc teneri: qui tamē ingenio & sapientia maturi sunt, vt olim Iosephus, Daniel, & Samuel. Rursus sunt adulti interdum & canitie imbuti, qui propter imperitiam pueri non immeritò vocari possint: quemadmodum Esaias alicubi de puero centum annorum loquitur. Hoc verò loco de iis loquimur, non qui ætate, sed qui consilij inopia adolescentes dicuntur.

Esa. 65. d

Inscitia vna ex causis est nostri errati. Vbi enim consilij nulla copia est, facile in errorem abducitur homo. Propterea (dicit Esaias) cap-
ptius

Esa. 5. d

prius ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Et Dauid: Nescierunt, neq; intellexerunt, in tenebris Ambulant, mouebuntur fundamenta terræ. Item Paulus: Si enim cognouissent, nunquàm dominum gloriæ crucifixissent. Quare etiam Christus in cruce hanc vocem promit, Nesciunt, quid faciunt. Quare Moyses quoque populo suo meliorem mentem precatur, inquiens. Vtinam scaperent, & intelligerēt, ac nouissima prouiderent. Eundē in modum Christus ad ciuitatē Hierosolymitanam erūpit. Si cognouisses & tu: & ad Samaritanam mulierem: Si scires donum Dei, & quis est, qui dixit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Hæc igitur causa est, qua motus Paulus passim precatur & optat fidelibus, vt cognitione Dei repleantur. Nam inscitia, vt primò admonui, causa est & origo nostri peccati.

Atq; id sanè in confesso est: Etenim nec perspicimus nec æstimamus, quibus Deus nos donis ornare possit, nec scimus aut reputamus, quanto honorū cumulo ipsi nos priuemus, & qualem in malorum lernam nos præcipites demus, si separemus a bonitate Dei. Quis enim voluptatem aliquam ex peccati turpitudine capiat, qui modò possit prospicere, quæ inde proueniāt mala & detrimēta? Quis in peccatis desideat, quem non fugiat, implacabilem Dei iram & certissimam gehennam aut condemnna

demnationem, comitem esse? Quis igitur temere à Deo recedat, qui saltem possit suspicari, se in Deo Opt. Max. omnium bonorum veluti cornucopiam habere posse?

Verùm hoc nobis deest, quòd inscitia laboremus, quòd mente capti simus. Quapropter cōpellat nos Daudid his verbis: Venite filij, audite me. Et Salomō: Si quis est paruulus, veniat ad me. Eā nimirū ob causam dedit nobis Deus verbum suū, vt sit lucerna pedibus nostris & lumen semitis nostris. Eam ob causam nobis dedit filium suum, vt sit lux mundi. Hic est filius meus dilectus (inquit) in quo mihi benè cōplacui: ipsum audite. Eam videlicet quoq; ob causam in veteri testamēto promisit, se nobis datum ac missurū doctorem iustitiæ. Iuxta quam sententiam in persona Daudidis quoque dicit: Intellectum tibi dabo, & instrua te in via hac, qua gradieris. Non est igitur mirū si Deus deferatur ab iis, quibus notus nō est, qui verbū Dei nec habent nec audiunt, qui nihil de Deo sciūt.

Hæc ergo sunt, quæ nobis in iuniore filio cōsideranda proponūtur. Per ætatem intelligere non poterat, quanta illi omnium rerum abundantia fruēdi esset facultas in paternis laribus, quod postea tandem sensit, sed suo malo. Quovito quoniam & nos laboramus, nec cognoscendi operam damus, facile prolabimur, quocunque nostræ mentis leuitas, & prava cupido nos ducit. Quid igitur restat, nisi vt nos Christi-

stiani

Itiani cū Dauide rogemus, Domine illumina *Psal. xi.*
 oculos meos, ne vnquā obdormiam in mor-
 te? &c. Et alibi: Da mihi intellectum, & scruta- *Psal. xi.*
 bor legem tuā: & custodiam illam in toto cor-
 de meo. Item: Deduc me Domine in via tua. *Psal. 85.*
 Iā vna nobis causa monstrata est, vndē accidat,
 quòd temerē nosmet à paterna domo abdice-
 mus, Deum ipsiúsq; gratiam nihili pendamus,
 coniciamúsq; nos in varias peccatorum for-
 des. Vt autem vel semel rectē causam illam in-
 telligas, incitia est & mentis nostræ caligo. Se-
 cundam deinceps audiemus.

S E C V N D V S S E R M O

habitus in die Dominica

Inuocauit.

N proximo sermone inter reliqua
 dixi, parabolam de filio prodigo ni-
 hil aliud esse, quā speculū quod-
 dam, in quo cernitur simul, quanta
 peccatoris sit miseria, & Dei misericordia,
 qualis sit vicissitudo, hoc est, quo quis modo
 fauorem & gratiam Dei amittens, incidat in
 extremam calamitatem, cui peccator obno-
 xius esse solet, & quomodo vicissim, ab exi-
 tio peccati liberato, ad Dei gratiam pateat
 accessus.

Vtrumq; hoc adolescens iste expertus est. Fa-
 uore & gratia, dignitate ac beneuolentia nō pa-
 rum valebat apud parentem: sed postea ad ma-
 ximam

ximam miseriam & indignitatem deuenit, sed rursus ex contemptissima hac conditione, ad pristinos honores & decus euectus est. Quibus duabus mutationib⁹ nihil vnquã visum est magis dissimile. Altera em̃ bona est, altera mala.

Bona mutatio est, quando quis à peccatis se conuertit ad Deum: mala autem, quando neglecta Dei gratia, vitia sectatur. Quæ ambo apud nos Adami sobolē accidere videmus, nisi quod facilius ex gratia in peccata labimur, quàm ex peccatis ad gratiã emergimus, & quod semper maior sit numerus eorum, qui de bono ad malum, quàm de malo ad bonum feruntur.

Sed scire fortassis expetis, quĩ fiat, quod tanta hominũ frequentia tam facilè de bono nunquàm perituro ad id, quod caducũ est & interit, à Deo ad mūdũ, ex gratia ad peccatũ, postremo de vita ad mortem se perducı patiatur.

Attende diligenter, quid Christus in principio parabolæ huius dicat de duobus filiis, quorum vterque erat in domo parentis sui, æquali honore & dignitate præditus. Sed alter utpote iunior & consilij inops, aliam fortunam experiri volens, portionem, quæ ex hæreditate sibi debebatur, postulans, sui domini esse cogitabat, nec disciplinam patris amplius ferre poterat, tametsi nihil erat, quod potuisset desiderare, aut de iniuria patris conqueri. Adeò cum illo actum erat leniter, ut patrem non appellare non posset, etiam nunc discessurus.

Quid

Quid igitur obsecro illum mouit? tria, adolefcens erat, & rerum omnium ignarus: petulans & peruicax, superbus & audaculus. Quæ tria animum adolescentis ita huc atque illuc impellebant, vt inter ipsum & patrem, patrisque familiam minimè posset conuenire.

Primo, adolefcens erat, nec multa expertus, pulchrior sibi inter ignotos videbatur, quàm apud notos & domesticos, nondum intelligere poterat aut animaduertere, quàm omnes ipsius causa, pater, mater, serui, ancillæ solliciti essent, nemo autem illius curam esset habiturus in foro aut apud alienos. Præterea pomum pluris faciebat, quàm aureum, quocircà etiam, nō totius hereditatis bona, sed aliquam solū partem postulabat, non considerans, quanto præstantior sit aureus (licet non admodū magnus) quàm multa poma magnitudine insignia. Sed puerile hoc est iudicium.

Secundo, procax erat & sui ingenij, fræni impatiens. Quandiu in patris erat ædibus, nō poterat esse sine metu, quapropter iter parat, vt sibi suo more viuere liceat, & exercere animi libidinem.

Tertiò, superbus erat & gloriosus, videbatur sibi se iam vitæ suæ rationem & modum habere posse, nec non ætate & prudentia valere se existimabar, &c. Hæ, vt vides, erant causæ, ad errorem occasionē prebentes, quibus filij Adami etiam dum in peccatum inducuntur.

Primò, nemini obscurum est, quòd hominì cuius omnis cum Deo expostulandi præclusa sit via, siue de iniuria, siue de duricie seu inclementia, quo minus in domo ipsius permanere possit. Nihil enim Deo amicabilius, nihil illo patre iucundius. Quì enim fieri potest, vt durus, vt truculentus, vt sæuus sit erga filios suos, qui aliis patribus affectuum sensum, cor, amorem immittit, vt nihil prolibus suis denegare possint, vel ipso Christo attestante, qui ait: Si vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris: quantò magis pater vester cælestis de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? Similem in modum loquitur Deus per Esaiam: Nūquid obliuisci potest mulier infantem suū, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.

Luc. 11. b

Esa. 49. d

2. Par. 15. a

Secundò, certum quoque est, Deum neminē ex suis ædibus excludere, nisi homo ipse eum auerfetur, & temerē illius consuetudine se indignum faciat. Si quæsieritis eum, inuenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos, dicebat olim Propheta ad Regem Asa.

Psal. 111.

Tertiò, palàm omnibus est, in domo Dei, hoc est, in obseruantia & religione Dei nihil desiderari. Nam si Deus generationem iustorum, (vt Psalmistæ verbis vtar) tantis accumulat benedictionibus, vt in domo sua gloriam & diuitias possideat, quid in sua ipsius domo paucietur desiderari? Eòdem quoque spectat, quod

Daui

Dauid cecinit: Junior fui, etenim senui: & non *Psal. 36.*
vidi iustum derelictum, nec semen eius quærēs
panem.

Penuriæ & egestatis gratia, non est, q̃ quis-
quam à Deo aut ex ipsius domo recedat. Gusta-
te, & videte (inquit *Psal.*) quoniã suavis est do- *Psal. 33.*
minus: beatus vir, qui sperat in eo. Et eodem in
loco: Accedite ad eum, & illuminamini: & fa-
cies vestræ non confundentur. Timete Domi-
num omnes sancti eius: quoniam non est ino-
pia timentibus eum.

Qua igitur (inquis) ratione fit, vt tam multi
tam libenter Dei fugiant consortium, inuiti in
domo patris sint & maneant, amorémq; illius
& beneficia in nos collata nihili pendât? Scias
eadem illa tria, in causa esse, quorum paulò su-
perius memini, ignorantia videlicet, reclaman-
di studium, & audacia. Quod si intelligere pos-
semus, quas in Deo & ex domo Dei commodi-
tates habere queamus, nūquam deserēdi ipsum
aut domum ipsius incesset nos cupido, sed di-
cturi potius essemus cum sancto Dauide, Mihi *Psal. 72.*
adherere Deo, bonum est, ponere in Domino
Deo spem meā. Is sanē videre ac cognoscere po-
terat, quam vtilitatem, quæ commoda ex do-
mo Dei capere posset, quod ipse aliis in *Psal-*
mis pluribus testatū reliquit, cuiusmodi illud
est: quod ait: Vnam petij à domino, hanc requi- *Psal. 25.*
rā: vt inhabitem in domo Domini omnibus die-
bus vitæ meæ. &c. Et rursus aliud: Quid mihi

Psal. 72. est in cœlo? & à te quid volui super terram?

Psal. 83. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Item: Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deū viuū. Beati qui habitāt in domo tua Domine: in secula seculorū laudabūt te. Et iterū: Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat oēs infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitā tuā: qui coronat te in misericordia & miserationibus. Qui replet in bonis desiderii tuū: renouabitur vt aquilæ iuuetus tua, &c.

Vide quàm exactè sanctissimus Dauid perspexit, & potuit intelligere, quantam bonorū vim domus Dei suppeditare possit. Quamobrem quodam in loco animo securo summæque fiducia dicit: Non discedimus à te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus. Quod aliis verbis alibi quasi repetit: Bonū est confidere in dño, quàm cōfidere in homine. Bonū est sperare in domino, quàm sperare in principibus. Id ipsum quoq; alij sanctissimi patres tā in veteri, quàm in nouo testamento perspexere, idque verbis magnificis elocuti sunt, quàm cōmodus & vbique præsens sit suis filiis iste pater, & quāta omnium bonorum vbertas in ipsius domo inueniatur. Sanctissimus Iosue populo suo liberum permittebat, vt qualē vellent, sibi Deū
elige

Ios. 24.

eligerent. Ego autem (inquit) & domus mea
 seruiemus domino. Diuus Iob ita spem suam *Tob.13.b*
 in Deum fixerat, vt dicere non vereretur: Etiā si
 occiderit me, in ipso sperabo. Sanctus Petrus
 non nisi obiter senserat dulcedinem, quæ est in
 domo Dei, statim præ gaudij magnitudine erū
 pit dicens: Domine bonum est nos hîc esse. Et *Matt.17.d*
 rursus: Domine ad quem ibimus? verba vitæ *Ioan.6.g*
 æternæ habes. Huic accedit diuus Paulus, cu
 ius verba ita habent: Quis ergo nos separabit
 à charitate Christi? Certus enim sum, quia ne
 que mors, neque vita, neque Angeli, neq; prin
 cipatus, neq; creatura alia poterit nos separa
 re à charitate Dei. *Rom.8.g*

Hi veri erant Dei filij, hi cognoscere pote
 rant Dei benignitatem, & facultates, quibus ta
 lis patris domus ornata est & instructa. Quod
 intelligere filij Adami nō magnoperè laborāt,
 vtpotè mente capti, quocitcā Deus non est il
 lis curæ quicquam, facilè Dei consuetudinem
 contemnunt, breui momento omnia beneficia
 memoria excidunt, quæ à tali patre acceperūt,
 vel erant accepturi. Hæc vna causa est, quæ nos
 à Deo alienat. Imperitia est, negligentia & co
 gitationes, quibus animi puerorum occupati
 esse solent.

Omniū bonorum abundantiam possemus
 habere in Deo ipsiusque domo, quorum parti
 culis magis delectamur. Si quid enim nobis oc
 currit in mundo, quod arridet, non cōquiesci-

n. Pet. 1. c

mus, donec illius cōpotes fiamus, obliti ea, quæ in domo Dei sunt optima. Nā quod mūdus habet, nihil integri est, nihil solidi. Ad totum, hoc est, ad omniū bonorū perfectionē nobis adnitē dū erat. Nō frustrā idcirco sacra scriptura tāta seueritate nos monet, vt nobiscū perpēdamus, quid in nos Deus beneficiorū cōtulerit, & adhuc erat collaturus in posterū. Quod qui recollit, & quasi ab oculis cōtinuò habet, nūquā tā benefici parentis habitationem vitabit, quin potius omnem curam adhibebit & diligentia, ne ob delicta sua & culpam tali domo pellatur, eiiciaturque. Tantūm de prima causa.

Altera causa, quæ domum paternam nobis sæpenumerò odiosam reddit, propria est, mala & peruersa nostra voluntas, quæ statim in primo homine emicuit, & in omnibus adhuc mortalibus apparet, quæ in angustias cogi non vult, quæ ægre coercetur, omnes euadēdi quærit occasiones.

Gen. 3. b

Primò homini Deus obseruatu facilē posuerat legē, quam tamen vix acceptā prophanauit, cō q̃ esset cupiditati & volūtati propriæ cōtraria. Vidit (inquit scriptura) mulier, quòd bonū esset lignū ad vescendū, &c. Plus delectationis ei afferebat id, ad quod animi libido & cupiditas impellebat eā, quā diuinū præceptū. Nec cessabat, donec perficeret, quod mala cupido suadebat, quamq̃ sciret aliā esse Dei volūtātē. Haud secus nos quoq; prouocat cupiditas, qua
tan

tantò facilius vincimur, quantò magis ad voluptatem, temeritatem & vanitatem procliues sumus, quare nihil magis Deus in sua domo abominatur. Isthinc enim dicere vnumquemq; oportet: Pater, tua non mea fiat voluntas, quo fit, vt tantò citius, voluntatis pertinacia, ne cōstringatur, enadat, & in locum prorumpat, vbi pro arbitrio regnare possit. Dei & diuinæ volūtati subiici non vult, libertate gaudet, coacta nihil facit, nullius præter quàm sui rationē habet, quocircà non immeritò à Diuo Bernardo cruenta bestia appellatur.

Quid enim turpe vsq; ad eò est, quod propriæ volūtatis temeritas non audeat? quæ non solū ipsa Deo obediens nō est, sed omnes creaturas refractarias facit. Nā qui rerū mundanarū amore tenetur, non dubitaret vniuersum orbem terrarū in suam redigere potestatem, si quo modo posset, & quod plus est, si fieri posset, ipsum Deum omnium rerum autorem de cælo deturbare, vel etiā illi necem inferre. Quæris qua ratiōe? Nihil magis ex votis illi posset obtingere, quàm si nullus in rerū natura Deus existeret, aut si hoc vitari nō posset, saltē ne quid sciret, & ne pœna peccata psequeretur. Quod qui facit, haud dubiè nihil aliud conatur, quàm vt possit Deū è medio tollere, si vires suppetere. Hactenus duas nostri lapsus causas explicauimus, vt sunt, ignorātia & peruersa volūtas.

Tertia causa est, nimia cōfidentia sui, qua sci-

licet cōfisi nostro ingenio, prudentia ac peritia persuademus nobis, nos vitæ nostræ posse habere modum, Deum ipsiusque gratiā nihil morantes, arbitrati nulla doctrina amplius, nullis orationibus, nullis exemplis eorum, qui in Domino Dei sunt, opus nobis esse, &c. Hoc est, quod adolescens ait: Pater, da mihi facultatum mearum portionē. ipse periclitabor, quid lucri ex ea facere possim. Dictu incredibile est, quā subito homini imposuerit talis cōfidentia. Adā nihil se fugere autumabat, cū tamē toto aberraret cælo. Qui stat (inquit Paulus) videat ne cadat. Rursus: Tu fide stas: noli altū sapere, sed time. Sapiens quoque beatū illū hominem dicit, qui semper est pauidus. Simile legimus in Apocalypsi. Dicis, q̄ diues sum (inquit Deus) & locupletatus, & nullius egeo: & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Cæterū homo propria virtute confusus quid possit & valeat, deindē audiemus.

Verū, quomodo se gerit Deus erga tātā filiorū suorū inscitiā, pertinaciā & confidentiā?

Et diuisit illis substantiam.

(inquit Christus.)

Alium donat ingenij acumine, alium artium peritia, alium diuitiarum splendore, atque ita deinceps hunc isto, illū alio ornans munere, & cupiens singulis totam hæreditatis substantiam communicare. Sed ipsi lōgē aliter affecti sunt. malunt

1. Cor. 10. c
Rom. 11. c
Pro. 28.

Apo. 3. d

malunt hæreditatem in portiones secari, pro-
ut diuersa hominũ sunt ingenia. Deus autem
pro sua summa sapientia vnumquemque suo
more & ex suo ingenio viuere sinit, neminem
in familiæ suæ contubernium inuitum cogit,
neminem præter suam voluntatem detinet,
omnibus æquè benignum & munificum se
offert, omnium se patrem profitetur, quem se-
mel in hospitium recepit, eum fouere omni
tempore vellet. At si quem abeundi desiderium
habet, non magnoperè repugnat, discedendi
potestatem faciliè concedens. Populus meus *Psal. 80.*
(inquit) non audiuit vocem meam: & dimisi
eos secundum desideria cordis eorum, ibunt
in adinventionibus suis. Sic Christus inquit
ad proditorem suum, cum videret nullam vt
resipisceret adhortationem prodesse: Quod fa- *Ioan. 13. c.*
cis, fac citius. Deus apponit nobis bonum & *Eccles. 15. d.*
malum, aquam & ignem, vitam & mortem: *Dent. 30. a*
aut (vt Moyfes inquit) benedictionem siue ma-
ledictionem, quod placuerit ei dabitur illi.

Id ipsum nobis Christus demonstrare vult per
vocalam vbi ait: Et diuisit illis substantiam
seu hæreditatem. Quis est iam tam perfricta
fronte, qui Deum nostri interitus autorem ap-
pellare aufit? An non satis est, quòd nos crea-
rit, redemerit, vocarit, & tandem in suum do-
micilium receperit? An adhuc præter animi
nostri voluntatem nos retinere debet? Mini-
mè gentium. Nam quemadmodum Deus ne-

minem excludit, neminem sua consuetudine indignum iudicat, modò quis eam ambiat, ita neminem vult astrictum esse, quin cum velit possit recedere.

Quã igitur isthinc hauriemus doctrinam? Ut tantò simus circumspectiores. Postquam in filio isto prodigo deprehendimus, quid sit illud, quod damnum nobis inferat, & quo circumueniamur, aut quod nos eò impellit, ut amantissimum nostrum ac beneficentissimum patrem deseramus. Ignorantia est propria ac peruerfa voluntas, superba confidentia. Multi per ignorantiam labuntur, plures per voluntatem propensam ad repugnandum, nec non pauci per nimiam confidentiam.

Quod si igitur miseriam, in quã filius prodigus incidit, effugere cupias, exorandus erit tibi, Deus, ut oculos tuos illustret, quò ipsum, voluntatèmq; eius cognoscas, verbum Dei indefatigabili studio audito, legito, & meditator, quod inscitia & pueriles cogitationes facile dispellet, & satis docebit te, quid commodi in domo paterna, & quid foris mali tibi expectandum sit. Sin verò propria te laceffit voluntas, rursus ad Deum confuge, orans, ut te nouo corde, suoque spiritu velit ditare (sicut in Ezechiele recepit) & per illum spiritum timorem quoque infundat, ut in illius præceptis possis ambulare, ut nomen eius in te sanctificetur, regnũ stabiliatur, & voluntas ipsius

in te

in te, & per te compleatur. Denique si fortè in-
nadat te superbus spiritus, qui tibi suggerat,
tanquàm perfectionis gradum sis consecutus,
ne crede illi, imò summoperè caue, ne illius
suasionibus nimium concedas aut fidas. Quã-
tamcumque enim bonorum vim accepisti, ni-
hil tamen proderunt omnia, si à Deo animum
auertis.

In summa, In Deo omnium rerum affluen-
tiam habes, tametsi videaris tibi tenuis & vix
habere, vnde, iuxta prouerbiū restim emas.
Extra Deum autem & illius domum, nihil ha-
bes, etiāsi Pactoli opes, vt dicitur, tibi habere
videaris. Quapropter cōsultissimū est, cogno-
scere & considerare, quid à Deo patre nostro
accepimus, & vt in ipsius domo maneamus.

T E R T I V S S E R M O , S E =

cunda Dominica Quadrasimæ

habitus.

V D I V I S T I S superiore sermone
in parabola de filio Prodigio, quæ
sit causa, quòd nos christiani, qui-
bus præ cæteris gentibus hoc pri-
uilegij concessum est, vt audeamus Deum pa-
trem nostrum appellare, quemadmodum pa-
tris beneuolentiam indies in nos declarat, in
quo & in cuius domo nihil desideratur, quod
ad nostram tam temporalem & corporalem,
quàm spiritualem & æternam salutem neces-
sarium nobis est, multoties tamen leuiculam
ob caus

ob causam ab eo discedamus, & domo ipsius relicta, momentaneam voluptatem, gaudium aut vtilitatem quantumuis exiguam in peccatis, gratiæ & fauori ipsius longè præferamus.

Gal. 6. b

Quod fit primò, quia nescimus, aut nescire nos simulamus, qualis pater sit Deus, quibus beneficiis nos accumularit, quæ quotidie ab ipso accipiamus dona, & in posterum accepturi eramus. Secundò, non parum ad peccatum adiumenti est, quòd propria voluntate, & prauis cupiditatibus corrupti, plus quàm par est, frænum illis remittimus. Tertiò, accedit etiam nimia nostri confidentia, quia nostris confissi viribus, videmur nobis aliquid esse, cùm re vera nihil simus aut valeamus. Arbitramur eò loci nos iam peruenisse, vt ipsi nobis viuendi rationem possimus præscribere, non obseruantes, homines nos esse & mortales, eoque imbecilles & infirmos, donec cœno immergis vix salutis spes sit, ita vt non solum coram Deo & conscientia nostra, sed etiam coram mundo probrum & ignominiam nobis conciliemus. Vbi tandem magno nostro malo videre cogimur & fateri, nullibi & melius, & tutius nos agere posse, quàm in paternis laribus, Dei freti præsidio.

Quæ omnia ita se habere, filius prodigus satis exemplo esse potest, qui non poterat videre parentis commoditatem & vsum, donec exilij grauitate premeretur, qui ingenij sui
mali

malitiam non sentiebat, donec in peccatorum profundissimam voraginē incidisset, qui nesciebat, sibi Deo & eius gratia omni tempore opus esse, donec omnem suam substantiam dilapidasset. Pater (inquit ex imperitia, voluntate refractaria & arrogantia) da mihi portionem substantiæ, quæ me cōtingit. Imprudens sanè hæc est, & stulta compellatio, pertinax propositū, præsumptuosa petitio, quòd quamuis nondum apparet, postea tamen idque breui apparebit.

Quicquid illud est, ad nostram doctrinam est literis proditum. Non enim parum facit ad casum præcauendum, si videat quis, ubi alius aut ipse impegerit. Si nequibas antea intelligere, quanta ex Deo, & domo ipsius ad te rediret utilitas, saltem nūc oculos aperi, manu accipe lumen, hoc est verbū Dei, quod tibi monstrabit id, quod ignoras. Si propriæ voluntatis arbitrium in errorem antehac te induxit, ne posthac illi fidito, voluntati Dei potius annitor. Si hætenus ipse tibi multum tribuisti, atque ideo lapsus es sedata animi insolentia, vide posthac, ut eò diligentius aduigiles, ut in præsidio Dei semper inueniare, dicens cū Dauid: Domine fortitudo mea & refugium meū *Psal. 30.*
es tu: Quoniam ipse liberauit me de laqueo *Psal. 90.*
venantium. In te faciam virtutem, & tu ad nihilū deduces inimicos meos. En istud est, quod *Psal. 107.*
docemur per principium istius parabolæ.

Audien

Audiendum etiam nunc est, quò filium prodigum stultitia sua, propria animi libido, & confidentia pertraxerit. Christus parabolam his verbis prosequitur:

Et non pòst multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè.

Hinc discimus, ad quam miseriam homo stolidus, suum morem sequens, & præsumptuosus redigatur. Hinc discimus, quod præmium illum maneat, qui Deum derelinquit. Hinc discimus, quid lucri ille faciat, quid illi opes, ingenium & scientiæ sublimitas profint, qui præter Deum aliud requirit. Hinc discimus, quid facere soleat is, qui sibi derelictus est, quomodo videlicet deterior semper fiat, & de vno in aliud ruat vitium. Hinc discimus, quomodo peccatorum multitudo in homine de die in diem accrescat & augeatur, donec totum hominem opprimant. In summa, hinc discimus, quàm sit horribile iudicium, & misera conditio illius, qui Deo curæ non est.

Speciem quidem gratiæ & beneuolentiæ habet, quod illico, & sine mora insolentis sui filij petitioni subscripserit, & portionem, quæ ad illum ex hæreditate redibat, non denegârit, sed reuera nihil erat aliud quàm ira & iu

& iudicium in stultum filium. Nihil maius nihilq; optabilius homini accidere potest, quàm si in Dei tutelam & patrocinium recipiatur, nihil rursus timescendum magis, quàm si curam ipsius habere Deus recuset. Quid aliud hominem à peccato, à morte, omnique periculo immunem reddit, quàm peresidium Dei? Contrà verò, si quis abneget Deum, quid aliud facit, quàm quòd in varia flagitia, & mille discrimina se coniiciat?

Quod Christus pulchrè nobis expressit per filium prodigū. In cuius oratione singula verba suum pondus habent.

Principiò non frustra est, quod dicit: Et non post multos dies: Etenim animus humanus naturalibus suis donis non potest diu inniti, sed quàm primùm labascit, vbi Deus abstrahit manum suam. Prauum cor hominis (inquit Hieremias) & inscrutabile. *Hier. 17. b* Huic astipulatur Esaias: Cor impij quasi mare feruens. Porro præstigiator Satanás non cunctatur, non dormitat, nullas non artes adhibet ad expugnandum hominem illum, quem videt Dei auxilio destitutum. Qui nihil rei sibi vult esse cum Deo, haud diu quietū illū sinit diabolus, quin statim occupatum illū reddit negotio aliquo, quod Deo nō probatur. *Esa. 57. d*

Quod in primo nostro parente clarissimè demonstrari potest. Optimè illum Deus condiderat, & pulcherrimis ornauerat donis, sed
quan

*Eccle. 15. c.**Genes. 3.*

quandiu in illis perstabat, postquam relictus esset in manu consilij sui? Vtiq; hostis non cessabat, omnes neruos intendebat, consiliis & pollicitationibus, donec vtrunque in peccatū & interitum præcipitasset. Hoc sibi vult particula illa, (Et non post multos dies) Quid autem facit filius prodigus?

Congregatis omnibus.

Psal. 36.

Clementem ac benignum se patrem habere opinabatur, eò, quòd haud grauatim hæreditatis partem sibi distribuisset, ignarus non nisi iram & indignationem esse, damnum & certissimā perniciem subsecuturam. Quæ enim bonorum vtilitas esse potest, & si Cræsi diuitias cogas, si extra domum Dei viuas? Feliciorem rerum modicarū vsus est annuente Deo, quàm illo repugnante bonorum non æstimandorū. Quod Dauid verbis non obscuris significauit, vbi ait: Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Verùm mundus vt id credat, adduci non potest, nec filio prodigo verisimile videbatur, donec ipso vsu, sed nō sine damno suo maximo ita se habere perdisceret. Omnia congregabat, putabat iam sibi opibus ita prospectum esse, vt nulla calamitas animum sollicitare posset, ac proinde impossibile esse, aduersam fortunam in se vllam potestatem habere posse, planè sibi persuadens, facultates istas perpetuò duraturas. Quid autem

tem accidit? Satietas (vt in prouerbio est) ferociam parit, & diuitiæ animum addunt. Sic statim hic superbire incipit potentia elatus, parū illi videbatur aduersus patris voluntatē semel fecisse, & obedientiæ limites trāsgressum esse, qui primus ad interitum gradus est, nisi domū quoque patris vitaret, & profectiōem longinquam susciperet, qui gradus secūdus est & propior ad interitum. Nā vt vt homo se habet, quantumuis fragilis & infirmus, licet sæpius cadat, restaurari tamen facile potest, quā diu in domo patris permanet. Cū enim ceciderit iustus (inquit Dauid) non collidetur, quia dominus supponit manum suam. *Psal. 36.* Qui verò conspectum patris quā longissimè fugit, fieri nō potest, quin pereat. Cuius rei duo insignia sunt exempla, Petri & Iudæ proditoris. Petrus grauius quidem lapsus erat, non semel, sed ter Dominum abnegans, quoniam verò corde adhuc Christo conglutinator esset, nec à Patris obtutu omninò se submouisset, non tantum illi nō obfuit, sed maiorem etiam postea laudē & gloriam cōsecutus est. Rogauit pro te (inquit Christus) vt non deficiat fides tua, & tu aliquando *LUC. 22. 32* conuersus, confirma fratres tuos. Iudas autem diuersum planè faciens, à Christo penitus seiūgebat se, patris domum egressus, maluit inter hostes Dei, quā cum Christo inueniri. Quid itaque mirum, si in peccatis ipse mortem sibi cōsciuit? Tali exitio omnes peccatores, qui à

Deo recedunt, mulctandi erant, nisi sacrae literae nobis certissimè promitterent, peccatis nostris longè superiorem esse misericordiā Dei.

Adolescentior filius peregrè proficiscebatur, cadere inceperat, pedem referre haud poterat, donec extrema immineret calamitas. Regionem petebat, à patris domo longè disitam. Qui gradus tertius est ad interitum.

Psal. 118.

Quæris quæ illa sit regio tam remota? Audi quid Dauid dicat: Appropinquauerunt (inquit) persequentes me iniquitati, à lege autem tua longè facti sunt. Et rursus: Longè à peccatoribus salus. Quid enim à Deo remotius, quàm seruire dæmoni? Quid à lege magis dissidet, quàm vitam sine omni lege traducere? Quid à domo Dei in qua omnium virtutum disciplina regnat, longius abest, quàm impudicè & flagitiosè agere vitam? Quid virtuti contrarium magis, quàm ruere in omnia flagitiorum genera? Quid à veritate, luce & iustitia magis distat, quàm mendacij, tenebrarum & iniustitiæ vestigiis insistere? An non videtur tibi homo ille in longinqua oberrare regione, & longissimè abesse à limine domus sui parentis, qui in seipso imaginem Dei obscurat, denuò filium Dei in crucem agit, conuiciis onerat spiritum gratiæ, vitam longè aliam ducit, quàm in patris sui domo vel vidit vel didicit: blasphemat Deum ubi reliqui filij, cum laudibus prosequuntur, carnalem & pecuinam voluptatem

Heb. 10. 6

rem amat, vbi alij castè & pudicè viuunt, operã dat deliciis & crapulæ, vbi ceteri vigiliis, ieiuniis, orationibus sese macerant, & peccata sua huiusque vitæ misérias deplorant, ea quæ futura sunt meditantes & ingemiscentes.

Vide hæc illa dissimilitudo est, hæc illa remota regio, in quam filius prodigus se contulit, qui antea Angelis similis erat, pecudi iam vel potius malo spiritui factus est similis, qui antea ciuis erat cæli, modò seruus est peccati.

Rom. 6 c

Aut si lubet ita possumus intelligere. Quod peregrè proficiscitur, id eo animo facit, quòd speret se hoc pacto peccata sua patrem cælare posse, vt eò magis poenæ metu liberetur. Quæ res non insipienter incepta videri posset, nisi Deus omnes angulos etiam perlustraret. Deus è vicino ego sum (inquit ipse in Hieremia) & non Deus de longè. Si occultabitur vir in absconditis, & ego non videbo eum, nunquid non cælum & terram ego implebo. Aut putas peccata tua semper posse occultari eò, quòd poenam Deus in tam longum tempus prorogat? Nescis, quid in Propheta dicit. Tacui semper filui, patiens fui, sicut parturiens loquar. Et in Dauide: Hæc fecisti, & tacui. Existimasti inique, quòd ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam, &c. Tandem filius prodigus in peregrinam venit regionem, valde remotam à domo paterna. Sed quid amplius factum est?

Hier. 23. 6

Esa. 42. c

Psal. 43.

Ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè.

Talis rerum nostrarum successus est, quando Deus nos gubernandi habenam suam remittit, adeò omnia nihil profunt quæcunque vel habemus, vel accipimus, postquam Deum amisimus. Omnia diffluunt, intereunt & in nihilum rediguntur, ubi dissolutè viuitur. Fieri nequit, ut qui Deum deserit, modum sibi statuere possit. Qui nō colligit mecum (inquit Christus) dispergit. Nulla bona, nullæ diuitiæ, nulla scientia aut peritia, nulla dona cōmodant, nisi Deus primò auxilietur & benè fortunet. Stultus factus est omnis homo à scientia sua (inquit Hieremias.) Et si quis erit cōsummatum inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur, ò Deus.

Luc. 11. c

Hier. 10. c

Sap. 9. b.

Per hanc igitur auersionem à Deo miserrimus peccator amittit omnia ea, quæ accepit, & quæ illi conducere poterant ad ipsius salutem, scientiam, intellectum, gratiam, corpus & animam tam temporaliter quàm spiritualiter & æternaliter. Hoc nos expendere vult Christus, exemplū seu speculum, quod intueamur ob oculos nobis ponens, in quo qui peccatoris conditionē & miseriam videre non potest, is profectò videre non vult, sed suapte spōte perire.

Hæc fratres cōsideremus, tametsi inamcenū & minimè iucundū est speculū, magnæ tamen
utilita

utilitati esse nobis potest. Primū istud est, quod circa pœnitentiam indicari debet. Quandiu enim homo non videt & ignorat, quæ mala ex peccato nascatur, non timet in eo desidere: qui autē videt & nouit, tantò citius ad pœnitentiā properabit, præsertim si intelligat per pœnitentiā omnia illa mala facile euitari posse. Deus Opt. Max. oculos nobis aperire dignetur, ut quæ nobis officiunt, possimus videre, & vicissim etiā gratiam, per quam fugienda declinemus, nosque aduersus ea roboremus. Amen.

Q V A R T V S S E R M O D O =

*minica tertia Quadragesimæ
habitus.*

Vdiuimus proximo sermone, & quasi ob oculos vidimus in parabola de filio prodigo, quæ iam inde ab initio peccatorum fuerit, & adhuc est cōditio, & qui gradus sint, per quos de diuinæ gratiæ sublimitate, in peccati deuoluuntur profunditatē.

Primò, aut stultitia obcæcantur, aut propriæ voluntatis corrumpuntur libertate, aut accepta exulantur grātia. Ex quibus vbi vnū seu plura inualescūt, ibi peccatum, ac deinceps interitus principiū suū habet & causam. Quamprimū verò peccatū in homine radicem acquirit, altius haud dubiè emergit, & fructus fert pessimos quosq; & amarissimos, quales nuper vidimus

in filio prodigo, qui postquam cadere incepisset, casum haudquaquam emendare poterat, donec in extremum omnium peccatorum periculum deuenisset, & inter sacrum & saxum, iuxta prouerbum, versaretur.

Primum obedientiam patri denegabat, suo more viuere gaudebat, sui ipse dominus esse volebat nemini obnoxius, domum postea paternam reliquit, ne quid libidini ipsius obstare posset, aut ne quis esset, qui cum ipso expostularet. Deinde longinquam petebat regionem longè dissitam à domo patris, ne pateret oculis sui patris, quæ esset viuendi consuetudo & ratio, quam absens non posset reprehendere.

Hæ erant cogitationes ipsius & propositum, rem sibi videbatur præclare instituisse, nullius voluptatis & gaudij putabat iam sibi non datam esse potestatem & copiam. At non longè post, facti stultitiam sensit, cognouitque longè aliud esse inter ignotos versari, quam apud dulcissimum & benignissimum patrem. Quid ita? Quoniam pater domi filij sui curam perpetuò gerit, diuitias & opes illi accumulât, nullius rei inopia eum laborare sinit, omnia, quibus opus habet suppeditat. Inter peregrinos autem quamuis amici quoque inueniuntur, amici tamè esse desistunt, ubi oculi exhausti sunt.

Hoc modo cum filio prodigo actum fuit,
omnem

omnem substantiam suam apud ignotos prodedit, omnium, quæ à patre acceperat iacturam fecit. Istud stipendium est peccati, amittere videlicet Deum & omnem iustitiam, quæ est in domo Dei, arceri à Deo & omnibus electis, omnium bonorum iacturam facere, & postremò grauiori mulctari exilio ac calamitate. Quæris quo modo? Audi, quæ Christus pergit de filio prodigo commemorare.

Et postquàm omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere. Et abiit, & adhæsit vni ciuiũ regionis illius. Et misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat.

Miser homo cœno immerfus nunc totus iacet, ipse sibi auxilium ferre non potest, neminem habet, qui misericordia erga ipsum moueatur, nil nisi summa & extrema apud illum est miseria & calamitas. Ita quoque fit & sic fieri debet, vt qui Deum patrem habere nō vult, qui tamen opem & gratiam promisit, is ab omnibus deferendus est, ac insuper ludibrio habendus. Non venerat in mentem lasciuo puero, cū adhuc in domo esset patris, talia sibi euenire posse aut euentura.

Sed quare Christus hoc nobis scribi & prædicari voluit? Vt nobis exēplo sit, & vt ea, quæ futura sunt prospiciamus. Felix quē faciūt aliena pericula cautū. Quod filio intractabili & effræni contigit, id ipsum & tibi procul dubio cōtinget, vbi proteruē à Deo discesseris. Cuius rei non solū aliorum hominū exempla habemus, sed in nobis etiā id deprehendimus. Quemadmodū enim, vt paucis cōplectar, non est, quod quisquā in domo Dei periculū aut interitum timeat, ita quoque extra Deū & ipsius domum salutem nullā sperare potest. Quapropter verba textus penitus introspeciamus, vnde euidenter satis patebit, quā peccator sit miserabilis creatura, & variis ærumnis subiecta.

Primò (inquit textus) Facta est fames valida in regione illa. Quid enim aliud prouenire potest? tam forinsecus quā temporaliter, necnō omnia turpiter prodigūtur. An non quotidianus nos vsus docet? Quid omnium rerum caritatem inducit aliud, quā quod in sumptibus immodici simus, & præter necessitatem ac superfluē cuncta profundimus? Nonne Salomon pigritiæ & ocio deditis vaticinatus est, vbi inquit, veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus.

Alioquin etiam certū est, famē ibi esse maximā, vbi panis vitæ desideratur, præter quē quicquid acquiritur, hominem faciare non potest. Quapropter non sine causa in textu habetur:

Et cœpit

Et cœpit egere. Nā vbi Deū præsentem non habemus, ibi necesse est, egestatem & inopiā esse acerbissimam. Et si summa reliquarum rerum omnium sit vbertas, animus tamen humanus & cupiditas inexplebilis est, adeò vt semper plura concupiscat & desideret.

Non saturatur (inquit Salomon) oculus visu, nec auris auditu impletur. In Deo vera plenitudo est & facietas, qui, vt dicit David, replet in bonis desiderium nostrum. Esurientes impleuit bonis (inquit Maria) & diuites dimisit inanes, eò, quòd semper quærunt, nec unquam saturantur. *Ecclef. i. b*
Psal. 102.
Luc. I. c

Quòd quidem argumento nobis maximo est, quàm nobilis anima hominis sit, & quàm sit multarum rerum capax, quandoquidem nulla re visibili & peritura expleri potest.

Ad hæc videmus quoq; & exploratū habemus, quàm sit peruersus animus hominis, qui per res visibiles suis cupiditatibus fatis fieri semper cupit. Et tametsi nō rarò fallitur, nō tamē ad meliora & cœlestia aspirat, sed semper opem sibi quærit ex rebus temporalibus. In rebus spiritualibus præter famem & egestatem nihil esse potest, vbi dona Dei profusa sunt & perdita, nec non extra domum Dei viuitur. Quod sanè nō temerè adiiciēdū putauit: quoniā in domo Dei penuria nulla est, sed omnium rerum abundantia. Quæ enim ibi potest esse inopia, vbi Deus ipse patrem familiās

agit, curā gerit, corporali cibo suos filios alit, & fouet illos spiritali alimento, hoc est, verbo suo, sacramentis, spiritu, internis consolationibus, nec non pacem illis largitur, gaudiū, securitatem, & bonorum omnium aceruum.

Quā ob rem Christus non simpliciter dicit: Et facta est fames, sed addit, in regione illa, in quā petulans filius migrauerat. Nā postquam in dissimilitudinem illam cum Deo tanquam ex diametro pugnantē deuentum est, cuius superius memini, nihil profectò reperitur, quod hominē in cultu pietatis possit conseruare. Nā isthinc longè abest verbum Dei, absunt sacramenta, abest spiritus sanctus, & quod proximū est, neq; vera pax aut securitas, neq; gaudium aut quies vel etiā solatiū esse potest apud eiusmodi hominem. An non magna fames est, vbi nihil earū rerū in prōptu habetur, quibus anima foueri & consolari potest? Itāne grauis est fames corporalis? tātisne opus est quærelis, tāto quæredī labore, tātis obsecrationibus & fletibus, antequām esuries illa sedari possit? quid in spiritali fame fieri oportet, vbi peccator omni bono priuatus, in perpetua discordia, periculo, pauore, metu, tristitia & pusillanimitate hæret & intricatus est, opus quidem habet solatio, sed nullum inuenit: quietem inquirat, quam habere tamen non potest.

Atque hæc fames est, quā Deus minatur per
Amos 8.d prophetam Amos, famem non panis, sed famē
 audien

audiēdi verbū domini. Eò peccatū hominē redigit, vt egenus & inops sit, in gratia & donis Dei, nec non consolatione & confirmatione.

Verū homo, qui tāta fame affligitur, quid faciat, aut quā fieri potest, vt aliter se gerat, quā filius prodig⁹, quē fames vsq; adeò premebat, vt abiēs adhaereret ciui cuidam illius regionis, qui illū custodē porcorū constituebat. Ad hāc, inquā, seruitutē, dira fame cōpellebatur, quē fames potius ad relegēdū iter cōpellere debebat, animū his cogitationibus subeūtibus. Nō pol hīc est manēdi locus, sed patriā repetā. Verū patris non recordabatur, cuius tametsi fuisset recordatus, pudor tamen verabat, quo minus ad eū redeundi animus esset, famē & exiliū ferre malebat, quā demittere sese & ferociā crimē cōfiteri, suspicās fortasse, patrē inexorabile esse, & nihil charitatis pristinē residere in illius pectore, quapropter fame vel etiā desperatione cō redigebatur, vt adhuc longius à patre disiungeretur, & seipsum in seruitutē eāmque foedissimam daret, qui antea liber fuisset.

Dignum hoc quidē est supplicium, vt quādo patrem fugimus, peregrinus & barbarus nos in seruitutem dedat, quando libertatem, quæ filiorum Dei est, respuimus, vt captiui & mancipia Diaboli simus. Talis fortuna mansit filium prodigum.

Talis quoque omniū peccatorū euentus esse solet, qui quamprimū famem spiritualem persent

sentiscerent, ad domum patris confugere debebant, sed pudore nonnunquā impediti, malunt in angustiis & egestate viuere ac consciētiā torqueri miseria, quā corā Deo sese submittere, & peccata sua confiteri. Nonnunquam animo adeo sunt abiecto, vt timeant, nihil misericordiā loci relictum esse, ac proinde abeūt & longius semper domū patris à tergo relinquunt, infamiā tandem nota penitus inuruntur, totos se deniq; in peccata coniiciūt: hoc cogitantes, actū agi. Vnde nō rarò desperatione adducti ipsi sese potestati dæmonis tradunt.

Genes. 46. 4

Tale quiddam apud Israëlitas præfigurātū est, quos fames in Ægyptum proficisci coegit, quique deinde à Rege summis grauabantur laboribus in conficiendis lateribus. Ita quoq; interdum peccator tanta vrgetur fame, vt peccatis totum sese mancipet, videns nimirum se gratia & fauore Dei planè excidisse.

Et hoc est, quod de filio prodigo dicitur: Abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius &c. Per ciuē intelligere possumus peculiare quoddam peccatū, quod homo sibi familiare facit. Maxima quidem animi iucunditas esset, omnibus indulgere voluptatibus: quod quia fieri non potest, vni peccato adhæret, cuius iam seruitio astringitur, & cuius imperio auscultat, à quo statim ad suos ablegatur. Animo in suum mutatus est, quæ volutatur in cœno, postremò eò venit, vt pascat porcos, hoc est, pecuin

cuinis cupiditatibus omnem voluptatem concedat, quo fit, vt in peccati & diaboli seruitutem redigatur. Is nanque ciuis & incola est peregrinæ regionis, quod nomen illi optimè cōpetit, quandoquidem in peccatis ita obcecatus est, vt non ex ignorantia aut infirmitate, sed ex improbitate & mala cupidine delinquat.

Alioqui etiā homo per peccatū in alienā venit regionē, quā tamē inhabitat, non tanquā ciuis, sed tanquā aduena, vt qui perpetuò permanere non proposuerit, quique non studio admittit aliquod peccatum, & qui fugam meditatur, simulatq; licet, errorēmq; agnoscit. Hoc quoque differunt peccata hominis, à peccatō mali spiritus. Homo peccat & cadit, sed resurgit, quapropter hospes solū est, in peregrina terra. Diabolus verò peccat, & peccatis immoratur nec malefaciēdi finē facit, qui idcir cō ciuis peregrinæ regionis non immeritò appellatur. Etenim hospes solūmodò illic trāsit, non diu in vno loco cunctatur. Ciuis autem non faciliē mutat suam regionem.

Malus itaque spiritus Ciuis est, cui filius prodigus miserrimus peccator adhæret, & tametsi antea quoque adhæserit, nunc tamen totum se illi tradit & peccati fit mancipium, neminem posthac veretur, nihil non impietatis exercere audet, ita secum tacitè loquens & cogitans: Edamus & bibamus, cras enim moriemur, & existimans se percussisse foedus
Esa. 22. d.
Esa. 28. d.
cum

cum morte, & cum inferno fecisse pactum.

Sed qualis tādē apud nouum dominum, & nouæ seruitutis conditio est? Ciuis (inquit Christus) misit illum in villam suam, vt pasceret illic porcos, hoc est, non patitur illum esse in ciuitate, vbi honestè & ciuilitè viuitur, sed in villam ad porcos eum relegat, negotiis secularibus ita eum implicans, vt expedire ex iis sese non amplius possit. Hæc est villa ipsius: carnalibus deindè ac pecuinis eum inescat voluptatibus, à quibus auelli difficillimè potest, facitque vt cupiat quibuslibet vel siliquis, quibus porci vescuntur, saturari, hoc est, vt homo miser in flagitia quæque foedissima agatur, vt nihil aliud cogitet, loquatur, faciat & appetat, quàm quòd terrenum est, temporale & carnale. Et quanquàm illas siliquas immodice voraret, nemo tamen erat, qui illum tali pabulo explere potuisset. Quanto enim largius eas comederet, tātò magis & auidius desiderabat. Et nemo illi dabat (inquit Christus) Vide ad hanc conditionem descendit, quisquis Deum refugit. Vnde Dauid non temerè dixisse comprobatur. Homo cū in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quod etiā Hieremias suo populo inculcare voluit, vt ait: Scito & vide, ô filia Sion, quia malum & amarū est reliquisse te dominū Deum tuū. Iuxta eādem sententiam loquitur Baruch: Quid est, quòd in terra ini

Psal. 48.

Hier. 2. d

Baruc. 3. b

ra inimicorum es : inueterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis : deputatus es cū descendentibus in infernum. Dereliquisti fontem sapientiæ. Nam si in via Dei ambulasses, habitasses vtrique in pace super terram.

O' periculofam, perniciosam, ò atram famem, quæ hominem eò compellit ! O' hominis incogitantia, qui cū à Christo magno emptus est, & libertate donatus, seipsum in peccatorum & diaboli seruitutem dedat, eò redactus, vt in limo & cœno diabolo morem gerat, cum suis victitans, quibus seruit potius quàm imperat. Quid hoc homine calamitosius & miserabilius ? Conferte obsecro hunc præsentem miseri peccatoris statū cum illo priori. Antea patrem habebat, nunc habet dominum, sed quid dico dominum ? imò Tyrānum : antea liber erat, nunc seruus est ; antea omnium rerum copiam habebat, nunc omnium inopia laborat : antea apud filios Dei vixit, nūc apud suos viuit : antea in domo patris deliciabatur, nunc in villa rusticatur : antea cibo angelico vescēbatur, nunc siliquas vorat, nec eas ad saturitatem vsque.

Hæc perpende ò homo, & caue à Deo discedas vel latum vnguem. Hæc in memoriam redeant tibi ô peccator, quando in peregrina regione tibi videris esse, quando conscientia indicium tibi dat, te à Deo alienatum esse, quando famem spiritualem ingruere sentis. Pœniteat

Iohel. 2. 6

teat te tuæ stultitiæ, pertinaciæ & confidentiæ. explica te simulatque potes, ad patrem reflecte gradum, ne moram trahe, quod fecit filius prodigus, culpam admissam simpliciter confiteri ne te pudeat, de Dei misericordia ne diffidito, scito illum tibi patrem esse. Et si contingeret tibi subire in mentem, quàm indignè offenderis Deum, ne tamen despera, ne propterea maiori cum ignominia ad peccatum accedere, ne denique peccati & diaboli potestati te totum resigna, cui nihil aliud studio est, quàm vt quos semel apprehendit, omnino pessundet & in sempiternum extinguat. Conuertere ad dominum Deum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. In summa porcis suas relinque siliquas, & rursus panem vitæ affecta, quæ haud dubiè inuenies & consequeris.

Q V I N T V S S E R M O D O-
minica quarta Quadragesimæ
habitus.

EXPOSUIT vobis superiori sermone in parabola de filio prodigo, quid Christus nobis voluerit insinuare per ea verba, vbi inquit:

Et postquam omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere. Et abiit, & adhesit vni ciuiū regionis illius. Et misit illū in villā suam, vt pasceret porcos.

Omnia

Omnia hæc (inquā) verba aliud nihil sunt, quàm speculum quoddam, in quo cernitur peccatoris miseria & calamitas. Nemini videri mirum debet, cur Christus hoc adeò perspicuè indicare voluerit. Siquidem summè necessariū est, principium est ad poenitentiam, atque idèd fit, vt eò citiùs resurgamus, & peccatorum nau seam concipiamus. Nam qui eò loci peruenit, illi haud fuga differenda est, si modò fugere & elabi datur. Fieri enim frequēter solet, vt quando impius in profundum peccatorum delapsus est, nihil amplius neque Deum, neque animæ suæ salutem pensi habeat, nec curæ illi quicquàm est, quod ad vtilitatem ipsius pertinet. *Prov. 18. 2*

Quod Christus in hac parabola anteuertere voluit, & ostendere, nulli etsi non dicendorum criminum reo, minimè tamen desperandum esse, postquàm videt filium prodigū, post tantam ingratitude, post tātā lasciuia, post tot patrata scelera, nihilominus tamen rediisse in gratiam.

Eam scilicet ob causam nullius frugi filij exilium & trāsgressionem, peccatum & poenam, Christus tā expresse voluit declarare, vt vnusquisque secum cogitet. Hic post tām grauem casum tantis restitutus est honoribus, non dubitabo igitur & ego, quin Deus si ad ipsum ex intimo corde conuersus fuero, sua me quoque dignabitur gratia. Istud est, quod hīc molitur Christus, hoc ipso solatium & spem omnibus

iniicere voluit.

Vbi obseruare & expendere imprimis conuenit, quòd abiectissimæ seruitutis conditioni hominem peccatorem comparet, porcorum videlicet pastori, & quòd non pluris faciat, nec alio, nisi siliquarum nomine dignetur, totum illud, quo peccator animi sui cupiditatem conatur explere. Quod sanè vtrinq; vero quàm proximè accedit.

Gen. 1. d

Gala. 4. a

Cur homines & simus & appellemur nemi nem latere arbitror, nempè quòd secundum imaginem Dei creati simus, intellectu, voluntate & memoria præditi. Porro vnde Christiani vocabulum acceperimus, nulli obscurū est, videlicet à spiritu, quē in corda nostra mittit Christus per regenerationem. Quod si iam neque rationem, neq; spiritum sequimur, sed sensum & prauas cupiditates, quæ luto semper & omni peccatorum spurcie gaudent, indignos nos facimus tam hominis quàm Christiani nomine, sed porci meritò appellamur, quos pascimus sensui & mentis leuitati morem gerendo. Cōmunis enim nobis profectò est cum cæteris animantibus sentiendi facultas, cui si seruimus, brutis certè seruimus, vel potius nos ipsi bruta aut porci sumus. Huc iam spectat, quòd mali spiritus, eiiciēte illos Christo ex homine obsessò, ferebantur in porcos. Quod illi homini tum factum est, nobis omnibus factum esse existimare debemus. Christus malum spiritum

Matt. 8. d

ritum ex animabus nostris exegit, qui deinde in fues migravit, hoc est, in sensus externos, qui turpitudine semper delectantur, nec unquam voluptate externa & peccatis possunt expleri. In hanc sententiam Paulus de seipso loquitur: Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, & captiuantem me in lege peccati. *Rom. 7. d*

Vide hoc est esse porcorum pastorem, rem scilicet præclaram agis, si corpus foues, & nihil quod illud offendere possit, admittis. Porcos pascis, imago in te Dei tibi contemptui est, corpus nutris, animæ verò esuriem & defectum propellere non curas. Quid tum? & si in pascendis porcis sis diligentissimus, & si corporis curam habeas maximam, & si sensibus tuis externis nullam non concedas voluptatem, tamen nihil aliud sunt, quàm porci, qui nihil unquam boni appetunt, qui etià collabuntur, moriuntur, putrescunt instar pecoris. Quid prodest homini (inquit Christus) si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Anima est, quæ nobis curæ esse imprimis debebat: iuxta hanc enim homines nuncupamur, iuxta hanc immortales sumus, quod cogitare homo peccator non potest. Quocirca id Christus per pastorem porcorum nobis in memoriam reducere voluit.

Quod autē filiquas & furfur appellet omnia,

1. Ioan. 2. c.

quibus homo extra Deum, suis cupiditatibus satisfacere se posse putat, rē ita se habere ipso opere compertum est. Omne enim quod est in mundo (inquit Ioannes) concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Mundus nihil voluptate præstātius habet, petulantia & honorum ac bonorum vanitate nihil sublimius, ad quæ filij huius mundi tantoperè certatim contēdunt, propter quæ adeò solliciti sunt, & bella nonnunquam suscipiunt, cum tamen aliud nihil sint, quàm siliquæ. Quāobrem? Eò quòd hominem non facient, sed ventrem solum aggrauent. Quæris quī id fiat?

Ordine rem edocebimus. Voluptas in cibo & potu maximum & præcipuum inter ea est, quæ mūdus captat. Sed quamdiu durat illa voluptas? Quamdiu lingua cibum & potū habet, sed statim vbi illa traiciuntur in viscera, non sunt voluptati amplius, sed oneri & ceu venenum corpori officiunt, vtpote ex quibus in varia morborum genera corpus incidit. Sic de reliquis omnibus voluptatibus sentiendum est, heu quanti sæpenumero constant! Quàm multi non solum omnes facultates, sed etiam honores, corpus, & animam denique impendunt, vnde præter pœnitere nihil ad ipsos redit. Idē dicere quoque possem de superbia, avaritia & diuitiarum ac honorum ambitione. Siliquæ sunt quæ hominem molestant potius, quàm iuant. Præterea illis nihil incertius est, hodie
relin

relinquenda sunt, quæ heri in nostra erant potestate. Tertiò infidelia sunt bona, vt quæ homini sæpè exitium adferunt irrecuperabile. Parum erat nullam illinc prouenire utilitatem, nisi quoque hominem in summum discrimen adducerent.

Quæ igitur obsecro nos homines, nos inquam Christianos dementia cœpit tâta, vt veris ac sempiternis bonis posthabitis, paleas & porcorum pabulum tanti faciamus, præsertim cum nobilissimè conditi simus, & per Christum ad insignes honores, ac bona electi & vocati.

Cæterum hæc prolixius pertractare libuit, si fortè vel semel recludi possent oculi nostri, vt diaboli & peccati astutiam possemus perno scere, qua nos circumueniunt, obcæcant, & vt rectius dicam, in ignominiam & damna maxima pertrahunt nos, consiciuntque. Nam quàm diu oculis capti sumus, tam diu filiquarum amore tenemur, quas pro magnis deliciis habemus, & cibo præstantissimo, cum tamen non hominis, sed porcorum stomacho naturalis sit, & conueniat.

Quapropter audi, quid Christus pergat dicere de filio prodigo.

In se autem reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hîc fame pereor!

Secunda pars hoc loco incipit, quæ ad pœ-

nitentiæ prædicationem pertinet. Audiuius hactenus, quid inter hominem & Deum discordiâ pariat, & quorsum per peccatû homo pertrahatur. Posthac verò audiemus, qua ratione & quibus mediis homo exiliû effugere & Deo reconciliari possit. Quod quidẽ Christus pulchrè & aperte ostendit, quamuis id paucis verbis, quorum tamen nullum est, quin emphasin quandam & pondus in se contineat.

Primò nanq; non sine causa dictû est à Christo: Et in se reuersus. Hinc enim liquet, quid de peccatore scriptura sentiat, haud secus videlicet, quàm de ebrio, insano & obsessio homine, sic enim de eiusmodi hominibus loqui solemus. Nõ est sui cõpos, quod de illo dicitur, qui aut nimio potu obrutus aut mente captus est, aut quẽ malus spiritus obsedit. Nam tum multa effutit & facit, quod profectò facere nunquàm in animum induceret, si ieiunus & sanæ mentis esset. Contrà verò, quando omisissis ineptiis facit & loquitur, vt hominem sanum decet, de illo fertur, In se reuersus est.

Quoniam verò Christus ipse hanc vocem vsurpauit, quid aliud innuit, quàm quòd filius prodigus, cùm patrem suum desereret & peccatis solum suæque prauæ voluntati obsequeretur, ab homine ebrio, insano & dæmoniaco nihil distiterit. Quod tamen non de isto tantum, sed de omnibus, qui simili modo à Deo recedunt, accipiendum est.

Et hoc

Et hoc ipsum est, quod vterque Christus simul & Stephanus de peccatoribus dicunt: *Ne- sciunt quid faciunt. Quapropter, quotiescunq; tibi obuius sit homo potus, mentis inops, & qui à dæmonio agitur, tui fac memineris. Nam haud secus coram Deo & mûdo ineptis, quàm diu cupiditatis & propriæ voluntatis studio duceris.* *Luc. 23.6 Acto. 7.8*

Eam nimirum ob causam Deus horrenda & omni commiseratione digna in nostris fratribus aliquando edit exempla, quò ipsi nobis notiores fiamus, & vnusquisque secum cogitet, talem se esse, quâdo plus affectibus, quàm rationi aut verbo diuino tribuit, tali quoque se infamia notabilem esse, & cùm omnibus notus sit, sibi soli ignotum esse, & cùm cæteri condoleant, se sui mali ac miserix solum expertem esse. Si ô Domine res adeò stupenda est, corpus hominis à dæmone occupari, quantò horribilior censeretur debet, animam in ipsius detineri potestate? Si ridiculum est & indecens id, quod homo ex ebrietate vel loquitur aut facit, quantò maiori illi vertitur vitio, quod ex animi cupiditate admittit? Si res dolenda & miserabilis planè est, hominem furore percitum esse & mente captum, quantò infelicior existimari debet, hominem nec secundum rationem, nec secundum verbi diuini eloquium viuere?

En hæc consideranda tibi præbet vocula

ista. Et in se reuersus: O beatorum illum hominem, qui ex spiritali ebrietate, infania ac potestate diaboli ad se redit. Sed nil in vniuerso orbe rarius, quod nunquam fit sine Dei in nobis operante gratia, cui locum dare nostrarum partium est. In Deo mora non est aut defectus, satis occasionum nobis præbet, pectora nostra maturè satis pulsat, at non est nobis curæ, sūsque déque ferimus, quid Deus nobiscum fieri velit. Quare exemplo nobis sit filius prodigus.

Duo erant, quæ ad se se redeundi occasionem illi dabant. Miseriam suam spectabat, & paterna domus in mentem veniebat. Primum faciebat, vt sibi displicere, propter stultitiam suam inciperet. Alterum spem dabat, quò minus desperaret. Necessitas eum impellebat. Spes verò ducebat, quæ vtraq; in causa erant, vt in se reuerteretur, fugeret & odisse inciperet, quæ magno studio antea flagitauerat, flagitaret quæ antea fugerat. Ego hîc fame pereor (inquit.) Hæc erat quæ illum vrgebat necessitas, ac ea quidem de causa Deus in illum famem sâuire tantoperè voluit, vt impelleretur, cùm alioquin ad meliorem mentem nunquam fuisset reuersus. Et hæc admonitio quædam fuit.

Ita Deus Opt. Max. nos mortales pœnis & plagis quibusdam externis adigit, vt ad ipsum reuertamur. Vexatio dat intellectum. Eundem quoque

quoque in modum Israëlitarū quondam tempo-
ribus Heliaē fame incredibili ad Dominum
retrocabantur. *3. Reg. 18.*

Atque istud ut plurimum pœnitentiæ prin-
cipium esse solet, ut Deus minis ac pœnarum
grauitate, timorem nobis incutiat, ne peccato-
rum obliuio nos capiat. Tale Ioannis Baptistæ *Matt. 3. c.*
auspiciū erat, securim aut ut melius dicam
gehennam peccatoribus minabatur. Idem à Pe-
tro factitatū videmus in prima concione, qua *Act. 1. f.*
ita percussī fuere Iudæi, ut omnes interroga-
rent, quid factū opus esset. Paulus non sine ma-
gno terrore humi prostratus est, cum ad Euan- *Act. 9. a.*
gelij prædicationē vocaretur. Postremò Deus *Exo. 20. a.*
ipse ita mortalibus innotescere voluit, cum le-
gem ferret, quæ Euangelium præcessit. Per le-
gem enim detegebat nobis ac manifestabat
peccata nostra, extremæ suæ sententiæ ac iudi-
cij metu nos terrabat, ut peccata meritò no-
bis exosa esse debeant, & nunquā in iis quie-
tē frui queamus.

Istud, inquam, pœnitentiæ principium est,
peccata primò nobis perspecta sint oportet, ac
deinde cordi metu iniectus, quod nisi sit, pœ-
nitentia vera sperari non potest. Principium
dico ad pœnitentiā est, peccatum cognoscere,
& præterea metu affectum esse. Verū non his
solum partibus pœnitentia vera adimpletur.
Quid igitur amplius ad eam requiritur?

Audi, quæ filius prodigus pergit dicere:

Quanti mercenarij in domo patris mei, qui abundant panibus? Hic vides, quomodo suam miseriam detestans, patris respicit benignitatem, nec illi profuisset quicquam dicere: Fame hic pereo, quin ad desperationem potius insecuisset, nisi patris clementia succurrisset memoria. Verum non parum solatij adferebat recordatio paternæ domus, & patris in peregrinos quosque ac mercenarios beneficentiæ. Hac res illi spem dabat haud vulgarem. Et hoc secundum est, quod ad pœnitentiâ spectat. Non enim sufficit, peccatum & Dei iram videre, atque ob eam terreri, tremere, plangere, ac mœrere, sed sperare quoque necesse est, & per spem diuinæ gratiæ animum resumere. Nam alioquin desperandum nobis foret. Quapropter etiam Deus nobis post legem Euangelium communicauit. Sic Ioannes quoque, cum peccatores ad pœnitentiam accerferet, errorum illos ac extremi iudicij commonefaciens, digito demonstrabat Christum. Ecce (inquit) agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

Ioan. 1. d

Acto. 2. f

Diuis Petrus, postquam vehementer perterrefecisset populum, ex postulando cum illo de ingentibus facinoribus, quæ in Christum promissum suum Messiam designarat, incepit rursus eum consolari. Diuis Paulus, cum quasi fulmine ictus ad terram concidisset horribili voce

Acto. 9. a

(Saul quid me persequeris?) tandem verbis animatus est consolatoriis, quæ sic de cælo ad ipsius

ipsius res ferebantur. Surge & ingredi te civitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. Vbi illa duo concurrunt. Agnitio peccati & fides in misericordiam Dei, timor & spes, ibi facile homo resipiscit, quod clarè in filio prodigo cernitur, qui statim ad reperendam patriam sese accingit.

Verum utrūq; Deus in nobis operatur. Nemo adeò perspicax est, ut peccata sua intelligat, nisi Deus illi aperiat oculos, nemo credere potest, nisi datū illi sit diuinitus. Christus Paulum prosternebat, quem ipse rursus erigebat. Non sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis. Deus peccatum nobis per legem patefacit, peccatum per spiritum suum reprehendit, utrūq; nobis metum ac spem immittit, metu nos impellit, spe gratiæ ducit. 2. Cor. 3. b
Ioan. 14. c

Nemo tamen adeò impudens esse debet, ut ausit dicere: Si omnia à Deo proficiuntur, quid restat ut ego faciam? quis culpā aliquam in me transferet, si in peccatis permaneam? Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Non sic fratres charissimi. His atq; id genus sacrę scripturę locis sese excusare quidem conantur filij huius mundi, sed non nisi sibi ipsis insidias struunt. Nam Deus gratia nos sua semper præuenit. Ecce sto (inquit) ante ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, &c. Rom. 9. d
Apocal. 3. d

Deus

Deus nunquàm definit adhortari aut mone-
re, nunc per verbum suũ, nunc per internas in-
spirationes, nunc per exempla, nũc per pœnas.
Admonitiones sunt, quibus nobis offert suam
gratiam. Qua de re nemo vnquam iure dicet,
sibi gratiam præclusam esse. Nisi benignitatẽ
Dei scripturã tantis præconiis cõmendaret no-
bis, videremur nõ iniuria nostrã prætedere in-
firmitatem. Iam verò omnibus notũ est, quàm
Deus omni tempore paratus sit, nostram infir-
mitatem gratia sua fulcire, nisi obstaculũ nos
ipsi interponeremus. Non vult mortẽ pecca-
toris, sed vt conuertatur & viuat. Huic accedit
quod Paulus habet in epistola quadam. Deus
(inquit) omnes homines vult saluos fieri.

*Exec. 18. e**1. Tim. 2. b*

Quocircà etiam scriptura passim docet, Deũ
in nullã rem tam acriter animaduertere, quàm
si gratia ipsius respuatur. O Ierusalem (inquit
Christus) quoties volui congregare filios tuos,
quemadmodum congregat gallina pullos suos
sub alas suas, & noluiti? Iuxta eandem senten-
tiam loquitur quoque Dauid de peccatore: Di-
lexit maledictionem, & veniet ei: & noluit be-
nedictionem, & elongabitur ab eo. Ab hoc non
dissonat id quod Paulus in suo sermone ad lu-
deos dicit: Vobis oportebat primũ loqui ver-
bum Dei, sed quoniam repellitis illud, & in-
dignos vos iudicastis æternæ vitæ: ecce conuer-
timur ad gentes.

*Matt. 23. d**Psal. 108. v**Act. 13. g*

Nulli itaq; mirũ videri debet, si alius resi-
piscat

piscat, alius verò non. Sol splendorem suum in omnes mortales æquè porrigit, quem tamè videre non omnibus contingit. Ita quoq; gratia Dei omnibus iuxta parata est & obuia, sed non omnes eam expetunt & amplectuntur. Qui igitur vtrisq; vt dicitur, vlnis gratiam sibi oblatam acceptat, is casum peccatorum emēdat, & vitam in melius instituit. Qui verò eam repudiat aut flocci facit, is sibi interitum sempiternum paratū existimet. Deus illuminet omniū nostrum oculos, ne vnquam obdormiamus in morte, & ne quādo dicat inimicus noster, præualui aduersus eos. Amen. *Psal. 12.*

S E X T V S S E R M O Q V I N T V S

ta Dominica Quadragesime habitus.

Vdiuimus proximo sermone, quæ filij prodigi fuerint cogitationes, postquam diuinitus illi oculi essent reclusi, ita vt simul videre posset miseriam ac inopiam suam, contrā verò aliorū felicitatem & rerum abundantia. Quanti (inquit) mercenarij sunt in domo patris mei, qui panibus abundant, ego autem hīc fame pereor. Quæ verba satis magno indicio sunt, quid animus illi suggesserit, & quā arctum laqueis Diaboli sese irretitum conspexerit. *Luc. 15. d*

Trifariam enim homines in Diaboli sunt potestate. Alij non suapte spōte, vt infantes facerofonte nondum tincti, qui arbitrij libertate

vti

Eph. 2. 4

vti nondum possunt, qui nihilominus tamen filij iræ sunt, propter peccatum, quod per primos nostros parentes in omnes propagatur. Alij suapte sponte diaboli imperio subiecti sunt. Nam vtrò in peccatum sese coniiciunt, vtrò in iis permanent, cum tamen si integrum illis esset, facile id declinare possent. Alij denique nihil magis exoptant, quam diaboli liberari potestate. Verum adeò peccandi consuetudine corrupti sunt, vt vel inuiti in sordibus hæreere cogantur.

Atque hi sunt, qui per filium prodigum significantur. His tales in mentem veniunt cogitationes, hi tales gemitus & suspiria ædunt. Quanti mercenarij sunt in domo patris mei, qui panibus abundant, &c. Nam si quos alios conspiciunt, qui tam grauem nō sunt passi casum, vt ipsi opinantur, statim secum cogitant. Vtinam æqualis tibi cum illis esset probitas, Vtinam tam esses tibi benè conscius, vt hic vel ille, quem conscientia non torquet, qui Deum clementem ac propitium habet, qui panem in fatis magna copia habet, cum tamen non raro fiat, vt is, cuius probitatem miser peccator vsque adeò admiratur, coram Deo vix mercenario æquandus sit, eò quòd non æterna respiciat, & Deo tantum seruiat propter huius mundi diuitias, nec præmium aliquod æternum expectet.

Attamen beatum sese existimaret miserrimus

mus peccator, si modò qua vtitur talis mercenarius, & sibi ea cōmoditate vti liceret. In tantas eum conscientia cogit angustias, ex quibus explicare libenter se vult. Sibi soli omnium pessimus videtur ac miserrimus, se solum contemptum iacere putat, omnium fortunam suæ præfert, neminem non se meliorem iudicat, omnes oprime cōtentos opinatur, nō aliud sibi maius precatur, quàm vt infimum saltem gradum securitatis possit consequi, quæ est in domo Dei. Quo modo consecuto, indignum putaret, ad maiora aspirare, quando hic gradus sibi posset satisfacere. Quanti (inquit) sunt mercenarij in domo patris mei.

Reliqui Christiani omnes in portu nauigant, omnes in maiore degūt securitate, quàm ego, qui tametsi mercenarij sunt, nihil tamen illis deficit, nulla panis anguntur penuria, consolationem à Deo habēt tam temporalem quàm spiritualem, ego solus hīc fame pereō.

Vide his cogitationibus conscientia perturbatur peccatoris, qui in lucem tam profundum lapsus est, sed sine ingenti animi dolore atque molestia fieri non potest, quādo homo conspiciat, se in locū tam profundū deiectum esse, præsertim si nulla consolatio diuinitus accedat.

Obseruandum hīc obiter est, non omnes filios Dei esse, qui in domo patris aut permanēt, aut sunt, quique non propter hæreditatem, sed propter mercedem seruiunt. Citius decem
inue

inuenias, qui Deo propter huius mundi tantum bona aut ex formidine quadam seruiant, quàm vnum qui seruiat Deo, propter se ipsum ex amore & filiali timore.

Ioan. 8. d.

Quamobrem exilis illa gloria est, manere aliquem in domo Dei, si non filij, sed serui conditione subeat. Nam seruus nō manet in domo in æternū, tametsi annos cōplures seruiat. Nihilominus tamen satius est, aliquem seruū & mercenarium agere in domo Dei, quàm prorsus extorrem fieri. Etenim seruus & mercenarius habet, qui ei victum suppeditat, cū ille contrā egeat & fame perire cogatur.

Hic interim notabis: Si Deus adeò bonus est, vt mercenarios, hoc est, eos, qui non ex charitate, sed ex metu aut alterius tēporalis commodi gratia aliquid boni faciunt, sua mercede nō frustretur: quo pacto filios suos frustrabitur si quid rectè & benè operantur? Si seruis omnium rerum copia suppetit, in domo Dei, quid putas filiis deesse posse?

Age, audiuius, quomodo filius prodigus in se fuerit reuersus, posthac audiemus, quomodo ratione sua vsus sit. Deus illi oculos aperuerat, quæ prima illi gratia præstita fuit. Nūc audi, quomodo vtilem sibi eam gratiam fecerit.

Primò, vt modò auditum est, ipse sese reprehendit, quòd tanto tempore in difficillima & fœdissima seruitute tantum famis & miseriæ perpeffus esset, & adhuc pateretur, cū

tamen

tamen aliis in domo patris sui seruiture honestissimè ac liberalissimè prouisum esset.

Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in celum & coram te, iam nõ sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum.

Hoc demũ est, quod in scriptura in se reuer- ti dicitur, quando scilicet homo tale quidã cogitat & loquitur, proponit & opere ipso complet. Eiusmodi rationem, scientiam, sapientiã ac prudentiam docent sacræ literæ.

Quid autem hinc sequetur? Omnes eos, qui non ita cogitant & loquuntur, sibi proponunt & faciunt, apud sese nequaquam esse, etsi ab omnibus, sapientia, eruditione, ac ingenio clari habeantur. Quorsum attinet, quòd mundus te ceu verum prudentissimum suspiciat, cùm in rebus spiritualibus & coram Deo non aliter cogitas, loqueris, & facis, quàm solent ij, qui poti sunt, insani, & furiis agitati, quorum nullus apud seipsum est, nullus videre potest, quid bonum & honestum sit, quidve malum & turpe? Quæ illa prudentia est, si in rebus externis omnibus consilio prodesse potes, tibi verò in iis, quarum maxime referebat, & cæcutis & hallucinaris? Miserere animæ tuæ (inquit Sapiens) placens Deo.

Ecc. 30. d

Hinc iam veram discamus sapientiam, &

ad quid rationem ac intellectū nostrum adhibere debeamus. Surgā (inquit filius prodigus) quo verbo abundè indicat se lapsū esse, cum nō nisi lapsi surgere dicantur. Et ibo (dicit) quo ingenuè fatetur se hactenus stetisse, aut potius terga dedisse. Ibo ad patrem meum (ait tertio) Quo declarat se hactenus in manu Tyrāni fuisse. Primū istud argumentum est, ex quo intelligi potest, quòd in se reuersus sit. In peccatis cunctari amplius animus non erat, peregrinæ regionis eum cœperat facietas, diabolo seruire iam tædebat. Surgam (inquit) & ibo ad patrem meum. O pium animi conceptum! Istud erat verum principium ad pœnitentiam, ad gratiā, ad salutem. Nec aliud certè fuisse credendū est, quàm gratia Dei cooperans.

Videri quidem posset proprii ingenij & voluntatis studium esse, sed reuera Dei opus est. Nunquàm enim hoc cogitare homo aut in animū inducere posset, siquidem videmus, quàm tardi ad vitæ emendationem simus, licet nos Deus malis & calamitatibus infinitis exerceat & premat. Quis est, cui vitia, & vita flagitiosa nauseam adhuc conciliarit? Quis est, quem in vltimis regionibus, hoc est, in mundo degere pigeat, vnde fides omnis explosa est, & boni amor? Quis est, quem pudeat, quòd tanto tempore Diaboli porcis præfuerit, & in summa vitæ turpitudine siliquas vorarit? Nullus profectò est, quippe non caro, aut sang

aut sanguis tales suggerit cogitationes, Deus est, qui eas operatur & gignit in homine.

Carnis & sanguinis proprium est, ut peccatorem auocet à Deo, ut autem resipiscat & in concordiam cum Deo redigatur, nusquam non gratia adsit oportet, hæc prora & puppis, ut dicitur, nostræ reconciliationis est. Perdi-
tio tua (inquit Deus) tantummodo in me auxilium tuum. Cæterum quibus modis Deus suppetias ferat peccatori, pulchrè in filio prodigo videre licet. *Matt. 16. c*
Osee 13. c

Primò Deus oculos illi aperiebat, ut cernere posset, quo in loco suæ res essent, & quarum rerum damnum esset passus. Hæc erat gratia præueniens.

Quod cum altius mente pertractaret, primamque gratiam arriperet, pium in illo Deus excitabat propositum, ita, ut iam cogitaret sibi diutius eo in loco non esse hærendum, sed fuga quærendam esse meliorem fortunam, quoniam ex tali vitæ genere tædium conceperat. Atque hæc quidem gratia erat incitans.

Cum iam propositum istud ipsius animo penitus insedisset, maiore etiam deinde eum Deus gratia donauit, ut id quod proposuerat, ipso opere compleret, & hæc erat gratia cooperans. Surrexit (inquit scriptura) & venit ad patrem suum. Ad hæc gratiam quoque accepit iustificantem, qua iustus quis redditur, in eo

quòd pater cadebat super collum eius atq; eū osculabatur.

Postremò accepit etiam gratiam consummantem aut perficientem, qua homo perfectus fit, in eo, quòd pater iuberet illum vestiri atque cibari.

Quæ omnia ex hoc intelligere possumus, atque id eò dico, vt cognoscamus non nisi gratui tò fieri, quando de peccatis ad Deum conuertimur, nec est, quòd quicquàm nostris viribus aut arbitrio ascribamus. Maximū, quod in hoc liberum arbitriū præstat, est, quòd gratiæ obtēperat, gratiam amplectitur, atque eam sibi vtilem facit, cum alioquin serò vel nunquàm per arbitrij nostri libertatē de peccatis possemus surgere, si nos deficeret gratia Dei, & non cooperaretur nobis, tam in principio, quàm in medio & fine.

Attamē nostra quoque voluntas accedat necesse est: Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te (inquit Augustinus.) Item Paulus: Nō ego, sed gratia dei mecum.

1. Cor. 15. b

Hæc verissima esse comprobantur in filio prodigo, in quo præcipuè Dei gratia valebat & operabatur, ita tamen vt & ipse suam operam adderet. Surgam (inquit) & ibo ad patrem meū. Ecquid amplius? Sequitur:

Et dicam ei: Pater, peccavi in celum & coram te, &c.

Principiò considerabis, quomodo nomē patris

tris primo statuerit loco. Vnicum & summum hoc illi restabat solatiū. Fiduciam suam in nihil aliud collocare poterat, quàm in hoc vocabulū patris. Ea quoq; de causa Christus vult, vt in nostris orationibus patris præmittamus vocabulū. Quando oraueritis (inquit) sic orabitis: Pater noster qui es in cælis &c. Eam videlicet ob causam Christus passim Deū appellat patrē nostrum, vt eò audactius eum accedamus. Ipse pater (inquit) amat vos. Et iterum: Scit pater vester, quia his omnibus indigetis.

*Matt. 6. b**Ioan. 16. d**Matt. 6. d*

Secundò obseruabis hic, quas humanæ menti cogitationes fides ingerat. Dicam (inquit) Pater, peccaui, nec vulgariter, sed suprà quàm credibile est, & in cælum peccaui, non me tibi purgabo, sed simpliciter cōfitebor me indignū omni gratia. Mihi satis erit, & hoc tantum roga bo, vt habeat me eo loco, quo habet vnumquēlibet ex infimis & mercenariis suis. Istud erat ipsius propositum, istas cogitationes non indit natura, sed fides & gratia.

Hæc enim omnia cū natura quasi ex diametro pugnant, quæ difficulter adduci potest, vt dicat: Peccaui, aut vt submittat sese, & indignā iudicet, cui aliquid beneficij contingat, sed pri mas semper tenere vult, magniq; haberi postulat. Quod si filius prodigus suū ingeniū & naturam secutus fuisset: ita dicturus fuerat: Dicam patri meo: Non satis intellexi, non malo dolo feci, quapropter in locū filij me recipe, æquum

est, vt mihi præ cæteris nulla affinitate tibi coniunctis beneficias &c. Ratio ipsius tale datura erat consilium, cui si obtemperasset, dici non potest, quantum ei obfuisset. Hac enim oratione patrem magis ad vindictam prouocasset, quàm quòd reddidisset eum exorabilem. Quam ob rem aliud Deus & fides vt cogiter, ei suadent.

Nam peculiaris cum Deo aut coram Deo agendi ratio est. Apud homines quidem nò parum ad defensionem facit, crimen inficiari, occultare, aut quocunq; modo excusare: at còtrà si criminis confessio fit, non tantum causa deterior redditur, sed reo certissima mors impendet, nam secundum confessionem ipsius, sententia pronuntiatur. Mirum ergo non est, si coram iudicibus hominibus sui criminis confessor nemo libenter esse velit, sed confessionem pœnis ac tormentis eliciendam esse.

Verũ si corà Deo res agenda est, nihil prius neque melius est, quàm culpam admissam aperire & confiteri, quod quantò fit simplicius & humiliter, tantò citius in gratiam reditur, cuius rei non ignarus erat filius prodigus, atq; ideo sic secum loquebatur: Dicam: Pater, peccaui in cœlum & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Hæc proxima erat ad consequendam gratiam via: hoc facere cogitabat, quod perficiendi haud moram interponebat.

Surrexit (inquit scriptura) & venit ad patrē suū. Omni certe laude dignū est: alioquin quid magni præstat, qui in proponendo sibi multa præclara nullū finem facit, quæ tamē nunquā aggreditur, sed de die in diem differt. Hic autē secus facit, sed illic surgit, & ædes paternas repetit. Nam periculum est in mora. Qui sentit iratū se habere Deū, ne ferietur, ne cesset, præsertim cum nesciat, si superi hodiernis crastina adiiciāt. Ambulate dum lucem haberis (inquit Christus) vt non vos tenebræ comprehendant. *Ioan. 12. 8*
 Dum tempus habemus (inquit Paulus) opere- *Gal. 6. c*
 mur bonum. Nouissima hora est, ait Ioannes, *1. Ioā. 2. c*
 Item Esaias, Quarite dominum, dum inueniri *Esai. 55. b*
 potest, inuocate eum dum propè est.

Ex quibus manifestum euadit, omnia verba filij prodigi, verba esse fidei. Qua fronte alioquin in conspectum patris redire ausus fuisset, nisi benignitas & misericordia illius, fuisset ei perspecta? Vnde autem fidem hanc illum hausisse credis?

Primò ex eo, quod antea fuerat expertus, viderat & audierat. Secundò ex eo, quod pater suus seruos & mercenarios honestè haberet. Tertiò idque potissimum ex eo, quod cogitaret se filium esse. Ex his (inquā) talem fidem & spem hausit, vt diceret. Surgam, & ibo ad patrem meum. Non parum sanè ad rem facit, si peccator spem possit concipere, qua quādiu caret, non potest surgere, vel si

Genes. 3. b surgat aut peccare desinat, non tamen ad Deū confugit, sed longius à Deo recedit, quemadmodum Adam fecisse scriptura perhibet. Qui verò eò peruenit, vt credat & speret, imperare sibi non potest, quin dicat: Surgam, & ibo ad patrem meum. Item: Pater peccaui, &c. Quocirca necessarium imprimis est, vt fidem & spem concipiamus, quod factu haudquaquàm difficile nobis esset ex promissionibus, quas pœnitentia in scriptura habet.

Non sunt maiores vel etiam certiores vlla in re promissiones, quàm in pœnitentia, quas ex sacris literis quiuis sibi potest & debet colligere. Qui verò id non potest, is vnicā hanc promissionem memoriæ mandet. Si impius egerit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis (inquit Deus) omnium iniquitatum eius non recordabor, sed vita viuet & non morietur. Nolo enim mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et rursus: Repentē loquar aduersus gentem & aduersus regnum, vt eradicem & destruam & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eā: agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi vt facerem ei. Item: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Ex his atque id genus aliis sacrae scripturae locis, qui non rarò occurrunt, spem & fidem tibi hauri, imitare filium prodigum, ne absterreare multitudine & grauitate peccatorum. Dic & cogita:

Sur

Surgam, & ibo ad patrem meum & dicam: Pater, peccaui. Quod si feceris, certò tibi persuade, Deum tibi fore patrem, tametsi grauius à te illum offendi contigisset. Quod ita se habere ex iis, quæ in parabola sequuntur, aperte comprobabitur.

S E P T I M V S S E R M O I N

die palmarum habitus.

H A C T E N V S audiuius, quàm cōmodè filius prodigus in rectam redeundi viam sese attēperarit, Dei gratia illum moderante. Primò, ipse sibi displicebat, suimet existeret reprehensor, quòd ad iram patrem prouocasset, & ex ipsius ædibus profugisset, alium eúmque barbarum quærens dominum, & subulci prouinciam suscipiens, cùm tamen alij in domo patris sui seruitutis munera obirent honestissima & diuite mercede gauderent, nulla cùm cibi tum potus inopia laborantes, sibi verò nec filiquarum, quibus saginantur porci, parata esset copia, vt stomachum latrantem posset comescere.

Istud erat conuersionis ipsius principium, ista, inquam, illius contritio erat, quæ oriebatur partim ex cōsideratione propriæ miseriæ, qua premebatur, partim ex cōsideratione omnium honorum abundantia, quam in paternis ædibus conspexerat. Quæ duo cùm con-

Matt. 27. d

currerent simul, vera illinc nascebatur contritio, quæ illum à Deo non disiungebat, sed Deo faciebat coniunctiorem. Vera enim contritio illa non est, quam parit peccatorum enormitas, & horror diuini iudicij, cui peccator omnis sistendus est, talis inquam contritio magis diuellit hominem à Deo, quàm quòd illum Deo conciliet, iramque Dei mitiget, quemadmodum Iudas proditor exemplo nobis satis est, qui pœnitentia quidem ducebatur, quòd Christum diuendisset, sed quoniam pœnitentia ipsius solum ex consideratione peccatorum & diuini iudicij proueniret, nihil sibi de Dei misericordia polliceri poterat, nec gratiam rogare ausus erat ad desperationem tandem adactus.

1. Ioan. 4. d

Verùm si præter peccatum & Dei iudicium, benignitatis simul & misericordiæ Dei memores simus, nec peccator propterea tantum dolore afficiatur, quod ipse sibi per peccatum condemnationem & iram conciliarit æternâ, sed propterea potissimum, quòd talem patre ad iram commouerit, peius illum habet indignitas & contumelia, qua optimum parentem affecit, quàm pœna, quam ferre debet. Hæc demum peccatis contritio digna est, in qua seruilis timor mutatur in filialem timorem, aut in qua pulso timore, succedit charitas. Alioqui enim si peccata tantum odisti propter formidinem pœnæ, fieri non potest, ut animo verè con-

contrito sis, quandoquidem ex seruili tantum id fit timore. Et nisi supplicium tibi metum incuteret, furūrum erat, vt nulla pœnitudo animum tuum sollicitaret. /

Contritio verò, quæ ex filiali timore procedit, fructus producit haud alios, quàm quos in filio prodigo conspeximus, vt scilicet homo dicat: Surgam, & ibo ad patrem meum, &c. Si quidem hi fructus sunt, qui ex contritione manare solent, qui cū absint, frustra te maceras, frustra cruciaris, frustra te conficis peccatorū recordatione. Peccatoris est dicere, vbi cum conscientia torquet: Surgam. Hæc series & ordo procedendi est, vt surgatur per contritionem & pœnitentiam super peccatis, vt ad patrem eatur per fidem, vt quis animo sit demisso, per peccatorum confessionem, vt quis indignum se iudicet omni gratia, nec tamen dubitandum nobis est, quin Deus nos in gratiam sit recepturus ex bonitate sua ineffabili, & habiturus rationem suæ gloriæ, nō nostri meriti, veluti Dauid inquit: Misere mei Deus secū- *Psal. 50.*
dū misericordiam tuā. Et Daniel, Non in iusti- *Dan. 9. e*
ficationibus nostris prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis, &c.

Tali modo nos cum Deo agere oportet, si modò gratiæ ipsius non omnino expertes esse velimus. Cor contritum & humiliatum non *Psal. 50.*
despiciet Deus. Quod quia verum est, audi,
quæ

quæ Christus de filio prodigo commemorare pergit.

Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum.

Hic tandem Dei sese profert benignitas, hic tandem apparet, quantum in conuersione & iustificatione peccatoris gratia Dei præstet. Hactenus Deus quoque operatus est in filio prodigo, cum alioquin ad peccatorum suorum & exilij agnitionem peruenire non potuisset, nisi gratia Dei præueniens illi oculos aperuisset. Quomodo enim tale propositum concipere potuisset, nisi illi gratia incitâs traxisset?

Sed omnia huc usque rectè & clam fiebant. Nemo adhuc virtutem Dei præsentem esse animaduertebat Nemo gratiæ acceptum fert, quando peccatorum & impuræ vitæ mentem subit recordatio, & quando quis meliorem viuendi ingreditur viam. Hic autem Dei gratia manifestò sese exerit, in eo, quòd pater filio processit obuiam, & in ipsius collum irruit, atque eum est osculatus.

Verum Deus quomodo peccatori aliter procedit obuiam, quàm si manum illi præbeat & gratiam largiatur, vt quod facere, constituit, in ipsum producat opus? Iuxta quod occurfus talis nihil aliud est, quàm gratia Dei cooperâs.

At am

At amplexus & oscula quid præterquàm gratiam nobis aliud referunt, per quam Deus hominem peccatis obnoxium iustorum catalogo asserit, & peccatorum illum exonerat mole? Nam quem Deus amplectitur & osculo dignatur, eum non pro inimico, sed amico: non pro seruo, sed filio: non pro peccatore, sed iusto habet. Dignitatem & honorem peccator maiorem consequi non potest, quàm si Deus illum vtrisque vlnis excipiat, ac oscula insuper præbeat, amici, filij, & iusti loco eum habens, nec non omnibus illius peccatis lituram inducens.

Porro quæ peccatoris tanta sunt merita, vt tam honorificè illum Deus exceperit? Respon-
sio: Non hic meriti aliqua fit mentio, sed Dei laudatur misericordia. Filij quidem prodigi animus erat multa facere, sese submittere, nihilque non attentare, quò patrem sibi placare posset. Prius verò, quàm verbum eloqueretur, imò priusquàm ad patrem veniret, priusquàm patrem conspiceret, cùm adhuc longè abesset à domo paterna, iam pater omnem iram posuerat, non poterat se continere, quin illi obuiam procederet, non expectabat, donec ingrederetur domum, non quid sibi vellet rogabat, facile ipse conicere poterat, quid eū moueret, & quæ causa reuersionis esset. Nec expectabat, donec veniam admissi rogaret, sed illicò in collum ipsius irruit.

Quo

*Ephes. 2. 6**Thren. 3. c*

Quo quid aliud nobis demonstratur, quàm meræ esse gratiæ & misericordiæ, quod in locum, vnde excidimus filiorum restituimur à Deo? Qua de causa etiam Christus magnificis, iis que non paucis vsus est verbis, ex quibus id valide conuinci potest. Etenim iustificationem nostram & peccatorum remissionem gratiæ Dei ascribere cogimur. Gratia (inquit Paulus) saluati estis per fidem (& hoc non ex vobis, Dei enim donum est) non ex operibus, vt ne quis gloriatur. Tale quiddam cecinit Ieremias inueniens: Misericordiæ domini, quia non sumus consumpti.

Quamquàm verò nostra quoque opera accedere debeat, & dolor ex intimis animi affectibus proficiscens, nec non integra & sincera voluntas ac studium resurgendi, simplex & minimè superciliosa oris confessio, precum denique seueritas, non tamen nec pœnitudo, nec confessio, nec oratio aut externi pœnitentiæ ritus nos ex peccatis eximere possent, quinimò etsi pœnitentiæ doloribus nos conficere-
mus, & ad insaniam vsque peccatis confiten-
dis impenderemus laborem, oleum tamen & operam, vt dici solet, perderemus ad impetrândam peccatorum remissionem, nisi Deus se nobis gratuito condonaturum ea promississet, nisi Christi beneficio, & merito nobis esset procurata salus, & nos sua pœnitentia ac meritis impertiret.

Qua

Quapropter summa nobis cura adhibenda est, ut cum poenitentiam agimus, certum scopum propositum habeamus. Christus tot verbis non temerè usus est. Sed quæ tandem illa sunt? Cum adhuc longè esset. Hic iam vides illum nec propter animi humilitatem, nec propter confessionem in gratiam esse receptum, cum neutrum adhuc fecisset. Longè adhuc aberat à suo patre. At pater moræ impatiens continuo obuiam ei procedit, quod etiam fieri necessarium planè erat. Alioquin enim facile accidere potuisset, & filio in mentè venire, quod illum potuisset abstrahere, & ad fugam rursus impellere, aut animum ipsius frangere, & in desperationem coniicere.

Nam tametsi peccator opus sibi proponat laudabile, gratiæ tamen illi adminiculo opus est, ut ad effectum possit perducere. Incostans humanum ingenium est, breui momèto à bono deflectit, nunc bene faciendi amore quodà singulari tenetur, mox interuenit aliquid, quod boni recordationem è memoria penitus tollit. Nunc magna in Deum fiducia nititur, nunc animo prorsus concidit, & ita se habet, quasi Deo res humanæ nihil sint curæ, ubi profectò semper præsidio gratiæ opus est. Atque hanc quidem ob causam pater ei procurrit obuiam, ne sit aliquid, quod peccatorem remorari possit.

Secundò, irruit in collum eius, quod paterni amo

ni amoris argumentum erat, & osculatus est eum, quo declaratur plena & perfecta reconciliatio & prioris iræ obliuio. Quo pacto familiariorē se & magis beneuolū exhibere potuisset? Quid illum vt hoc faceret commouit? Vidit filiū. Ecquid amplius? Misericordia motus est. Eadem quoque ratione Deus nobiscum agere consuevit. Porro quòd in collum adeò nobis irruere solitus sit & oscula figere, mysterio carere haudquaquàm putandum est. Collū iungit capiti reliquum corpus, & quasi amicitiae vinculis copulat. Cæterum quid collum aliud est, quo nobis Deum deuincimus & placamus, quàm fides? Collū Deus petit, eò quòd fidem imprimis amat. Fides tua (inquit ad peccatricem) te saluam fecit: & ad Centurionem: Sicut credidisti, fiat tibi. Quod si igitur peccata nostra ingenuè confitemur, dignos certè diuino nos osculo facimus.

Luc. 7. g
Matt. 8. b

Sed tum nobis Deus præbet osculum, quando suæ promissionis verbum, & quod maximum est, Christum filium suum nobis dat & offert. Ad quod quid eum mouet aliud, quàm quod miseriam & aduersam nostram fortunam conspiciat? Quomodo miseretur pater filiorum (inquit Dauid) misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Non propter vos (dicit Deus in Ezechiele) ego faciam, sed propter nomen sanctum meum. Quid multis opus est? Vnica illa

Psal. 102.

Ezec. 36. f

voce, quam Christus adiecit. Et pater misericordia motus est, quicquid de Dei misericordia literis proditum est, id totum approbatur confirmaturque.

Hæc iam memori mente pertracta, hinc tibi solatium, spem & fidem cape. Nam propter te talia scriptis tradita sunt, ne desperationis periculum subires. Hic incredibilem gratiæ Dei magnitudinem cernis. Hic vides, Deo gratius *Luc. 15. d* nil accidere posse, quàm si peccatorem sui erroris pœniteat, ob cuius etiam mutatam mentem cælestis aula gaudio & lætitia tota perstrepat.

Quapropter nullæ artes, nullæ machinæ & insidiæ, nullæ præstigiæ ac tentationes diaboli eò nos adducere debent, ut vinci nos patiamur & herbam illi quantumvis multis modis sollicitati porrigamus. Non te hoc exemplum fallat. Non te tot tamque præclaræ Dei promissiones frustrabuntur. Ne admittas illum hominem, qui pœnitentiam eleuet, nec committas, ut in eius sententiam descendas, ut credas post casum ita gratiam omnem sublatam esse, ut reparari amplius nō possit, quod olim Nouatianum astruere conabantur, quorum sententia in peccatores adeò erat immitis, ut opinarentur, eos homines, qui in grauissima etiam persecutione fidem abnegassent, minimè ad pœnitentiā vel recipi posse vel recipiendos esse, Dei eos committendos iudicio, nullā illis gratiæ spem dari

Heb. 6. 7
10. a 7 e

Luc. 24. 8

Matt. 18. c

posse. Cuius erroris patrocinium ex aliquot locis Pauli perperam intellectis sumebant. Sed quem eiusmodi doctrinæ genere fructum faciebant, nisi quod multis ad desperationem, occasionem præberent aut potius impellerent, quapropter etiam non iniuria hæreseos cum notati, tam condemnati sunt. Aliud namque Evangelica loquitur doctrina. Christus enim ipse affirmat quodam in loco prædicationem poenitentia, ad finem mundi vsque continuandam esse, idque suo nomine. Præterea ad Petrū dixit: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies, dimittes fratri tuo. Quæ sanè verba solatium nobis adferunt maximum.

Sed quæris nūc fortasse, quis nobis eius usus esse possit? An propterea freti misericordia Dei, peccatis indulgere debemus? Aut num superuacaneum est, orationibus vacare, facinoram peccatorum per confessionem deponere, & infimum se inter infimos ducere? Auertere, quid fecerit filius prodigus. Nullū amplius iræ parentis signum videbat, ne verbulum quidem audiebat, quo à patre fuisset obiurgatus, comperiebat patrem in se non aliter affectum esse, ac si nunquam ad iram eum commouisset, omnia sibi ignota esse intelligebat, non tamen id, quod semel sibi proposuerat, oblivioni dabat, sed animo summisso peccata confitebatur. Pater (inquit) peccaui in cælum & cor

& corā te, & non sum dignus vocari filius tuus.

Huius verò spiritus longè diuersissimus est ab eo, quo huius seculi homines præditi sunt, qui Deo etiam dum irato ad pœnitentiam & confessionem adduci nequeunt, quid facturi essent proindè, si scirent, Dei in se iram mitigatam esse? At iste non conquiescit. Norat enim simplici & ingenua peccatorum confessione Deo nil gratius esse posse, atque eum laudi ducere, si peccata & iniustitiam nostrā vltro detegamus per confessionem, secuti id, quod Iosue olim dicebat. Da gloriam domino Deo. *Iosu. 7. c* Israël, & confitere.

Vltà quod, tamen si filius prodigus iam peccata sua in corde fassus esset, atque ob id paternum accepisset osculum, attamen accusator quoque sui esse volebat ore tenus, quo audire etiam posset ore tenus verbum longè optatissimum, benevolentiam & gratiam significans. Quæ res profectò confessionem nobis quàm commendatissimam facere debet. Non magnoperè disceptandum est, an confessio à Deo instituta sit nec ne. Satis est, quòd hic audis, vtilem eā esse, Deo gratā, nec non ad ipsius spectare honorem. Subindè etiam cōsolandus es ore tenus, si modò velis, vt turbines & tumultus conscientiae tuæ cōponantur. Quid igitur vsq; adeò confessionem extimescis? Iudiciū seculare tibi formidandum erat, vbi de suspēdio agitur, si semel furtum confessus sis. Alacris ad

confitendum Deo accedito, vt pote liberandus magno onere peccatorum. Sed hoc cura præcipuè, vt confessio tua cum fide coniuncta sit, quocircà filius prodigus ita inquebat: Pater, peccaui. Fecit hoc ipsum quidem & Iudas, dum peccasse se non iret inficias, verum quia Deum patrem credere non poterat, pereundum illi fuit animum despondenti.

Psal. 50. Secundò, vide diligenter, vt confessio tua verax sit, solida & omnis excusationis expers. Peccaui (inquit) non vulgariter, sed in cælum. Nam homo in omnes creaturas delinquit, sed potissimum in Deum. Quemadmodum Dauid ait: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Quapropter peccator etiam si cuncti illi mortales ignouerint, nisi à Deo quoq; ignotum sit, haud placido & tranquillo animo esse potest.

Tertiò, pari diligentia aduigila, vt confessio tua ex humili proficiscatur animo. Non sum dignus (inquit ille) vocari filius tuus. Hic planè cernis, quomodo in Deum omnem gloriam transferat. Antea illum patrem appellarat, nòdum ausus filium se eius profiteri, quasi dicere vellet, Fecisti atque etiamdum facis, vt patrem decet, ob quod non iniuria patris in te quadrat vocabulum, dignus es, qui pater voceris. Ego verò quia præter officium filij feci, nec vt æquū fuit te colui, indignus omnino sum, qui filius tuus dicar.

Hæc

Hæc confessio veram animi humilitatem testabatur, ad quam Deus non aures advertere non poterat, tanquam ad rem longè sibi gratissimam, nec poterat committere, quin gratiam cumulatim ei communicaret. Vbi inter cætera obseruabis, decreuisse primò filium prodigum rogare patrem, vt se in mercenariorum loco habere velit, quod nunc silètio præterit. Quando peccator agitur conscientia stimulis, tum præclarè secum agi putat, si vel inter infimos in domo Dei locum tenere sibi contingat. Sed quoniam præter suam opinionem vltroneam parentis in se experitur benignitatem ac beneuolentiam, lubens mercenarij præterit vocabulum, nō ignarus honestiorem filij, quàm serui esse conditionem.

Verùm iam mihi consideres velim, an non venustè & pingui, vt ita dicam, Minerva, per parabola sit ostensum, quis modus & quæ ratio cum Deo & coram Deo agendi esse soleat. Quæ res ita animum nostrum perimoueat, vt de peccatis surgamus, & ad Deum patrem nostrum nos recipiamus, & humili denique animo nostra confiteamur peccata, quò gratia efficiamur participes.

OCTAVVS. SERMO IN COE-
*na Domini de sacra Synaxi, seu com-
 munionē corporis
 Christi.*

AGNA me spes habet circa hodie-
 nam prædicationem, optimū quē-
 que Christianum secum animo re-
 coluisse, quid hodierna dies secum
 ferat, & qua celebritate quibūque officiis sit
 nobis transigenda. Nam alioquin ingens vitiū
 & negligentia non satis culpanda iudicari pos-
 set, si quis nunc demum, quid nobis factū o-
 pus sit hodie, cogitare incipiat, & per totū hoc-
 ce Quadragesimæ tempus ne semel quidem ea
 de re animum illius incesse- rit cogitatio. Non
 iniuria (inquām) accusari possemus negligen-
 tiæ nos Christiani, vt quibus hætenus tot
 tamque sæueris adhortationibus calcar addi-
 tum fuit.

Sed melius quiddam de vobis ominor, nec
 dubito, quin res ea vobis, sicuti necessariū præor-
 sus est, maiori curæ fuerit. Quo enim titulo a-
 lioquin Christianum nomen defendemus, aut
 nos Christianos esse comprobabimus, si obli-
 uioni tradamus id, quod Christus tanta cum
 autoritate instituit, tam solennibus verbis de-
 nuntiauit, & charitate incredibili dedit ac di-
 stribuit, vnde omnium fidelium solatium ac sa-
 lus pendet. Longè à nobis absit fratres dilecti
 tantæ ingratitude scelus, absit (inquām) vt
 Deum

Deum nostrum ita flocci faciamus, vtque salutem nostram, solatium & cœlestia ac æterna bona in nullo pretio habeamus. Ignominia est, nos aliquando totius anni spatium parum vel nihil de Deo cogitare. Dictum horribile est, illum tam faciliè à nobis contemni nonnunquam, & conuiciis atrocissimis proscindi.

Sed hoc imprimis omni animaduersione, & supplicij genere dignum esset, si etiam in propria domo, in mensa, apud cibum ipsius, quem nobis ex singulari in nos beneficentia & charitate parauit, manum illi adferre velimus & pedibus eum conculcare. Quod in se Iudam proditorem facturum conquerebatur. Cui intinctum panem (inquit) porrexero, is tradet me.

Ioan. 13. 6

Is verò haud dubiè Christum pedibus conculcat, qui vel ipsum, vel mensam ipsius fastidit, aut indignè ad eam accedit. Neutrum fit sine ingenti periculo, ac rerum nostrarum dispendio, quod vt euitare possimus, magno studio opus est ac diligentia.

Ecclesia mater nostra fidelissima per totum hoc Quadragesimæ tempus nihil magis in votis habuit, quàm vt vel semel cum filio prodigo in nos reuerteremur paternas repetituri ædes. Quod si quis ex parabola illa, seu similitudine nondum animaduertere queat, vbi filius prodigus adolescens insolentissimus felicius egerit, in paternis laribus, an in externis regionibus cum porcis victum

communē habēs, is oculos adhuc aperiat, quoniam nunc demum res seriò agitur, nunc ad extremum peruentum est, ita vt alterutrum sit necessariò faciendum, aut cum Christo & omnibus electis cibum capere, aut à Christi omniumque electorum cōsortio in perpetuum separari ac diuelli.

Res non patitur moram, mensa adornata est, conuiuæ inuitati, hora nobis definita est, hodie dies illa est, ad quam comparere debemus. Qui itaque nondum satis norit, vtrum præstabilius sit, Deum pro patre, an verò pro iudice & hoste habere, in gratia ipsius, an verò in indignatione esse, is sine omni cunctatione ambigere desinat, & curet animo deliberato vt sit. Ego autem (inquit Iosue) & domus mea seruiemus domino. Nusquàm sanè fratres dilecti commodius beatiùsque, quàm in domo patris nostri viuitur. Hìc interviroso probatos & conuiuas honestos locum obtinemus, ibi inter porcos nobis viuendum erat: hìc pane vescimur quantum satis est, ibi præter filiquas nihil erat, quæ tamen ad saturitatem vsq; non suppetebant. Hìc benigno & clementi vtimur patre, qui nos absque nostra cura & sollicitudine cibo tam temporali, quàm spiritali pascit, ibi sub Tyranni Imperio eramus, qui vnicè hoc studebat semper, vt cum corpori, tum animæ nostræ vim adferret, sicut in diuo Iob videre licet. Quis igitur ià dubitet illos homi-

nes

Iosu. 24. d

*Iob. 1. d
2. b*

nes esse deploratos, qui adhuc in vtrunque la- 3. Reg. 18. f
tus claudicant, nondum certi videlicet, melius
ne sit & vtilius Deo an diabolo inferuire, igna-
ri adhuc, vtrum malint vltterius filiquas cum
porcis vorare, an cum omnibus electis vesci
cibo cælesti in domo Dei.

Faxit Deus Opti. Max. vt nos & omnes Chri-
stiani exactius rem istā consideremus. Et præ-
cipuum huius sermonis negotium est, vt viam
demonstret, qua proximè ad domum patris
perueniri possit, & vt nos alliciat ad mensam
ipsius, necesse sit perpetuò nos cibo porcis con-
sueti & filiquis vesci, néve nos ipsi in porco-
rum naturam vertamur, instar pecudum vi-
uamus, & animam exhaelemus.

Eam nimirum ob causam, vt ne quid igno-
retis, hoc in loco iam conuenimus, & magno
nobis opus esset oratore nunc & viro eloquen-
te, qui hoc nobis persuadere posset. Ad quod
persuadendum quis magis disertus est, quàm
Christus ipse? Lege sextū caput in Ioanne, vi-
cesimum sextum in Matthæo, decimum quar-
tum, in Marco, vice simum secundum in Luca,
vndecimum in prima epistola Pauli ad Corin-
thios. Quæ sacræ scripturæ loca si parum apud
te valeant, nec tantum possint efficere, vt affi-
ciaris erga mensam Domini, & nauseam con-
cipias erga filiquas. Videre equidem nequeo,
quò tibi succurri possit.

Quæ omnia si te nihil mouēt, audi obsecro,

quid cum filio suo prodigo benignissimus pater amplius fecerit. Proximo sermone audimus, patrem filio reuertenti obuiam processisse, atque in eius irruisse collum. Quæ patris humanitas spem & animum filio addebat. Vt animo submisso, ac magna fiducia ad patrem diceret: Pater peccaui in cælum & coram te, &c. Nunc igitur quæ sequuntur, pari diligentia accipe.

Dixit autem pater ad seruos suos: Citò proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamentum in pedes eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est. Et cœperunt epulari.

Omnia ista verba optimè quadrant ad sacram synaxin, seu cœnam nostram Dominicam, quapropter etiam ita digessi ac institui sermones meos, vt ea hodie explicanda venirent. Nam tametsi omnes sacrorum Bibliorû libros peruoluerem, videbam nullum locum ad præsentem diem tam accommodum esse, atque est hic textus, in quo disertè docetur, qualem Deus nobis suis filiis cœnam parârit, & quid

& quid ad eam accessuri facere, vel quomodo nos post sumptam gerere debeamus Quocirca singula hæc verba excutiemus & ponderabimus.

Et primò quidem, non absque singulari ratione & causa ostensum est, patrem ipsum non omnia præstare solum, quæ ad filij sui perditionem restitutionem ac salutem pertinent, sed seruos suam quoque addere operam oportere.

Pater suis functus erat partibus, filio aduentanti obuiam procurrerat, in collum illius irruens eumque exosculans, omnis iræ, indignationis & iniuriarum oblitus. Id quod reliquum erat, seruis suis mandat. Proferre (inquit) stolam primam, &c.

Attamen huius ætatis naribus emuncti doctores & quibus per se sapientia innata est, nugari non verentur, dum dicunt: Nil moror seruos, si patrem fautorem habeam. Quid illorum mihi proderit officium, si amplexibus & osculis me primò excipiat Deus? Et quod crassius est. Quid sacerdote vel ipsius absolutione mihi opus est, cum iam Deus me in gratiam receperit & condonauerit, quicquid in eum admisi.

Quorum improbæ voci ita responsum sit: Causam ex Deo sciscitare, cur hominem nocentem in gratiam recipiat, & postea tandem ad famulos dicat, vt illum induant &

con

& conuiuium illi parent non vulgare. Christū interroga, quo animo Lazarum iam mortuum ad vitam reuocarit, & postea demum Apostolis in mandatis dederit, vt eū disligarent. Si efficaci & omnipotenti suo verbo non solum vitā ei reddere potuit, verū etiam manibus ac pedibus vinctum ex monumento subleuare, potuisset etiam haud dubiè sui verbi virtute compedes, quibus ligatus erat, rumpere. Sed isthuc suis Apostolis faciendum reliquit.

Rom. 9. d

O' homo tu quis es, qui respondeas Deo, & in ipsius opera inuehare? An nō pro beneficio agnoscis, quod iuuat te, & iuuare semper paratus sit, siue id faciat per se, siue per alia media? Nūquid ægrotus cū medico iure expostulabit, si morbum propellat, siue medicinā per alios mittat, siue ipse ægroto sumendam præbeat? Si sapit, nec ingritudinis notā velit incurrere, habebit medico gratiam, vtro etiā modo sibi consultum fuit. Quod si medicus potionē seu medicinam ipse attulerit, cum gratiarum actionē eam infirmus accipiet. Sin verò per seruū mittitur, certus est eam non à seruo, sed à domino & vero medico proficisci.

Luc. 10. f

Huius rei exemplū pulcherrimum in sacris literis extat de Samaritano, qui saucium ac vulneratum hominem in itinere conspiciens, imposuit in iumentum suum, ac deportauit in diuersorium, atq; illic eum hospiti meritorio commendauit, vt ipsius curam diligentē ageret,

ret, &c. Quo pacto iam vulneratus de iniuriis cum Samaritano agere potuisset, quo minus ipse curam illius habuerit tantisper, donec pristinae valetudini sit restitutus? An non Samaritanus laudabiliter satisfecit, quod erga semiuuum misericordia affectus sit, vulnera obligarit, in umbram & sub tectum reuexerit, ac deinde alios substituerit, qui necessaria subministrarent, donec conualuisset?

Homines itaque impudentes, inepti vel potius ingrati sint oportet, qui omnia sibi à Deo sine medio aliquo contingere volunt, Ecclesiā aut ipsius ministros nihil posse opinantes. At ne tibi hoc in animum ducito frater. Nō enim Deus hīc se patietur finibus circumscribi. Inuenit te in via procul à Hierosolymis vera tua & cœlesti patria. Non autem inuenit te sanum, sed ægrum ac vulnere afflictum, hoc est, peccato originali infectum, semiuuum, ac omni virtutum ornamento spoliatum, attamen tui misertus est, peccatis te exonerauit, & in domum denique suæ Ecclesiæ per baptismū reduxit. Si quid porrò est, quod ad salutem tuam desideretur, id seruis suis sanctis Apostolis eorumque posteris supplendū dedit. Ex his quicquid illud est, petere debes, nec alio modo tuis rebus succurri potest, quandiu seruorum copia detur. Ea enim ubi desit, Dei potentia illorum seruitio non astringitur, siquidem quod per eos tanquàm instrumenta sua seu media
oper

operatur, id præstare quoque per se absque illorum opera potest.

Sed ita factum est, ita illi placuit. Servis suis duos denarios dedit, hoc est Verbum & Sacramenta, quibus subindè opitulari laborantibus debent. His verbis eos affatus est: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Et tu quis es, qui voluntati illius oblatrare audeas? An oculus tuus nequam est, quia ipse bonus est? Aut non licet illi quod vult facere? Sic ab eo definitum est, quod nec mutari poterit. Ecclesiæ subiicit, quem in gratiam recipit, ita inquit: Qui ecclesiam non audierit: sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus. Quem amplectitur & osculatur, cum suis servis commendat, qui eum vestimentis rursus ornent, & cibo refocillent. Res aliter geri non potest. Qui vos spernit (inquit) me spernit: qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me.

Hoc totum eleganter nobis refert vetus illa figura de Agar, cui cum Sara minimè convenire poterat, superbiebat & efferebat sese eò, quòd cum Abram commercium haberet, cogitabat, postquam ex ipso prolem suscepisset, nihil amplius curandam esse veram matrem familiâs, nihil cedendum Saræ. Sed quibus verbis Dei Angelus eam allocutus est: Agar revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius. Christus Saram suam, hoc

hoc est, Ecclesiam omni honore vult affici, nec pati, vt vlli contemptui sit. Illi spiritum sanctum promisit ac dedit: illi ac ministris illius tradidit clauēs, vnde etiam petendum est, quicquid ad nostram salutem necessarium est, aut cum Christo nihil commune habendum.

Atque hinc imperitia hominum sese proferunt: qui dicunt: Quid mihi rei cum Ecclesia aut ipsius ministris, cum Christum habeam auxiliatorem? Quid mihi cum sacerdotibus, cum habeam Deum præsentem? Quid ais bone vir? Si vis vt fides tibi habeatur, misero peccatori nihil in Ecclesia aut ipsius ministris futurum esse prius verbis Euangelij lituram inducere debebis: quæ Christus protulit hunc in modum: Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Et ad Petrum: Tibi dabo clauēs regni cœlorum. Et quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumq; solueris super terram, erit solutum & in cælis. Item: Qui vos spernit, me spernit. Et rursus: Qui ecclesiam non audierit: sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus. Atque adeo si fidem mereri cupis hostis Ecclesiæ, parabolam quoque de Samaritano, & filio prodigo ex Euangelio auferre debes. Quàm diu enim iam commemoratæ sententiæ & similitudines reperiuntur & leguntur, nunquàm Catholici tuis dictis vel verius nugis aures præbebunt.

Quam

Ioan. 20. f

Matt. 16. c

Luce 10. c

Matt. 18. c

Quamobrem aliquid apud nos valere debet, quòd pater filio in gratiã recepto, id quod reliquum est, seruis demandet. Quid verò illud est? Citò (inquit) proferte stolam primam, & induite illum.

Hic vides primò, quàm Deus omnis moræ sit impatiens, quàm primum peccator ad sui agnitionem venit, errata cõfitemur, & veniam rogat, Citò ait ad seruos: nam res non patitur moram. Vbi enim peccator ad hunc modũ flagitia sua & conscientiaẽ tormenta persentiscit, & ita perplexus est, maturo opus habet auxilio, ne desperando periclitetur.

Sed quod illud auxilium est? Proferte primam stolã, & induite illum. Quæ vestis aliud nihil est, quàm iustitia, innocentia, aut peccatorum remissio. At obiicis nunc, quĩ fieri possit, vt homo homini impertire talia possit? An nõ solus Deus est, qui potestatem habet dimittendi peccata, & iustitiam communicandi?

Psal. 129. Responderetur: Christus nõ dicit, date ei stolam, sed proferte. Ex sua arca iubet depromi. Apud te (inquit David) propiciatio est, misericordia & copiosa redemptio. Deus in sua arca reconditam habet, Christus suis meritis. Ea filium reuertentem donat benignus pater, penes quem præcipua dimittendi peccata facultas est: famuli solummodò eam proferunt ex thesauro scripturæ ac meritorum Christi annuntiantes & induentes illum per absolutio-

nem

nem. Ex his nimirum audis, Christi mandatum esse ac præceptum, vt peccatori resipiscēti gratia annuntietur & absolnatur in nomine Christi, aut vt liber dicatur & immunis ab omnibus suis peccatis, induatúrque hoc modo veste, hoc est, particeps fiat iustitiæ & meritorum Christi. Proferte (inquit) stolam primam, & induite illum.

Propterea autem stolam seu vestem appellat, quòd peccata regat vt Dauid inquit: Beati *Psal. 31.* quorum tecta sunt peccata.

Prima stola seu pretiosissima vestis vocatur eò, quòd mortalibus nihil melius peccata possit contegere, quàm meritum & iustitia Christi, quæ hominem ad honorem & dignitatem summumq; fastigium euehunt, dum per ea prima reparatur innocentia.

Quid præterea seruis iniungitur? Date anulum in manum eius. Peculiaris olim apud Ethnicos mos erat, ita vt annulorum vsus quibusdam licitus esset, nonnullis verò summum adferret probum. Quam consuetudinem hoc etiam seculum retinet. In quibusdam statibus dignitatis haud vulgaris inditio est. Inter coniuges datæ fidei signum est & monumentum. Quid igitur sibi vult annulus, quem Deus in manum filij sui reuertentis iubet dari? aut quid Christus per anulum innuere vult?

Principiò intelligere nobis datur, nemini qui ad meliorem frugem redire cupit, recu-
h

Joan. 21. f

landam esse gratiam, nec quenquam ob admiffa præterita tantò peiorem esse reputandum. Quemadmodum Petrum Chriftus rursus fua dignabatur gratia, annulum ei reddebat, pristinæ illum prouinciæ ac dignitati restituebat.

Gala. 5. b

Secundò quoque annulus fidem repræfentat, quæ peccatori prædicari debet. Cæterum diligenter hîc obseruandum est, eum non dicere, Date illi annulum in crumenam aut finum, sed in manum, quippè cùm fides non abscondi debeat, sed in manu, hoc est, in operibus sese exerere, aut vt Paulus habet, per charitatem operari.

Iacob. 2. c

Vndè rursus palàm fit, quàm impiè quidam mundo imponant, & eum circumueniant, qui peccatori non in manum sed in finum annulū dant, non viuam, sed mortuam & otiosam fidem docentes, quæ tamen absque operibus nulla est & inutilis.

Eccle. 7. b

Ecquid amplius peccatori faciendū est, Date calciamentum in pedes eius, inquit pater. Calciamenta conficiuntur ex corio bruti de mortui, quæ in eum finem gestantur, vt à senribus & lapidum asperitate pes defendatur. Iis peccator etiam opus habet. Primò, vt exempla sibi proponat eorum, qui ante nos vixerūt. Secundò, vt fati seu mortis ineuitabilis nūquam non memor sit, quo futurum erit, vt eò lōgius in accepta gratia persistat, nec in priorem turpitudinem prolabatur. Tertiò, vt discat quoq;
per

per spinosas, asperas ac difficiles vias Christū sequi, hoc est, non solum fidem per bona opera exercere, sed patienti animo crucem & aduersitates quoque perferre.

Duplicia verò in libris diuinis nobis proposita sunt exempla, bona & mala. In epistola ad Hebræos varia Paulus commemorat exempla fidei antiquorum patrum, quibus hæc denique verba subiicit. Ideoque & nos tantam habentes impositam nubem testiū, deponētes omne pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, &c. Quo quid Paulus facit aliud, quàm quòd consuāt nobis calceos ex corio animantium mortuorum, hoc est, ex exemplis sanctorum Dei? E diuerso autem inquit alio in loco: Non simus concupiscentes malorum, sicut & Israëlita concupierunt, neque idololatræ efficiamini, neque fornicemur, neque murmuraueritis, &c. sicut quidam eorū, & prostrati sunt in deserto, &c. En rursus hīc nostris pedibus Paulus adaptat calceos, ex hominum improborum exemplis, &c.

Heb. ii. f

I. Cor. x. b

Id genus calciamenti opus habet peccator. Qua de causa seruis & Ecclesiæ ministris præcipitur, vt in pedes peccatoris pœnitentiā agētis calciamenta dent, hoc est, exempla tam bonorum quàm malorum ob oculos ponant, quòd sciat pietatem sectandam, malitiam fugiendam sibi esse, veluti Dauid docet. Secundò, vt sæpius

Psal. 33.

1. Ioan. 2. c
Rom. 14. b

illi memoriam renouent mortis & iudicij extremi, sicut Ioannes facit in sua epistola, vbi inquit: Filioli, nouissima hora est. Et Paulus: Omnes stabimus ante tribunal Christi. Tertiò, vt pœnitentem non modò ad bonorũ operum studium assuefaciant, verùm etiam doceât aduersa fortiter toleranda esse.

Matt. 15. b

Ex his cunctis liquet, quantam Ecclesiæ minister peccatoris curam gerere teneatur. Sed vbi sunt, qui suo funguntur officio? Non sanè defunt, qui cùm planè ignorant, quid muneris susceperint, aut quibus modis pœnitentem tractare debeant, non tamen vereantur seseingere talibus prouinciis, cæci nimirum ipsi & cæcorum ductores. Nonnulli quidem norunt, quid faciendum sit, & quid ad rem pertineat, sed laborem ceu pestem fugiūt. Postremò non paruus in nobis defectus est, quòd ipsi nobis profectum in pietate remoramur, & veluti salutis beneficium inuidemus, in eo, quòd pœnitentiam nostram & confessionem ad extremum vsque protrahimus, vno agmine tum & cateruatim accurrentes, ita, vt sacerdoti impossibile sit, vnumquenque prout necessum esset, informare.

An verò non piaculum est, vt cùm Deus tanta cum seueritate suis ministris præceperit, quid cum pœnitente agere debeant, nos ipsi tam oscitantes simus & illorum in nos officij negligentes. Verùm id Deo committo. Quamquam

quàm sæpius in talem fœcordiam inuectus ut vociferatus sum, actum tamen egi, nec quicquàm me profecisse video.

Audiamus nunc, quid ulterius setuis mandatum sit: Adducite (inquit pater) vitulum saginatum, & occidite. Quæ verba quoniã præcipuè nostram respiciunt communionem, non immeritò ab iis hodiernam nostram concionem auspicati fuissetus, nisi ordine progrediendum esset.

Deus neminem ad mensam suam seu conuiuium admittit, nisi prius vestitus sit; ornatus & idoneus. Quod si quis præter ipsius voluntatem sese ingerit veste nuptiali destitutus, is rursus manibus ac pedibus vinctus eiicitur. Dicta hæc sint nostro seculo, utpote frigido & ab omni pietate alieno. Accurrimus ad mensam Dominicam nunc sine omni lege, nec pœnitentiæ, nec confessionis, multo minus vitæ reformandæ memores. At quantum eiusmodi incuria dissideat à patris institutione, ex his nemo non facillè intelligit.

Cultus quidam & præparatio ad hanc rem omninò necessaria est. Cœna Christi non canibus aut porcis, sed hominibus; non seruis, sed filiis adornata & instructa est. Quî itaque fieri potest, ut Deus exhilaretur, utque gratum illi sit, si cū tumultu, nulla seruata discretione, ita accurrimus & ultro nos ingerimus nec veste, nec annulo, nec calciamenti accincti?

In summa, his solis coena ista salutifera est, qui per confessionem & absolutionem veste innocētiæ ac iustitiæ induti sunt, per annulum fidei Christo vniti, & per viam obediētiæ cum impletione bonorum operum & aduersitatum patientia fortiter transcunt, nec pertrahi se sinunt vel ad dextrum vel ad sinistrum latus, vt *1. Cor. 6. d* Paulus ait: Vide, hoc sibi volunt verba illa, quæ hætenus audiuius, ab his auspicandum est. Quo facto, pater inquit: Adducite vitulum saginatum, & epulemur.

Verum enimvero quis vitulus ille est, nisi Christus ipse? Huc spectat figura illa de vitulo, cuius cruore Moyse fœdus, quod Deus cū populo percussērat, confirmauit. Moyse (inquit *Exo. 24. b* scriptura) sumpsit sanguinem ac resperxit illū in populū, & ait: Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Hoc (inquam) Moyse fecit non alia de causa, quàm quòd præfigurare & quasi per vmbra ostendere voluerit, Christum aliquando sanguine suo confirmaturum nouum testamentum.

Hic est iam vitulus noster insignis & saginatus. Quapropter qua Moyse populū suū allocutus est, eadem erga nos Christus vtitur oratione. *Matt. 26. c* Accipite, & comedite: hoc est corpus meum. Accipite & bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti, &c. Vitulum saginatum Deus ad vsum humani generis desti-

destinavit. Sic enim Deus dilexit mundum, ut *Ioan. 3. b*
 filium suum vnigenitum daret.

Quod autem Christo vituli saginati nomen
 attribuitur, id fit non sine multis & grauib.
 causis. Primò, quòd in illo omnes thesauri di-
 uinæ scientiæ & sapientiæ absconditi sunt. Se-
 cundò, quòd in illo inhabitat omnis plenu- *Col. 2. b*
 do diuinitatis corporaliter. Tertiò, quòd est *Ioan. 11. c*
 resurrectio & vita omniũ, qui credũt in ipsum. *2. Cor. 1. d*
 Quartò, quòd in illo sunt omnes Dei promif-
 siones: Amen. Quintò, quòd in ipso habemus
 & Deum simul & omnium bonorum fontem.
 Qui me videt (inquit ad Philippum) is videt *Ioan. 14. b*
 patrem meum. Et rursus: Qui me accipit, acci- *Ioan. 13. c*
 pit eum, qui me misit.

In summa: Si scire cupis, quàm pinguis &
 benè curatus sit iste vitulus, lege & audi, quid
 Christus met in Ioanne pronunciarit. Amen di-
 co vobis: Non Moyse dedit vobis panem de *Ioan. 6. d*
 cœlo, sed pater meus dat vobis panem de cœlo
 verum. Et paulò post: Ego sum panis vitæ, si
 quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æter-
 num, &c. Id genus verborum totum illud ca-
 put plenum est. Pater itaque sese vertit ad
 seruos suos, præcipit Apostolis & ecclesiæ mi-
 nistris, ut peccatori pœnitentiam agenti, ad-
 huc tamen trepidanti, perterrito & pusillani-
 mi, cœnam apparent, ita tamen ut nihil edu-
 lij præter vitulum saginatum Christum ap-
 ponant. Is enim solus est, qui homini peccatori

*Math. II.**Ioan. 6. d*

famem potest sedare animi illius & conscientia intemperiem componere. Ego (inquit) reficiam vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Et alibi: Qui venit ad me, non esuriat: & qui credit in me, non sitiet in æternum.

1. Cor. II. f

Sed quomodo peccatori pœnitenti hic cibus parandus est? Occidite vitulum (inquit pater.) Non vsurpatur pro cibo, nisi mactatus. Quotiescunq; manducabitis cibum hunc (ait Paulus) mortẽ domini annuntiabitis: tum gratissimus hic cibus est, tum Christus suauissimus, in ipsius nempe passione. Nunquàm peccatorum aliquis desperabit, qui vulnera Christi animo verè recolet.

Luc. 22. b

Ad hunc modum cibus iste sumendus est, vt interim mortis Christi nō intercedat obliuio. Hoc (inquit) facite in meam commemorationem. Quocirca Christus mactatus est, & in cruce, hoc est, in igni charitatis assatus, vt palatũ nostrum tantò magis oblectaret, & maior nobis esset de ipso comedendi appetitus.

Ioan. 6. f

Post hæc pater subiicit. Māducemus & epulemur. Peractis omnibus, quæ seruis imperata sunt, & vitulo parato, voluntas patris est, vt discumbatur & edatur. Ad hoc enim nobis Christus datus est, vt ipso fruamur. Non solũ namque videri vult & audiri, sed etiam, idq; præcipuè à nobis manducari, nobisque incorporari. Nisi (inquit) manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non ha-
bebi

bebitis vitam in vobis.

Quod fit duobus modis. Primò, spiritualiter per fidem & verbum Dei. Secundò, corporaliter ac visibiliter in sacratissimo sacramento. Vtroq; modo à nobis Christus sumi & manducari vult. Imperandi modus est Manducemus. Si Christianum te verè profiteris, imperatum tibi est, vt non modo in Christum credas, verùm etiam sacramentum suscipias.

Atque hîc iam obserua, aliam nunc orationis esse formam, quàm quæ hætenus fuit. Superius ad solos seruos pater locutus est, idque imperatiuè. Proferte (inquit) stolam primam, & date annulum in manum eius, &c. Nunc verò mutata sermonis specie, non ait ad seruos: Manducate aut efficite, vt alij manducent, sed in genere loquitur: Māducemus, qua voce tam se, quàm cæteros omnes simul compræhendit. Peccatorem pœnitentem sui conuiuij confortem esse vult, vult quoque vt serui, & verbi diuini præcones accumbant, vult & ipse pariter præsto esse. Manducemus (inquit.) Nobiscum ipse conuiuatur, & nos cum illo. Hic est filius meus dilectus, (dicit) in quo mihi complacui. *Matth. 3. d* Etenim cibus illius est, quo maximè gaudet & delectatur, quòd scilicet Christus executus ea sit, quæ ad vtilitatem & salutem humani generis faciunt. Secundò, verbum Manducemus propterea in plurali elatum est, vt hinc intelligamus, Christum cum in verbo suo, tum in

Joan. 14. a

Joan. 13. c

sacramēto non vni tantum, sed omnibus mortalibus proponi, vt qui nobis omnibus summē necessarius sit ad salutem & sufficiat. Opus illo habet peccator poenitens, vt consoletur, opus illo habet iustus, vt corroboretur, nec à benefaciendi studio desistat, quandoquidem sine illo nihil possumus. Opus quoque illo habet minister, qui Euangelium & sacramentum administrat ac distribuit. Māducemus. Tametsi omnes de illo comedamus, satis tamen & aliis reliquit, quinimò Christus integer remanet. Iesus Christus heri & hodie: ipse & in secula.

1. Cor. 10. d

Tertiò quoniam vocabulū istud Manducemus, de pluribus loquitur, significatur nobis, quòd Christus in verbo suo & sacramēto à nobis sumi velit in vnitate & mutua dilectione. Ad hoc inferuire nobis debet communio, atq; eam adeò ob causam communio appellatur, vt omnes vnus panis & vnum corpus efficiamur, quemadmodum & de vno pane, & de vno calice participamus. Hic verus vsus est huius sacramenti, quod vnionem & charitatem inter nos conciliare debet, vt quemadmodum Christus necessitudinis vincula copulari nobis voluit, ita & nos inter nos vnus spiritus & animi simus.

Sed iam aliud verbum sequitur: Et epulemur siue gaudeamus. Non solum manducare nos conuenit, sed etiam epulari & exporrigere frōtem. Quid ita rogas? Mortui eramus, sed
in hac

in hac mensa vitam recipimus, quoniam Christus vita est: Perditi eramus, sed hic salutem inuenimus. Nam Christus ipsa salus est, vnde & nomen illi inditum fuit. Aduerte quoque verbum istud, Epulemur seu gaudeamus similiter pluralis esse numeri. Quemadmodum enim ci-
Ioan. 11. c
bus communis est, ita lætitia & gaudium commune esse debet. Quod si egenus de Christo ipsiusq; gratia participat tecū, participē quoq; illum fac tuarum facultatum. Si communi tecū
Matth. 1. d
gaudio in mensa domini exhilaratur, fac vt & tu ipsius cor gaudio aliquo reficias, vel potius tua liberalitate esurientem ipsius stomachum subleues. Idq; tū verè dici posset, Gaudeamus, tum rectè commune gaudiū appellari posset.

Alioquin inæqualis vitæ ratio est, vt cū omnes ad vnā, atq; ad eō Dei mensam accumbamus, alius risū penè dissoluatur, alius luctu sese conficiat, vt alius omnium rerum abūdan-
1. Cor. 11. d
tia potiatur, alius fame discrucietur. Hoc non est dominicā cœnam manducare (ait Paulus ad suos Corinthios) Qua de causa? Conuenientibus vobis, vnusquisq; suam cœnā præsumit ad manducandū, alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Inopē quoq; exatura & ad hilaritatē prouoca, quem si Christus sua mēsa & cōuiuio non indignū iudicat, cogita iniquum esse illum abs te contemni & à tuo pane arceri. Quod vbi fit, rectè ibi viuitur, & verum illud commune omnium gaudium est, vnde nemo secluditur.

Vides

Vides opinor, quàm multa optimo cuique Christiano ex his verbis considerata veniâr, quibus profectò nihil melius neque vtilius ad communionem & suscepcionem sacratissimi sacramenti cogitare possumus.

Huc tandem omnia redeunt. Ad mensam dominicam ire cupis? Vide, vt in veste iustitiæ seu innocentiae inueniare, hoc est, vt per pœnitentiam, confessionem & absolutionem prius admissa scelera tecta sint. Secundò diligenter attende, vt annulum in manu habeas, hoc est, veram & viuam fidem. Tertiò quoque cura, vt calciamentis pedes tui muniti sint, hoc est, vt paratus sis ambulare in via mandatorũ Dei, & te totũ voluntati ac seruituti Dei dedas, quemadmodum Christus seipsum totũ tibi tradidit.

Porro veniens ad mensam domini, cogita, quàm sit inæstimabilis amor ac dilectio, quòd non solum mortem ignominiosam oppetere voluerit, sed ita quoque se nobis attemperare, vt pro cibo nobis esset. Quapropter, quoties tibi sacratissimum sacramentum porrigitur, reputa tecum cibi præstantiam, redeat tibi in mentem corpus illud esse, quod pro nobis traditum fuit, sanguinem, qui pro nobis effusus, scias te in hoc sacramento Christo incorporari & aduniri, & illum tibi. Pro quo beneficio par est, vt gratus erga ipsum sis.

Abiens verò de mensa Domini, etiam atque etiam stude, vt proximum simili beneuolentia ac bene

ac beneficiis tibi deuincias, quibus Christus te sibi deuinxit. Quod qui facit, communionem suam proculdubio piè, & vt hominē Christianum decet executus fuerit. Deus Opt. Max. nobis omnibus suam largiri gratiam dignetur.

NONVS SERMO IN DIE

*parasceues, uel potius præfatio de
passione Christi.*

Quando mentem meam subit recordatio fratres charissimi, cur hoc in loco hodie conuenerimus, & quantum laboris mihi incumbat, me non parum conturbari, ingenuè fateor. Tanta enim materiæ, de qua dicendum mihi est, magnitudo est & sublimitas, vt maior esse non possit, nec vlllo vnquàm seculo extitit, qui de ea abundè satis, & vt necessum fuisset, dicere potuisset. Quinimò verò doctissimi quique, quos vnquàm Ecclesia habuit, impares se agnouerunt, ad diuinum istud opus pro dignitate, & vt æquum est explicandum exornandūque. Ego itaque quid auderem, cui tametsi facultas & ingenium esset, non tamen tantum superpetit temporis, vt vel de minimo satis commodè possim dicere?

Quid enim in terris vnquàm admirabilius gestum est, quàm quòd filius Dei propter genus humanum in crucem agi mortēque optetere voluit? quid hominis magis superat rationem

tionem? Pro quo beneficio omnes electi magis grati esse debent? Quid omnes Angelos in stuporem & admirationem magis vertit, quam inscrutabile istud Dei consilium & voluntas? Quis igitur non pertimescat horreatque de re tam ardua tam breuiter dicere?

Vnum me cōsolatur, quòd cū omnes Christiano titulo insigniti sitis, sperē vos tale opus melius apud vos consideraturos, quā ego in tam exiguo temporis spatio possim enarrare. Quapropter nihil iam occurrit, quod conducibilius esse existimem, quā ut vobis commōnstrem, quid vobis curæ potissimum esse debeat, quibus rebus niti ut plurimum & in quo pietatis studia exercere vos maximè conueniat. Da sapienti occasionem (inquit Salomon) & addetur ei sapiētia. Quo pacto autem paucis verbis maiorem vobis præbere possem occasionem, totam Christi passionem & quidquid eam contingit, contemplandi meditandique, quā ut vobis in memoriam reuocem, animisque vestris infigam verba, quæ ex parabola seu similitudine filij prodigi proximè audita sunt. Adducite (inquit pater ad seruos suos) vitulum saginatum & occidite. Manducemus & epulemur. His verbis licet contractis bonus quisq; Christianus totam passionis seriem complecti potest, non historiam modò, sed fructum quoque & verum ipsius vsum.

Quid aliud fuit Christus in sua passione,
quā

Prov. 9.c

Luc. 15.c

quàm obesus & bene saginatus vitulus, cuius sanguine nouum testamentum confirmatum est? Porro quid passionis historia nobis recen- *Matt. 26.e* set aliud, quàm quomodo vitulus iste ad mortem ductus & mactatus sit? Quæ omnia cur gesta esse credimus, nisi vt homo, qui mortuus fuerat, vitæ restitueretur: qui perierat, rursus inueniretur? Denique historiam de passione Christi in quem vsum melius collocabimus, quàm si iuxta patris verba, manducemus & epulemur?

Nemini autem mirum videri debet, quòd hodie rursus manducare iubeamur. Admonui vos proximè, duplicem esse manducandi modum, spiritualem & sacramentalem, vtroque modo Christum velle, vt se vescamur & victi-remus. Heri in sacratissimo sacramento corpus & sanguinem ipsius accepimus, hodie spiritualiter nobis accipienda sunt. Heri totum Christum vno bolè nobis incorporauimus, hodie instar mundorum animantium facere debemus, sumptum cibum repetere ac ruminare & veram dulcedinem inquirere. Heri in genere audiuius Christi corpus pro nobis traditum esse, & pretiosum ipsius sanguinem pro nobis effusum, hodiè singulæ partes nobis excutiendæ sunt.

Istud est, Manducemus. Ad hunc modum manducare debemus. Quod si fit, persuasum nobis sit certò, alterum quoque animi nempè
lati

lætitiā subsequatur. Quanquā enim materies per se tristis est & mœrore plena, fructus tamen, qui inde nascitur, lætus est & optabilis. Atq; eam adeò ob causam Christus cœlesti & æterno gaudio posthabito, in miseriam & calamitatem hanc sese demisit, ut nos saltem ad verum & perenne gaudium prouheret. Age, totius rei summa iam in hoc est, ut duo memorabilia in passione expendamus.

Primò, quomodo Iudæi vitulum istum nostrum saginatum, Christum, ad extremum supplicium traxerint, & per Gentiles affecerint morte. Secūdò, quomodo illo vesci debeamus. Illis dicebatur: Adducite vitulum & occidite, hoc est, permissum illis à Deo fuit, ut caperent Christum & cruci affigerent. Honestiori munere non erant digni, quā ut lictores, carnifices, & homicidæ fierent in suum Messiam, ac facinus patrarent, nunquā antea inter mortales auditum. Ad hoc Deus illorum obstinata malitia, æquissimo suo iudicio uti voluit.

Nobis autem dicitur: Manducemus, & lætemur. Ad hoc gratuita Dei benignitate vocati sumus, quocircā maiores tanto illi debemus gratias, quòd nobis ad solatium & gaudiū perpetuum in terras miserit filium suum, in quem alij grauissimè deliquerunt. Quò magis etiam opera nobis danda est, ut illorum cognito errore & lapsu, nobis prospiciamus, ne & nos impingere contingat.

Veris

Verissimū enim est, quod Paulus literis pro *1. Cor. 1. d*
didit: Crucem seu verbum crucis Iudæis scan-
dalum esse, Gentilibus stultitiam, nobis verò
virtutem Dei & sapientiam. Quod ita se habe-
re passio apprimè demonstrat. Iudæi impege-
runt, atque ita prolapsi sunt, vt necdum surre-
xerint, Christi sanguis super illis & filiis illorū *Matt. 27. d*
manet pro sempiterno supplicio, quod ipsi sibi
imprecati sunt. Satis grauius quoque ludibriis
& conuiciis Gentiles Christum inceserunt, &
in eum debacchati sunt in coronatione primò,
deinde in cruce.

Latro in cruce, Ioseph vir optimus & Nico-
demus, nec non pientissima mater & Ioannes
sub cruce cum aliis quibusdam fœminis san-
ctitate nobilibus solierant, quos tum Christi
crucifixi non pudebat. Inter hos facite charissi-
mi fratres, vt inueniamur. Neminem moueat,
quòd personæ iam dictæ, tum temporis in sum-
ma animi anxietate & mœrore fuerint. Gau-
dium illorum præter opinionem citius seque-
batur. Quamobrem passionis historiam nunc
aggrediemur.

S E R M O D E C I M V S I N D I E Paschatis.

AND VCEM V S & epulemur, nam
mortui eramus, & reuiximus, pe-
rieramus, & inuenti sumus. Qui
proximè præterito die Iouis con-

cioni meæ interfuit, non ignorabit me in enarratione similitudinis de filio prodigo ad eum usque locum progressum esse, vbi Lucas ait: Et cœperunt epulari. Eodem quoque nos omnes deuenisse in conscientia nostra, magna me in Deum spes habet, surrexisse nos de peccatis, ad verum nostrum patrem cælestem conuersos esse, & per humilem pœnitentiam, rursus adeptos esse vestem iustitiæ ac innocentiae, annulum fidei, & calciamentum voluntariæ obedientiae, ambulandi posthac in præceptis Dei. Spes, inquàm, me habet nos iam ad mensam federe, contemplari & demirari summam Dei in nos beneficentiam & gratiam, qua nos præter meritum nostrum impertit, frui deniq; & experiri gratiæ ipsius dulcedinem.

Eò usque nos omnes progressos esse cōfido, atque ita fieri oportuit, hoc Pascharis à nobis requirit festiuitas. Et cœperunt epulari. Transitus fuerit necesse est: nā alioqui non rectè Phasce appellatur & genuinū suū vocabulū amittit. Et quemadmodum Christus hoc Pascharis die, ex mundo ad patrem, de morte ad vitam, & de cruce ad gloriā transiit ac commigrauit, ita nobis quoque de peccatis ad iustitiam, de vita priori ac veteri in nouam transeundū & proficiscendum est.

Hoc (inquàm) Paschalis iste dies à nobis postulat. Pessimè idcirco cum illis agetur, qui in terris adhuc exteris degunt, & si quis delectant

Ioan. 13. d

Luc. 24. d

stantur. Quis illinc eos auellet, quos tam multiplices adhortationes & exempla non permouerunt? Serò ad peccatorum cognitionem venient posthàc, quibus, vt cognoscerent, in passione studio non fuit. Paucorum animos de supremo Dei iudicio sollicitabit cogitatio, postquam in passione Christi animo non fuerint perculsi. Quis nunc faciet, vt cupidi sint ad mē sam patris sui, cū tanta eos dilectio non pertraxerit, quam vidimus & experti sumus proximis his diebus? In maximo profectò discrimine versatur, quem commune Ecclesiæ exemplum ad pœnitentiam non compulit, Christi passio non commouit. Pascha non summo perè exhilarauit.

Sed meliora de vobis omnibus ominor. Ac ea de causa vos iterū hodie vt in proximis duobus sermonibus feci, compellare volui. Manducemus & epulemur. In sacratissimo sacramento & passione Christi nostri conuiuij principium est, quòd hodie absoluitur perficiturque. Viuificabit nos (inquit Osee) post duos dies: in die tertia suscitabit nos.

Osee 6.4

Hodie dies illa est, in qua illud nobis expectandum fuit, aut potius iam accepimus. Hæc est dies, quam fecit dominus, dies sancta, dies nunquam transitura, dies lucis & lætitiæ, dies immortalis gloriæ & decoris, dies in qua omnis nostra miseria finem consecuta est, contrà verò gaudium initium cœpit. Hodie namque

Psal. 117.

apparet gratiam Dei omnibus nostris peccatis longè maiorem esse, hodie conspiciamus Christum superiorem longè esse morte ac diabolo. Hodie demum experimur, quid vocabulum illud possit, quod Christus in cruce veluti cygneam cantionem adidit: Consummatum est. *Ioan. 19. f.* Etenim læti iam canere possumus: Christi pugna fortissima, salus nostra est vera. Iam scimus Christum victorem esse mortis & Inferni. Iam scimus diabolum nihil amplius posse in fideles. Iam scimus Deo sacrificiū Christi pro peccatis nostris gratum fuisse & acceptabile. *Rom. 4. d.* Traditus est enim propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Et in summa iam certò cognouimus nos cum corpore resurrecturos. *1. Thes. 4. c.* Quemadmodum enim Iesus mortuus est & resurrexit, ita & Deus eos, qui dormierunt per Iesum, adducet cum eo. Et *1. Cor. 15. c.* sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.

Psal. 117. Hæc est dies, quam fecit dominus: Gaudeamus & epulemur, nam mortui eramus, sicut & filius prodigus fuit, & reuiximus: perditioni eramus, & inuenti sumus. Adam nos pessundedit, Christus redemit. Si quid incómodi illinc acceptum est, hic nobis hodie est refarcitum. Quare gratulari nobis debemus Christo nostro existente consolatore, qui nisi resurrexisset, actū de Christiano orbe fuisset, omnes adhuc in peccatorum sordibus hæreremus morti obnoxij,

vana esset fides & spes nostra.

1. Cor. 15. c

Ibidem. g

Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriā per Dominum nostrum Iesum Christum. De talibus gratiæ operibus manducemus & lætemur. Exempla ex Apostolis sumamus, qui in passione Christi non solum dispersi & mœsti, sed ad extremam diffidentiam adacti mortuis similimi erant, neque id iniuria, nam solatium illorum in vnico Christo positum erat, qui iam è medio sublatus erat. Audire iam cogebantur. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, confidit in Deo, liberet nunc eum si vult: dixit enim, quia filius Dei sum. Quid mirum, si discipuli tum temporis dubitarint, num vera illorum in Christum esset fides? Tempus illis proculdubio tristissimū fuit, cū animo vsque adeo perplexi essent. Quid enim conscientiam hominis magis discruciat, quàm cū in biuiio ita hærere cogatur, incertus de sua fide & an gratiæ spes aliqua supersit nec ne? Hoc (inquàm) sancti Apostoli & discipuli in passione Christi experti sunt.

Matt. 27. 6

Hodie verò in resurrectione Christi, omnium rerum mutatio facta est. Qui antea opinabantur Christum filium Dei esse non posse, postquam de cruce non descendisset mortem appetens, confusi sunt. Qui antea animo pusillo & consternato fuerant, confirmati sunt & gaudio affecti, atque ita, vt gaudium eorum ab

Ioan. 16. c

illa hora, nemo ab illis tollere potuerit, sicut illis à Christo fuerat promissum. Lege Euangelia, ex quibus intelliges, quo pacto gaudium in illis initium ceperit, ac creuerit, ac postmodum completum sit, quomodo eo usi sint & alter alteri id communicarint, & in summa quomodo per totum illum diem non conquieuerint, donec omnium corda perfecto gaudio repleta essent.

Ioan. 19. f

Istud illorum pascha erat. Exemplum hinc nobis sumamus, ita loquamur nos quoque, ita cogitemus & faciamus. Ad quod meritò adducimur, quando quidem ad solatium nostrum & vtilitatem perpetuam spectat. Quocirca paulo plura de isto festo mihi dicenda duxi, quò abundantius in domo & in mensa patris nostri gaudere queamus. Decreui autem non egredi terminum verbi illius, quod Christus in cruce protulit. Consummatum est, ostensurus videlicet, quàm multæ figuræ & scripturæ veteris testamenti in resurrectione Christi adimpletæ sint. Totum ad id nobis inferuire debet, ut cum filio prodigo tãto maiore lætitia perfundamur.

Apo. 1. b

Primò in confesso est, rem nullam in tota sacra scriptura toties expressis verbis nuntiata esse, & tectis figuris significatam, quàm salutaris passio & lætissima resurrectio Christi significata fuit. Neque id iniuria, postquam ex illis duobus omnis nostra salus pendeat. Passio Christi peccata nostra absorpsit, resurrectio ipsi

ipsius vitam nobis attulit. Horum itaque duorum potissimum Deus suis fidelibus iam inde ab initio spem dedit, Messiae morituri & resurrecturi à mortuis. Quæ duo non verbis tantum illis prædici, sed figuris ac exemplis veluti ob oculos poni curavit.

Quod ut verum esse fateamini, aliquot ex scripturis loca & figuras commemorabo, præbiturus interim vobis occasionem ea de re plura inquirendi. Quapropter audi id, quod David de passione & resurrectione Christi cecinit. Beatus vir (inquit) qui intelligit super egenū & pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conferuet eū, & viuificet eum, & beatū faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorū eius, &c. Totus hic psalmus haud dubiè de passione & resurrectione Christi scriptus, & cantatus est, cuius rei euīdens testimonium est, quòd ipse Christus versum ex eodem psalmo in suum proditorē protulit ac interpretatus est. *Psal. 40.*

Postquàm enim suorū discipulorū pedes lauisset, ac interim pulcherrimis vsus esset verbis: inter reliqua ita ait: Non de omnibus vobis dico: ego scio, quos elegerim. Sed ut adimpleatur scriptura. Qui manducat mecum panē, leuabit contra me calcaneum suum. Hic versus, atque adeò eadem verba in isto psalmo continentur, ex quo liquidò patet, totum psalmum de Christo agere ab initio ad finem vsque. *Ioan. 13. b*

Primò enim, quis pauper ille, egenus & miserabilis est, cuius Dauid rationem haberi tantoperè velit, vt beatum illum hominem prædicet eique bona plurima denuntiet, cui egenus iste & pauper curæ sit. Alioqui non minimum inter pietatis opera habetur & omni laude dignum iudicatur, si quis pauperum memor sit, illorum calamitatem consideret, illis cōdoletur & opituletur. Maius quiddam ac laudabilius est, si quis intelligat super illum, qui animæ & conscientiae morbo laborat, eiq; & re & verbis ferat opem. Dauid autem, quemadmodum numerus singularis innuit, hoc loco non de quouis, sed peculiari aliquo paupere & egeno loquitur. Nō dicit: Beatus qui intelligit super egenos in genere, sed qui intelligit super egenum singulariter. De certa quapiam persona paupere loquitur, cui peculiariter vult, vt benefaciāt homines in egestate summa degenti. Quod qui facit, beatum illum appellat, bonorum vim in aestimabilem ei promittit, vt cui ob hoc ipsum gratia & auxilium à Deo tam temporale quàm spirituale continget.

Psal. 40.

Quis igitur pauper hic, & egenus alius est, quàm Christus in sua passione? Et quæ ipsius demum fuit calamitas? Inimici mei (inquit) dixerunt mala mihi, quando morietur & peribit nomen eius? Etsi ingrediebatur vt videret, vana loquebatur cor eius: Egrediebatur foras, & loquebatur: in idipsum aduersum me susurra-

sufurrabant omnes inimici mei. Verbum iniquum constituerunt aduersum me, nunquid qui dormit non adiiciet vt refurgat? Etenim homo pacis meæ in quo speraui, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplâtionem. Ecce hic est ille pauper & egenus. An verò non sunt eadem, quæ in passione Christi *Matt. 26. e* audiuius? An non Euangelistæ apertè satis scribunt de impio proditoris osculo, de falsis testimoniis, de iniquis & contumeliosis accusationibus, de furiosis ac insanis vociferationibus, de amarulentis & acerbis subsannationibus ac lædoriis, quibus Iudæi per totam passionem à principio ad finem vsque Christo illuserunt?

Verùm quid Christum ad tantam calamitatem ac miseriam adduxit? Haud aliud quicquã, quàm ineffabilis ipsius erga genus humanum charitas, qua nostra delicta sibi imputari voluit, & nostram vicem subiit, nec aliter se gessit, quàm si ipse nocens esset. Ego dixi (inquit) *Psal. 40.* Domine miserere mei: sana animam meã, quia peccaui tibi, hoc est, peccata eorum, quæ in me admiserunt, suscepi in me. Ad eundem modum loquitur alio in psalmo. Opprobria exponentium tibi ceciderunt super me, & quæ non rapui tunc exolvebam. *Psal. 68.*

Hæc causa fuit, cur Christus eò miseriæ venerit. Beatus itaque homo, qui intelligit super hunc egenum, qui diligenter cogitat, pro qui-

Pſalm. 40. bus & qua de cauſa tanta paſſus ſit, quid illum ad id mouerit, & quæ commoda inde enata ſint. Quod qui facit (inquit Dauid) atque ita intelligit ſuper hunc egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus; ſiue fames & bellum, ſiue peccatum & mors in eum fauerint, cōſeruabit eum rebus adhuc integris, eriget & viuificabit iam lapſum, beatum faciet eum in terra, vt poſthāc nullum periculum timere neceſſe ſit, ſed incipiat poſſidere Dei bona, dum iſta adhuc fruitur aura. Ac inſuper nō tradet eum in manus inimicorū eius, ſed ſuperpetias feret, reficiētque eum, vbi lecto præ corporis doloribus fuerit affixus. Quòd ſi verò contingat eum in animi anguſtias incidere, vt quocunq; ſe vertat, nuſquā tamen quietus eſſe poſſit, & ſi conſcientia eum pungat ac cruciet non ſecus ac ſi ſentibus & ſpinis intricatus ſit, memoria tamen & conſideratio de paupere & crucifixo Chriſto ita lectum ipſius verfabit, vt videatur ſibi nūquā mollius cubuiſſe.

Vide hæc, pſalmus iſte de Chriſto & paſſione eius commemorat, deſque omnibus iis, qui eiufmodi ipſius paſſionem expendunt, & verè intelligunt. Audire iam quædam vis de reſurrectione Chriſti? Aduerte, quid Chriſtus in pſalmo iam dicto ſubiecerit.

Tu autem Domine (inquit) miſerere mei, & reſuscita me, & retribuam eis. In hoc cognoui quoniam voluiſti me: quoniam non
gaud

gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum, Benedictus dominus Deus Israël à seculo & usque in seculum.

In hisce verbis clarissimè resurrectio Christi commonstratur. Nec interim silentio præteritur, quid bonis & improbis hominibus, quid amicis ac maleuolis inde sperandum sit. Verba quidem pauca sunt, sed talia, quæ pondere non carent. Domine refuscita me (inquit Christus.) Hic opus ipsum & resurrectionem habes. Quod tamen non ita accipiendum est, tanquàm Christus non propriis viribus resurgere potuerit, sed illum ab alio resuscitari oportuerit, quemadmodum Lazaro impossibile fuisset resurgere, nisi eum ex monumento euocasset Christus.

Alia cum Christo res est. Siquidem Angelus *Mar. 16. b* luculenter de illo testatur inquiring: Surrexit, intellige propriis suis viribus ac diuina virtute. Christus quoque ipse ait: Potestatem habeo *Ioan. 10. d* ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Quod autem precanti similis ait: Domine refuscita me, & quòd aliis quibusdà in locis legatur resuscitatus à mortuis, ipsius id humanitati tribuendum est, quæ mortem superare haudquaquàm potuisset, nisi diuinati fuisset conglutinata.

Tali quoque modo hic Christus pro sua deprecatur

Matt. 26. d precatur humanitate, quemadmodum in passione fecit, vbi in hæc verba erumpit: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et
Matt. 27. e rursus: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?

Quæris nunc, quid secum ferat Christi resurrectione, aut quid ex ea expectandum sit? Respondetur: Discrimen inter amicos & hostes ponendum est. De hostibus dicit: Retribuam eis. Quod quò breuius dictum, tantò terribilius & atrocius est. Non dissimile est ab eo, quod Ioannes ex Propheta Zacharia introducit: Aspiciet ad me (inquit) quem confixerunt. Et
Zach. 12. c quod Christus dicit: Cū exaltaueritis filiū hominis, videbitis, quòd ego sim. Et iterū: Amodò videbitis filiū hominis sedētē à dextris Dei
Ioan. 12. c &c. Itē ad Pilatū: Qui me tradidit tibi, maius peccatū habet. Et alibi ad Iudeos: Multa habeo de vobis loqui & iudicare. Minæ tantum sunt hæc omnia, & grauius animum ferunt, quàm si certum supplicij genus & vindictæ modum expressisset. Omnibus, qui Christū odio prosequuntur dicta sunt, atque Iudæos sensisse opinor, quibus abundè retributum est, & merces, qua digni fuerunt data. Christum opprimere & funditus delere conati ipsi sibi malum tā tēporariū, quàm spirituale & æternum consciuerunt. Domine resuscita me (inquit Christus) & retribua inimicis meis. Istud vnum est.

Pergis

Pergis verò percontari, quid ad nos Christianos solatij redeat ex resurrectione Christi? Audi quid Christus pergat dicere. In hoc *Psal. 40.* (inquit) cognoui quoniam voluisti me, primū hoc est. Et non gaudebit inimicus super me, alterum est. Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum: tertium est.

En istud solatium nostrum est, quod ex resurrectione Christi capimus, nempe quòd luce clarius illinc euaserit, Deo nihil amabilius, nihil iucundius & acceptius, nihil deniq; coniunctius esse ipso Christo, quem & suscepit & confirmauit, ita vt ipsius hostium nemo vnquam sibi sit gratulaturus de eius incōmodo. Quo quid gratius audire possumus & optandum magis? Vbi melius nobiscum agitur? quid desiderare possumus? quid incommodo nobis esse potest, cum illū habemus, quē Deus summo perē amat, quem suscepit, confirmauit & in conspectu suo collocauit in æternum. Ad quod quid aptius quadrat, quàm lætissima illa cantio & hymnus, quo psalmum prædictum Dauid conclusit. Benedictus (inquit) Dominus Deus Israël à seculo & vsque in seculum.

Sed nunc mihi considera obsecro, an non Dauid expressè simul & apertè de Christi resurrectione cecinerit, idque in vno tantū psalmo. Quot existimas psalmos alios esse, qui nō minus præclarè eadem de re agunt? Quot item alias scripturas ex Prophetis quis posset adduce

Joan. 8. g

ducere, quæ Christum aliquando resurrecturum verbis planissimis contestantur? Verum enimvero temporis angustia non patitur, ut omnes eiusmodi scripturæ vna vice indicari possint. Satis est, quod sciatur audiatque hunc fidei nostræ articulum ex veteri testamento quoque testimoniis niti, & fundatum esse, nec nos esse solos, quos resurrectio Christi exhilarat. Etenim optimis quibusque & electis gaudium attulit, eam aliquando futuram sperantibus. Abraham (inquit Christus) pater vester exultavit, ut videret diem meum: & vidit & gauisus est.

Nonnullas autem figuras quoque in mediū adferemus, quibus resurrectio Christi adumbrata fuit. Cain fratrem suum germanum ferre non poterat, eò quod pietate & vitæ innocentia ipsum longè antecelleret, gratiâq; apud Deum plus valeret ipso, quocirca etiam illi necem intulit. Verum quid nefario hoc scelere profecit? Æternam maledictionem, tremorem perpetuum, metum & periculum ineuitabile sibi conciliauit. Fratrem verò suum ad immortalem gloriam promouit, & nomen perenne apud omnes fideles illi comparauit.

Phil. 2. a

Quid aliud iam in passione & resurrectione Christi accidisse conspiciamus? Iudæi cum Christum perditum & extinctum vellent, ipsi interim pessum iuerunt, Christum ad summā gloriam & dignitatem prouehentes. Humiliauit

uit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum: & donauit illi nomen, quod est super omne nomē, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum &c. Id ipsum per Cain & Abel præfiguratum est.

Optimo Iosepho per insomnia proditum *Gen. 37. b* erat, se dominium habiturum aliquando in fratres suos, quod cū modis omnibus impedire conarentur, homicidium penē incurris-
sent, tandem latronibus facti deteriores. Vin-
ctum enim in cauernam proiecerunt, vt peri-
ret ibi & fame conficeretur, postea autem mu-
tato consilio diuenderunt eum, vt in terram
peregrinam veniret, & longē à conspectu illo-
rum submoueretur. Sed cui obstare volebant
id maximē adiutabant. Nam Ioseph à suis fra-
tribus venditus, in Ægypto ad tantos honores
& potestatem euectus est, vt cuncti mortales,
atque etiam fratres, illi supplicare cogeren-
tur, & ex arbitrio ipsius pendere, vt qui solus *Gen. 47. b*
rebus desperatis & famis necessitati succurre-
re poterat, penes quem erat summa potestas,
& qui annonæ satis aduersus imminētē cala-
mitatem pro vniuersis hominibus reposuerat.

An non his congruunt ea, quæ in passione
& resurrectione Christi gesta sunt? Iudæi illū
pro fratre suo & Rege agnoscere non digna-
bantur, adeo vt homicidium in eo committere
non

non vererentur, quem tamen vel inuiti iam dominum esse factum cernere coguntur, quem vniuersus terrarum orbis colit, qui potestate præditus est tam in cælis quàm in terris, quem denique ipsi quoque supplices adorabunt, nisi fame sempiterna enecari malint.

Moyſes primum æditurus miraculum virgam ab ſe abiecit, quæ in colubrum verſa eſt. Pharaon Rex Ægypti duos habebat præſtigiatoreſ, ſeu maleficos, qui in exhibendis ſimilibus portentis Moyſen imitabantur, ſed cum ſinguli proieciſſent virgas ſuas in dracones verſas, illorum virgas Moyſis virga deuorauit ac abſumpſit.

Exo. 7. c

Et quid aliud in reſurrectione Chriſti videmus? Duplicem diabolus mortem in mundum inuexerat inter humanum genus, vt & corporis & animæ morti obnoxij eſſent, quæ per duos dracones incantatorum Regis ſignificabatur. Chriſtus alteram, nempe corporis mortem in ſe ſuſcepit, qua duplicem illam & corporis & animæ mortem deuorauit & abſorpſit.

Num. 21. b

Cũ populus Iſraëliticus in ſolitudine quadam vice, Deo ac miniſtro eiſ Moyſi obmurmurarēt, miſit in illos dominus ſerpētes ignitos, quorum ictibus & attactu multi interimebantur. Moyſes à Deo admonitus æneum erigebat ſerpentem, qui tametſi ſpeciem tantum ſerpentis referret, nec vt verus ſerpens habe-

ret

ret virus, attamen qui eum aspiciebat, illum sanitati restituebat.

Quod quid aliud fuit, quàm typus & imago passionis & resurrectionis Christi? Diabolus potestatem in omnes mortales habens, veneno eos infernali perdebat. Christus in cruce pende re voluit tanquàm peccator, cum tamen peccatum non fecisset, nec inuētus esset dolus in ore eius, nunc qui eum syncera fide intuetur, incolumis est & liberatus à veneno infernali, nunquàm perit, nunquàm moritur, sed vitam æternam habet. *1. Pet. 2. 24*

Eliseus propheta cum ascenderet in Bethel, à paruis & male educatis pueris ludibrio habitus est, mox verò duo viri de saltu egressi sunt, & lacerauerunt ex eis nō paucos. Et quid aliud factum cernimus in passione & resurrectione Christi? Nonne hostes ipsius acerbè satis in eū luserunt dieteriis, & conuicia cōgesserūt? Postquàm autem à mortuis resurrexisset, duo venerunt immanes viri, Vespasianus & Titus, qui eos ad vnum omnes lacerarunt dissiparuntque. *4. Reg. 2. 4*

Sanctissimus Dauid non à Gentibus modò, verum etiam ab Iſraëlitis derisus, afflictus, odio habitus & ad mortem deniq; quæsitus fuit, nemo tamen efficere potuit, quò minus Imperium consequeretur ac obtineret. Cui autē magis vnquàm, quàm Christo homines aduersati sunt? Iudæi dicebāt: Nolumus hūc regnare *1. Reg. 18. 4*

super nos. Quanquàm etiam Reges & Principes huic vncto Dei sese opponerent, omnémq; lapidem mouerent, vt conatus ipsius impederent, videre tamen & audire debebant id, quod

Psal. 2.

Christus inquit: Ego constitutus sum Rex super Sion montem sanctum Dei, &c.

Iudic. 14.

In Samfone non vnã sed plures figuras habemus. In via cùm ei leo occurreret, eúmque impeteret, Samson quàmuis non armatus,

Iudic. 15. c.

leonem tamen veluti hœdũ discerpfit. Israëlita funibus eum ligarunt, in manus hostium eum tradituri. Samson solutis vinculis, arripuit in agro maxillam asini, qua mille viros

Iud. 16. a.

ex hostibus suis deleuit. Cùm semel in urbem Gazam venisset, ciues obseruantes eum, omnẽ illi exeundi viam præcluserunt. At ille intempesta nocte surgens apprehensas ambas portæ

Ibidem. f.

fores cum postibus suis & sera, imposuit humeris suis & ad verticem montis portauit. Postremò, cùm vitæ finis instaret, concussis fortiter columnis, domum collabi fecit, in qua principes aliique ipsius hostes erant, ita vt plures moriens, quàm viuus interficeret.

Et quid per hæc omnia denotatũ fuit aliud, quàm inuicta fortitudo, quam Christus in sua resurrectione ostensurus erat? Nam tum primum leonem diabolum discerpfit, eique omnẽ potestatem ademit, omnibus vinculis sese exoluit, morte, sepulchro nec non ipsis tartaris superior vniuersos suos hostes deuicit.

Ionas in mare mittebatur, & erat in vētre pi- *Ion. 1. d*
 scis tribus diebus ac tribus noctibus, post tri-
 duū piscis eum terræ reddidit, tum primū in-
 cœpit Niniuitis iisque Gentibus prædicare, *Ion. 3. b*
 quo effecit, vt pœnitentiam agerent, per quam
 decretam à Deo pœnam à se auertebant.

Et quid aliud in Christo videmus? Christus
 ipse historiam de Iona ad suam passionem &
 resurrectionem refert. Generatio (inquit) mala *Matt. 12. c*
 & adultera signum quærit, & signum non dabi-
 tur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim
 Ionas in ventre fuit ceti tribus diebus & tribus
 noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ
 tribus diebus & tribus noctibus. Vnde quoque
 consecutum est, vt Christus Gentibus per suos *Luc. 24. d*
 discipulos Euangelium prædicarit, per quod
 æternæ morti exempti sunt.

Id genus historias vel innumeras adducere
 possem, quas nūc silētio prætereo, partim quia
 tēporis breuitas obstat, partim quia necesse nō est
 oēs historias & scripturas vnā vice recensere.
 Satis est, nos non ignorare bona & felicitatem
 eā, qua hodie nobis gratulamur, in veteri quo-
 que testamento, prædictam, notam & exoptatā
 fuisse. Tantò minus dubitare nobis licet, vel po-
 tius tātò certius credere possumus, Christū sua
 latissima resurrectione nihil nō boni attulisse
 nobis ac dedisse, tātò cōfidētius ipsius præsidio
 niti debem⁹ in omnibus nostris tribulationib⁹,
 tantò voce hilariori debemus canere, Christus

nostrum sit solatium, tantò magis ex intimis affectibus gaudere debemus, vità nobis ad hoc vsque tempus prorogatam esse, tanto illi studiosius agere debemus gratias, quòd taliũ nos bonorũ participes fecerit, tãtò esse debemus paratiores ad ea quæ honesta & laudabilia sunt, tantò minus frangi debemus rebus aduersis. Tãtò auidius debemus contendere, vt eò perueniamus, vbi Christus sedet à dextris Dei, tantò quoque diligentius cauebimus posthac ne peccatorum mancipia rursus fiamus, postquàm semel pretio incomparabili empti sumus non auro, non argento, sed sanguine nobilissimo ac preciosissimo immaculati agni Iesu Christi.

Coloss. 3. 4

1. Pet. 1. 4

De talibus cibis charissimi fratres manducemus & epulemur, laudum Dei non immemores. Mortui namq; eramus in peccatis nostris, sed per Christum reuiximus. Perditi eramus longè à vera nostra patria oberrantes, per Christum verò pastorem nostrum omnium fidelissimum, ad salutem æternam reducti sumus.

SERMO VNDECIMVS FERIA
secunda Pasche.

MONVI vos superioribus temporibus, cur hoc potissimum anno, parabolã de filio prodigo prædicandam susceperim, eam nimirũ

ob

ob causam, quòd illa similitudo inferuire nobis possit ad omnia ea, quæ in ecclesia aliquandiu iam in vsu fuerunt & tractata, necdum in vsu esse desierunt. In ipso statim exordio me dixisse vobis memini, parabolæ huius materiã non solum Quadragesimæ ac pœnitentiæ accommodam fore, sed multum quoque profuturam ad communionem seu susceptionem sacri Sacramenti, ad passionem, ad Paschá. Nec diffido, quin euentus verbis meis fidem fecerit, quod tum vel imprimis factum fuisset, si & ego satis rectè constitutus fuisset, & tempus me nõ defecisset ad amússim singula verba excutienti ac perscrutandi.

Agite, in similitudine illa iam eò deuentum est, vt quæ ad nos spectare possunt, propemodum omnia in medium sint allata. Vidimus in ea inconstantiam & malitiam animi humani, miseriam & calamitatem peccatoris, tyrannidem ac improbitatem diaboli. Vidimus quoque, quomodo in peccatore pœnitentia initiũ sumat, augeatur compleaturque. Vidimus insuper in hac similitudine incredibilem Dei charitatem & gratiam, quomodo videlicet obuiam procedat peccatori reuerrenti ac pristinam vitam detestanti, quomodo in eum irruat, osculetur, vestiatur, ornet, calciamentis ac victu illi prospiciat. Vidimus postremò, quomodo Deus benignissimus pater, nostræ salutis ergo, saginatum vitulum Christũ cælesti numine plenũ

occidi & mactari fuerit, vt ipsius gratia nos participes fieremus. Vnde certò Pascha nostrum subsecutum est, nimirum gaudium cordis nostri & conscientiae, Dei laudem decantis, atque illi gratias agendi indefatigabile studium.

Ephe. 2.

Deus (inquit Paulus) qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cùm essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, & conresuscitauit, & confedere fecit in caelestibus in Christo Iesu, &c. Et alio in loco: Sicut per hominem mors, ita & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. &c.

1. Cor. 15.

Agite, eò loci iam peruenimus cum nostro filio prodigo, in domum patris nostri nos iam recepimus, pristina dignitas nobis redita est, propiciū habemus patrem, fauorabilem & munificum. In Christo habemus, quicquid ad solatium, gaudium, iucunditatem, & felicitatem denique facere potest.

1. Cor. 5.

Is agnus noster Paschalis, is vitulus noster saginatus est. Atque hoc quidem contenti esse possemus: nam ad altiora in terris aspirare nequimus. Quamobrem etiam visum esset hīc consistere & sermonibus istis Paschalibus finem imponere.

Verunt

Veruntamen, quoniam Christus ad parabolam de filio prodigo quædam appendit, illa silentio prætereunda minimè putauī. In principio parabolæ Christus loquitur de duobus filiis. Hactenus solummodò de vno filio minore natu audiuius. Sed iam non latere nos debet, quid pater cum altero maiore natu filio agat. Non enim Deo cum peccatoribus tantum res est, sed iustis quoque, vtrisque vult succursus esse: peccatoribus, vt in viam redeant & reuertantur: iustis, vt perseuerent & constantes sint. His itaque duobus diebus audiemus, quid Christus de filio natu maiore dicat. Lucæ verba hūc in modum sonant:

Erat autem filius eius senior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum: & vocauit vnum de seruis, & interrogauit, quid hæc essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis seruo tibi: & nunquàm mandatum tuum præterii, & nunquàm dedisti mihi hædum vt curæ

amicis meis epularer, sed postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti vitulum illum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est.

Habetis iam parabola huius & similitudinis reliquam partem, qua docemur Deum nobiscum perpetuò occupatum esse, non minus cum iustis, ut animo infracto sint & perseverent, nec interim tamen insolescant, quàm cum peccatoribus. Ut in sui cordis penetralia descendant, ipsi se noscant & conuertantur. Minor namque parenti multum negotij faccesserat & curas generarat, donec in amplexus ipsius rediisset, nunc cum pater omnem posuisset sollicitudinem & animo pacato esset, nouam incipit tragœdiam maior natus, res illi magnoperè displicet, domum ingredi recusat, patri succenset eò, quòd filium, qui tantum æris dissipauerat, in gratiam recepisset, ita, ut plus consuetudinis ferè cum illo, donec in viam eum reduxisset, haberet, quàm cum altero. Hunc minus decebat patri obstrepere, quàm illum: cum ille nondum
ætat

ætatem haberet, & idcirco non multum sciret, hic verò quoniam ætate præibat, prudentior merito fuisse debebat, quàm vt fratri talem fortunam ac salutem inuideret, atque ea de causa aduersus patrem ira accenderetur, & quod plus est, se ipsum à patris consortio segregare in animum induceret.

Age, pater vtrinq; obstabat. Postquàm illū in domū recepisset, nunc omnem mouet lapidē, ne hic fugā ineat. Ambos quidem foras excludere potuisset, & ita dicere. Quod si adeò pertinaces esse vultis & quisque ex suo ingenio viuere, ambo meis illicò abscedite tectis. Tam durus autem non fuit: nam pater erat. Eadē quoque fratres dilecti Deus erga nos vtitur lenitate. Parabola ista in hoc dicta est & descripta. Quomodò enim miseretur pater filiorum, ita miseretur etiā Dominus nobis, quoniam ipse cognoscit figmentum nostrum. Nos omnes domo eiicere poterat, sed pater est. Quoniam secundum altitudinem cæli à terra corroboraui misericordiam suam super nos. Quapropter etiam se se assimilat pastori in Ezechiele, ait se ita inter nos versaturum, vt inter oues suas pastor, qui nunc hîc, nunc illic opem ferre debet, aliis nunc hoc, aliis nunc illo defectu laborantibus. Sic quoque (dicit Dominus) agam cum hominibus, quod perierat, requiram: & quod abiectum erat, reducam: & quod contractum fuerat alligabo: &

Psal. 102.

Ibidem.

Ezech. 34.

Sap. 1. a quod infirmum fuerat, consolidabo, & quod
1. Tim. 2. a pingue & forte, custodiam, &c. Talem patrem
Ezech. 18. g & pastorem habemus Deū, vt qui non lætatur
 in perditione nostra, sed potius vult omnes ho-
 mines saluos fieri, secundum Paulum. Idem te-
 stantur ipsius Dei in Ezechiele verba. Quare
 (inquit) moriemini domus Israël? Quia nolo
 mortem morientis, dicit Dominus Deus: re-
 uertimini & viuite. Denuò iam optimo cui-
 que Christiano data occasio est prædicandi mi-
 sericordiam Dei, & dicendi cum Dauide: Be-
Psal. 102. nedic anima mea domino: & omnia, quæ in-
 tra me sunt nomini sancto eius. Qui propitia-
 tur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat om-
 nes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu
 vitam tuam: qui coronat te in misericordia &
 miserationibus, &c.

Agè videamus nunc, quid de maiore natu
 fiat. Quod si allegoricè interpretari lubet, dū
 filij duos populos significabunt, Iudæos ac
 Gentes, ambo filij Dei sunt creationis nomi-
Rom. 10. c ne: nam idem dominus omnium, diues in om-
 nes, qui inuocant illum. Sed dispar vtriusque
 populi ratio est ac natura. Iudæi per maiorem
 natu intelliguntur: hi enim Gentibus plus
 cognitionis & scientiæ de rebus diuinis habe-
 bant, Illorum nanque adoptio erat filiorum,
Rom. 9. a & gloria, & testamentum, & legislatio, & ob-
 sequium, & promissa. Gentes verò per mino-
 rem natu intelliguntur, qui cupiditatibus suis

mor

morem gerens, perditè viuebat. Nam Gētium olim vita à pecudum more nihil distabat, quē admodum multis in locis Paulus illis indicat.

Iam verò Deus vtrunque populum saluum facere decreuerat. Quocircà Christus nō solum pro Iudaica natione vitam profudit, sed vt filios Dei, qui per vniuersum terrarum orbem dispersi erant, colligeret, quemadmodum & ipse dicit: Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient. *Ephes. 4. d*

Sed quid accidit? cū Deus minorem natu iuuare inciperet, maior natu incipit excandescere. Cum Christus cum Publicanis aliisque terrena amantibus familiaritatem iniret, Pharisei murmurare statim incipiunt. Postea cū Christus Gentes quoque suo Euangelio dignaretur & sancto afflarentur spiritu, non minus ac Iudæi, nimio odio & liuore penè insaniunt. Ab eo tempore nolunt amplius in domo patris esse, in hodiernum vsque diem foris stant, audiunt totam domum gaudio & lætitia perstrepere, at introire nolunt, malè eos habet, quòd minor natu, hoc est, Gentes quæ turpiter & flagitiose vitam exegerant, æquali honore præditæ essent, & nihil esset tam lautum in domo Dei, quod cum ipsis cōmune non haberent. *Ioan. 10. e*

Idem cum illo est, quod in alia quadam parabola memoratur de vineam colentibus. Ex quib

Matth. 20.
a. & b

quibus nōnulli quoq; agrè ferebāt & patrifamiliās sese obiiciebant, quod totū diem laborando defudassent, & tamē videre cogerentur, aliis, qui vix laborem aggressi erant, tantundem reddi mercedis, hoc arbitrati, vt qui plus operis fecisset, ampliōrē meritō habiturus esset mercedem, sed non succurrebat illis, quod nouissimis ex mera gratia & nō ipsorum meritis integra merces persolueretur.

Isthoc ipso vitio Iudæi quoq; laborāt, istuc ipsum in nos Gētes eos superbos reddit ac inuidos. Suū tantūmodò laborem & non Dei gratiam, respiciunt. Et quidē si Deus externa opera solum commendata haberet iuxtaque illa nos remuneratione dignos iudicaret, Iudæi nobis longè præferendī essent. Nam cū nos Gentes in peccatis variisq; sordibus volueremur, porcorum ritu viuentes, & hæreditatē nostrā, id est gratiam & dona, quibus nos Deus ornauerat, in vsus cōferremus pessimos, iam pridem Iudæi in vinea erant, laborabant, circumcisionem, legem, aliāsque constitutiones ac cæremonias habebant, quibus perficiēdis pro virili eos insudare oportebat.

Conueniunt cum his ea, quæ in nostra parabola dicuntur. Maior natus in agro erat. Per se sanè reprehendi non potest, quod maior natus ex obedientiæ officio erga patrem in agro esset, & operi gnauiter instaret, hoc est, quod Iudæi ex mandato Dei studiosè legem obseruarent,

uarent, quinimò lex Dei multum illis adiuu-
 ti adferre potuisset, si eam sanè intellexissent.
 Sed suis tantum incumbabant operibus, ob quæ
 putabāt Deum ipsis plurimum debere, quēad-
 modū maior natu quoq; ad patrē suum ait; Ec- *Luc. 15. 2*
 ce tot annis seruius tibi, & nunquā manda-
 tum tuum præteriui, & nunquā dedisti mi-
 hi hæc, ut cum amicis meis epularer, &c.

Ex his verbis vnusquisque animaduertere
 potest, eum plus fiduciæ collocasse in suum
 laborem, quā in charitatem & benignitatem
 patris. Eiusdem omninò ingenij sunt Iudæi,
 pluri faciunt circumcisionem & legis obser-
 uationem, quā Dei gratiam, quam nobis
 Gentibus inuident, cum tamen illis nihil inde
 decedat, pereatur. Deus enim est diues gratiæ *Rom. 10. 6*
 & misericordiæ cum in Iudæos, tum in Gen-
 tes, atque adeò in omnes, qui inuocant illum.
 Attamen Iudæi nihilo legis onere fatigari ma-
 lunt, quā nobiscum Dei gratiam agnoscere
 & prædicare.

Hoc illud est quod Christus mira verborū
 describit venustate. Filius (inquit) senior cū
 rure reuerteretur & domui appropinquaret,
 audiuit symphoniam & chorū. Cæterū sym-
 phonia illa quid aliud est, quā prædicatio
 Euāgelij? Et chorus quid aliud est, quā ut nos
 qui in Christum credimus, nusquā non lau-
 des Dei decantemus ob gratiam illam, quam
 nobis indignis & præter meritum nostrum
 per

per Christum exhibuit? Quod vident nunc & audiunt Iudæi vel inuiti etiam, & eam ob rem inter omnes Gentes & nationes per totum orbem terrarū dispersi sunt, vt aut sese nobis iungant & nostri eorūq; patris tectū subeant & nobiscū gaudeant, aut æternam crucē ac pœnam sustineant. Prædixit enim illis Deus, se prouocaturum eos in eo, qui non est populus, & in gente stulta se irritaturum illos, nec non daturum eis spiritum compunctionis, qui nūquàm animo quieto illos esse sinet.

Deut. 32. a

Psal. 68.

Istud vnum est, quod per maiorem natu filiū Christus innuere voluit. Maior natu rogabat, quid sibi gaudium istud, & tantus strepitus in domo paterna vellet: præter morem & æquitatem illi videbatur, se solum agris colendis operam nauare debere, alios verò interim in paternis ædibus epulari ac frontē exporrigere. Qua de causa etiam introire nolebat. Haud secus Iudæi faciunt, nunquàm satis demirari potuerunt, quòd & Gentes à Deo in gratiam receptæ essent. Quem virulentum Iudæorum animum Apostoli probè experti sunt. Nam cum primò Petrus Gētibus prædicasset Euangelium Cēsareæ, grauitè cum illo Iudæi proptereà expostulabant. Postquàm autem eis voluntatem Dei exponeret, nihil amplius habebant, quod possent contradicere, præsertim cū viderent, Gentes quoque sancto spiritu afflatas à Deo esse, ergo (inquiunt) &

Act. 10. 2

Gen

Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam. *Acto. 11. c*

His in parabola subnectitur, Maior natu vnũ de seruis ad se vocat, percũctaturus, quid causæ sit tam noui tamque inexpectati gaudij in domo sui patris. Quod verbis planissimis ideò dictum est, vt nos omnes eò melius intelligamus, Iudæos non ex ignorantia, sed liuore & inuidia peccare. Ex prophetis norunt idque multifariam, Gentibus etiam æternam promissam esse salutem, attamen adeò inuidia eorum animos occupauit, vt ferre non possint, aut ægrè admodum, nos in eo loco esse.

Scire flagitas, vnde hoc rescuerint? Responsum accipe. In domo patris nostri duos habemus seruos, qui nobis patefaciunt, quicquid diuino decretum est consilio. Vetus & nouum testamentum est, Iudæi non nisi vnum ad se seruum accersunt, vetus tantum testamentum consulunt, quod vtique satis illis veritatem prodit. Nihil in veteri testamento, & præcipuè in Prophetis tā vulgare est, quàm quòd populus Gentilicius in gratiam recipiendus erat, conuertendusque, & vitulus saginatus propter ipsum mactandus.

Vel ex primo saltē verbo Iudæi deprehendere potuissent, quod Deus ad Abrahā dicit: Benedicam tibi, atque in te benedicentur omnes cognationes terræ. Et in secunda promissione Deus Abraham ita affatus est: Per memet ipsum iuraui, quia fecisti hanc rem, & non peper

Gen. 12. a

Gen. 22. c

pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.

Ex his verbis excœcati Iudæi suam agnosce-
re possent dementiam. Quamuis enim singu-
lari pollerent sanctimonia, & Dei dicto audiē-
tes essent, sicut fuit Abrahā, quid possent aliud
præmiij poscere, quàm quod à Deo Abraham
promissum fuit? Quid autem illi promisit? Nō
cælū, non paradisum, &c. sed semen seu prole,
in qua benedicerentur omnes gētes. Quæ illa
proles est? Nemo alius præter Christum. Quæ
denique benedictio est, quæ per illum contin-
git? Remissio peccatorū per sanguinem ipsius
acquisita & comparata. Benedictio non minus
Gentibus, quàm Iudæis debebatur, nam ita
Abrahamo promissa erat, non semel, sed bis,
idque iurisiurando. Quid igitur est, quod iure
queri possint? An oculus eorum nequam est,
quia Deus bonus est?

Mat. 20. b

Agite, Fratres charissimi, quibus modis
erga fratrem nostrum maiorem natu Iudai-
cum populum geremus nos, qui consortium
nostrum & patris nostri domum fugitat? Gra-
tiā nos consecutos indignè fert. An propterea
odio rursus eos prosequemur? aut domū ne re-
linquemus, eò, quòd inuiti nos in ea videant?
Nequaquàm. Primò, non debemus non do-
lere, fratrem istum nostrum ad eam deuenis-
se peruicaciam ac cæcitatem, vt ipsemet sui
mali

mali autor existat, & pessimè propriis rebus
consultat. Ad hunc modum Paulus sui populi *Rom. 9. 4.*
deplorat cecitatem. Et secundum doctrinam
Pauli, etiamsi nos non fugiat illorum in nos
odium ac maleuolentia, non tamen conuenit,
vt illos vicissim vel odio vel contemptui ha-
beamus. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, *Rom. II. 6.*
tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis,
& socius radicis, & pinguedinis oliuæ factus
es, noli gloriari aduersus ramos. Quod si glo-
riaris, non tu radicem portas, sed radix te. Et
si Deus naturalibus ramis propter increduli- *Ibidem.*
tatem non pepercit: ne fortè nec tibi parcat vi-
de. Quapropter si fide stas, noli altum sapere,
sed time. Si vides Iudæos ex genuina arbore
resectos esse, habes vnde possis seueritatē Dei
& iudicium ipsius terribile discere, in te verò
perspicere benignitatem illius & misericor-
diam. Hunc modum Paulus nobis præscribit,
quo erga fratrem nostrum maiorem natu vt
debemus. Ante omnia verò Dei gratiam pro-
pter ipsorum in nos maleuolentiam & inui-
diam curare debemus, ne neglectui habeamus.
Quod si eam Dei gratiam sibi communem no-
biscum esse volunt, per nos illis licebit: sin ve-
rò curæ eis non est, nihilominus tamen pro be-
neficio summo accipimus, quòd post tot tan-
tæque crimina & peccata, in gratiam recepti su-
mus. Deus quoque tale gratiæ opus, quod in no-
bis Gentibus feliciter auspicatus est, benè for-

Ibidem.

tunare perget, nec propter Iudæorum murmuraciones intermittet. Attamen Deus filiū hunc maiorem natu Iudaicum populum non penitus repudiavit, vt Paulus perspicuè docet. Foras adhuc illis patent. Postremò pater foras prodibit, & hunc maiorem natu filium rogabit, vt & ipse domum ingrediatur, cūque minore natu filio gaudium peragat. Atque illud ipsum est, quod Paulus in loco iam memorato habet. Nolo vos ignorare fratres (inquit)

Ibidem.

mysterium hoc, quia cæcitas ex parte contingit in Israel, donec plenitudo Gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impietatem à Iacob. Et hoc illis à me testamentum: cū abstulero peccata eorum.

*Esai. 59. d**Ioan. 10. c*

Tum demum gaudium filiorum Dei solidum & integrum erit, tum numerus conuiuiarum erit completus, tum vnum ouile erit & vnus pastor, tum fratres isti duo Iudæi & Gentes sese mutuò agnoscent, vnàque voce laudem Deo dicent. Interim, quod Paulus nobis iubet, facere debemus. Gentes (inquit) super misericordia Deum honorent. Vide, hoc

Rom. 5. a

Christus in calce & postrema parte huius parabolæ nobis indicare voluit, & hic quidem similitudinis allegoricus sensus

est.

D V O D E C I M V S E T V L T I -

*mus sermo habitus Feria ter-
tia Pasche.*

N hesterna concione causam osten-
di, cur frater noster maior natu Iu-
daicus populus in hodiernum vs-
que diem foris cesset, nec velit se
committere Christianæ Ecclesiæ seu congre-
gationi, nec comedere de vitulo nostro sagi-
nato Christo, nec communi gaudio Pascha no-
strum nobiscum celebrare, propterea, quòd
per Christum reuiximus & inuenti sumus, qui
mortui eramus & perdiri.

Primò in causa est, innata eis superbia, qua
semper reliquos mortales omnes præ se con-
tempserunt. Deinde liuor & inuidia eos im-
pellit, quoniam nihil dolendum magis illis ac-
cidere potest, quàm quòd gratiam Dei in no-
bis conspiciant, idq; ob eam rem potissimum,
quòd cum tot seculis sub legis Moysei onere
ipsi laborarint, videant nos tam faciliè in gra-
tiam recipi. Hoc illos malè habet, cum tamen
ipsis non minus, ac nobis pateant fores. Nos
autem perlibenter hunc eis honorem defere-
mus, quòd nobis priores in domo Dei fuerint,
quòd ad diuinum cultum & Dei cognitionem
nobis citius peruenerint, quòdque ij fuerint,
ex quorum patribus Christus secundum car-
nem oriundus est, & quibus Christus ipse pri-

Rom. 9.4

Matt. 15. c mò omnium Euágelicam doctrinam tradidit, palámque professus est, se missum non nisi ad eas oves, quæ ex domo Israël periissent. Istud honoris & priuilegij ad eos pertinere libenter pateremur, modò pro fratribus nos agnoscerent nec inuiderent nobis nostram partem gratiæ, cuius nos participes voluit esse Deus.

Psal. 68. Ad hæc Deus plus quàm per sesquimille annos eos rogauit per suos hortatúsque est, vt tandem ad nos in domum nostri ac ipsorú patris domicilium velint intrare, cibum vnà capere, & gaudere. Verùm nequicquàm, incassum, frustra omnia fiunt. Iudicium Dei ceruici illorum impendet. Domine (inquit Dauid) obfcurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurua. Fiat mensa eorum coràm ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum, &c.

Rom. 9. a Non est profectò, cur nos Christianos cæcitas fratris nostri Iudaici populi magnoperè delectare debeat. Dolorem potius debebat nobis adferre eorum calamitas. Fratres enim nostri sunt & illorum cuncta fuerunt, quibus nūc magnificè gloriamur, scriptura, testamentum, filiorum adoptio, gloria, hæreditas, &c. Verùm quòd gratia Dei nobis donata eos offendat, haud mutare possumus, nesciunt meliora, ad eos damni maxima pars redibit. Non enim idcirco ex domo patris rursus fugiemus, quòd ipsi nostra præsentia lædantur & inuiti nos ibi
videant

videāt, nec certè Deus inceptum gratiæ opus in nobis miseris Gentibus propter illorū murmuraciones imperfectū relinquet. Conuertentur ad vesperam; sed famem patientur vt canes, inquit Dauid. Hactenus de Allegoria. *Psal. 58.*

Sed optimus quique Christianus habet hīc, quod prætereā expendat. Non sunt soli Iudæi, in quos hoc vitium competit, qui ob gratiam aliis à Deo datam anguntur. Omnibus temporibus hypocritæ inuenti sunt, ac etiam dum inueniuntur, qui peccatores odio non minus atroci prosequuntur, quàm Iudæi nos Gentes. Vel in Euangelio solum reperimus *Matth. 9. b* Phariseos erga suos peccatores, qui ex eodem genere nati erant nulla penitus misericordia motos fuisse, cuius rei illustria extant exempla, Matthæi primò, quem Christus ex telonio vocabat. Item Zachæi, apud quem in Iericho Christus diuertebat, nec non miseræ illius peccatricis, quæ Christo pedes lauabat &c. *Matth. 9. a*
Luc. 19. a
Luc. 7. f
Quinimò si Euangelium penitus introspicimus, comperimus Christum hanc ipsam parabolam de filio prodigo dixisse in eiusmodi immitia ac turgida pectora erga hominem peccatorem. An verò non existimas tales inter nos Christianos existere Phariseos, qui propter merita sua, ipsi se iudicant dignos gratia Dei, & idcirco ægrè ferunt, quòd paria vel etiam maiora Dei dona aliis sine magno negotio contingant? Sed quid de hypocritis

solis loquor? Fieri quandoque solet, vt etiam piorum animi eiusmodi cogitatione sollicitentur, vt existiment, Deum plus æquo ad ignoscendum propensum esse, non tam facile debere in gratiam recipere peccatores, aut si in gratiam reciperet, non tamen debere eos extollere ad gratiæ fastigium, in quo iusti collocati sunt, qui tam grauitè non deliquerunt, &c.

Talis nonnunquàm optimorum hominum animos subit cogitatio. Quapropter non ad solos Iudæos referendum est, tanquàm Christus de illis solis locutus sit, sed ad nos pertinere quoque arbitrari debemus, vt sicubi maior natus filius egressus modum est, nobis caueamus. Id enim pro certo habere debemus ex parabola hac, quòd quemadmodum Deus filium suum perditum propter priorem ipsius leuitatem non auersatur & reiicit, si modò resipiscat & veniam roget: ita quoque minimè sit passurus, si maior natus ferociat ac superbiat propter suum laborem ac perseuerantiam. Et quemadmodum Deus magnoperè delectatur, si peccator frugi esse incipiat, ita multis nominibus detestatur eum, quem sua probitas & iustitia insolentem facit. Quinimò quemadmodum simplex ac humilis confessio homini sua peccata certissimò tegit & aufert, ita fastus & tumor iusto omnem probitatem sine dubio inanem reddunt.

Vide

Vide, hoc per parabolam istam docemur, quòd nimirum non solum peccator nullus animum despondere, sed iustus quoque nullus se se efferre debeat. Duo sunt, quæ simul doceri debent. Non sufficit, vt peccatorem solemur, monendus est quoque iustus, sui diligentem custodiam vt habeat. Nec satis est, vt iusto indicetur, quid faciendum sit, sed peccatori ostendendum quoque est, quarum rerum præsidio tutò confidere possit. Christus vtrūque coniunxit, per minorem natu filium docuit, quid peccator sperare possit ac debeat, per natu autem maiorem, quid iusto metuendum. Nihil homini peccatori periculosius est desperatione ac pusillanimitate. Nihil iusto perniciosum magis, præsumptione & φιλαυτία, hoc est, amore sui. Quod si inualescat desperatio, actum est de peccatore, præsumptio rursus si vires acquirat in iusto, nulla est ipsius iustitia.

Quapropter cordi illi sit parabola hæc, quæ à scopo nolit aberrare. Nunquàm mihi crede diffides, quantumuis magnus peccator, si cogitaueris, qua voluntate fuerit pater erga filium perditum. Nunquàm sanctimonix laudem ipse tibi assumes, si reputaueris, quem sermonem Deus cum maiore natu communicarit, etiamsi reuera ad Deum dicere queas, quod tamen nemo mortalium potest, tot annis seruius tibi, & nunquàm mandatum tuum *Luc. 15. 2*

1. Ioan. 1. d prateriui. Nam si dixerimus, quoniam peccatum non habemus: ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, ait Ioannes: Hæc iam dicta de filio minore natu sufficiant, quousque videlicet Dei erga nos misericordiæ fidere & debeamus & possimus. Posthac declarandum quoque paucis est per maiorem natu, quid fugere nos conueniat. Primò factum probè erat & laudabiliter, quòd maior natu domi patris sui maneret & labori vacaret, cùm alter interim luxum & inertiam sectaretur. Illud enim filij Dei officium est, cuius Christus ipse de se nobis exemplum præbuit. Meus (inquit) *Ioan. 4. e* *Ioan. 14. d* cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Et rursus: Sicut mandatum mihi dedit pater, sic facio. Quamobrem laudem meretur maior natu, quòd in agro opus faciendo suum tempus consumat & officiosus in parentem inueniatur. Quod haud temerè dico, sunt enim, qui hunc & pleraque alia id genus scripturæ loca ita accipiunt, tanquam Deus flocifaciat opera nostra & obsequium, seu obedientiam. Quando legunt in Matth. quòd ij, *Mat. 20. b* qui in vinea non nisi vnâ horam laborarant, æqualem recipiant mercedem cum illis, qui totius diei æstum laborantes sustinuerant, & quòd adolescens hic, qui patrimonij sui portionem turpiter dilapidauerat, benignius & honorificentius à patre tractetur, quam morigerus filius, illicò hinc inferunt & aiunt:

Quid

Quid igitur me multum macerabo? cur id faciam? Genio meo morem geram, cum filio prodigo suauiter viuam: aliis relinquam, ut cum filio maiore natu laborent, quantum velint, ego tamen tam facilè, quàm ipsi, gratiam impetrabo &c. Sed alia Christi mens est ac sententia. Parabolam de iis, qui in vinea laborant, Christus non in hoc recensuit, quòd multus & diligens labor in vinea Dei nec utilis sit nec promoueat, sed ne quisquàm in labore suo fiduciam ponat. Ita quoque filium prodigum nobis proposuit non ea opinione, ut illius leuitatem & corruptos mores imitari studeamus, sed ut nos iuxta exemplum illius pœnitentia ducti conuertamur, & in peccatis nostris ne desperemus.

Eodem modò hîc de maiore natu filio loquitur, non obiurgat illum ob solertiam ipsius & diligens agri colendi studium, sed quòd laborasse se gloriaretur, & fratre suo melior sibi videretur. Quapropter iudicio in singulis opus est. Scriptura non docet nos peccare, sed ne in peccatis desperemus. Sic etiam nemo à scriptura ob benefacta taxatur, sed ij tantummodò, qui opera sua bona iactitant, & in illis videri volunt & esse conspicui, quemadmodum Pharisei apud Iudæos in suis orationibus, ieiuniis, & erogandis eleemosynis. Atque hoc vnum est, quod vitare filium Dei maxime decet, ut ne ostendet suum laborem ac

probitatem, sibi que propterea blandiatur. Alterum est, ut nullum peccatorem contemptum habeat, posteaquam videt Deum erga filium prodigum tam fuisse beneficum. Filius maior natus utrinque modum excedebat, quantum enim suos labores extollebat, tantum fratris quoque peccata exaggerabat. De se dicebat: Tot annis seruo tibi & nunquam mandatum tuum præterui, de fratre autem contemptum loquebatur, Filius tuus hic (inquit) deuorauit substantiam suam cum meretricibus.

Gal. 6. a

1. Cor. 4. a

Verum enimvero haudquaquam fraternè actum est. Alter alterius onera portare (dicit Paulus) & sic adimplebitis legem Christi. Et alibi: Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Item: Nolite ante tempus iudicare: quoadusque veniat dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Nemo discernere potest, quis alium peccatorum multitudine ac grauitate superet. Fit quandoque ut alter de altero iudicium ferat eumque condènet, qui si ipse in sui cordis intima descenderet longè deteriore se cogniturus esset. Quae de re caue quemquam iudices vel etiam condemnes, nam iudicem suum habet. Quod si verò iudicandi amore tenere, tui iudex esto. Vide, rursus istud vnum est, quod Christus per maiorem natum filium nos docere vult.

Luc. 6. e

Tertiò, idque præcipuè nostris animis infingere vult, ne iniquiores simus in peccatorem, propt

propterea, quòd & illum Deus sua gratia dignatur. Vera ac Deo placens iustitia compatitur, ficta autem iustitia succenset, nec alterius infortunio mouetur. Idcirco etiam pater ait: Oportet te fili gaudere, quoniam frater tuus *Luc. 15. g* inuentus est, & saluus ad nos rediit. Si verè Dei filius es, meritò afficière gaudio, si peccator ad meliorem mentem redeat. Deus illi ignoscit, cur tu illi ignoscere dedignaberis? Estote misericordes (inquit Christus) sicut pater vester *Luc. 6. e* in cœlis misericors est.

Ante omnia autem caue contra Deum murmures eò, quòd tam facile paratus est hominem peccatorem in gratiam recipere. Non frustra nomina tam illustria illi attribuuntur, vt dicatur clemens, misericors, benignus, patiens, *Ioel. 2. e* præstabilis super malitia. Proprium namque illi est misereri & parcere. Fidelis est & se *2. Tim. 2. b* ipsum negare non potest.

Super qua re optimus quisque Christianus non tam irascendi, quàm admirandi multas & iustas causas habet, quòd Deus tantæ sit bonitatis, vt etiam eos, qui ex animi quadam insolentia se ab ipso alienarunt recipiat, eosq; reuocet ad sese, à quibus contemptus fuit. Obstupescere præ admiratione debemus, nec obstupescere tantum, sed etiam præ gaudio exilire, quòd tanta Dei sit misericordia. Nam quò plus peccatores recipit, eò certius sperare possumus, eum nostri quoque miserturum.

Præter

Psal. 102.

Præter officium itaque fecit maior natus filius, quod propterea patri obganniret, cum tantò plus eum adamare debuerit, & ita secum reputare: Si pater hoc facit filio usque adeò rebeli ac insolenti, meum cerre laborem & obedientiam non tradet obliuioni. Si in malos beneficia confert, quomodo auxilio destituere posset bonos? Quomodo miseretur pater filiorum, ita miseretur Dominus nobis, ac potissimum se timentibus. In summa Deus vtrunque sibi vendicat gloriam & laudem, quod ipse benefactis hominum dignam mercedem reddat, pœnitentes verò in gratiam recipiat.

*Hier. 31. c.**Matth. 5. a*

Quamobrem si peccator es, scias Deum esse, qui tibi tua peccata velit condonare, modò ex animo resipiscas, & gratiam roges. Si iustus es, & laboras in Dei obedientia & seruitute, certò tibi persuasum habeto eum cumulatim tuo labori satisfacturum. Quiescant oculi tui à lachrymis, & vox tua à ploratu (inquit ipse per Hieremiam) quia est merces operi tuo. Et Christus in Euangelio: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

Qua de causa optime Christiane contentus esto eo, quod Deus tibi dedit ac promisit, ne moueat te, quod cernis alteri quoque & misero peccatori Dei gratiam contingere, nec enim tibi quicquàm inde decedit, etià si Deus
singul

singulis diebus multa hominum peccatorum millia in domum suam & in gratiam recipiat. Diues est in omnes, qui inuocant illum. Audi *Rom. 10. c* & considera, quid ipsemet ad te dicat: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. En hic Deus te suum filium appellat. Spem tibi certissimam dat, te omni tempore ac per omnia secula apud ipsum acturum, promittit tibi, omnia, quæ habet, tua fore. Quid melius maiusve optare potes?

Vicissim verò quid à te petit? Vt æquo & patienti animo feras fratrem tuum, nec solus obtinere velis cœlum, sed aliis quoque aditum ad id concedere, cùm amplum sit satis, vt ait Propheta: O Domine, quàm magna *Baruch. 3. c* est domus tua, & ingens locus possessionis tue! Et Christus: Multæ sunt mansiones in domo *Ioan. 14. a* patris mei.

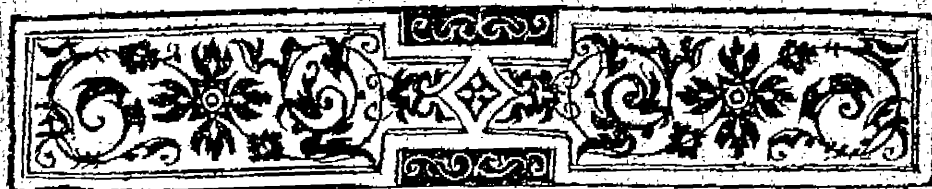
Hoc iam nos docere vult Christus sub finem huius parabolæ, & tum præclare agitur in domo patris nostri, si peccator bonorum exempla admiretur & ad suam vtilitatem trahit, vt & ipse hoc modo vitam suam rectè instituat, sique is, qui bonus est eum patienter ferat, donec ad eundem gradum perueniat. Sic enim natura comparatum est, vt res mortalium ad similem statum nunquàm redigi queant. Semper peccatores inueniuntur, inueniuntur quoque probi, hi se inuicem ferre debent in vna domo, in vna Ecclesia, alioquin
nulla

nulla spes de pace futura esset in domo Dei.
 Deus Opt. Max. nobis suam gratiam omnibus
 præstet, vt ex animo ad ipsum conuertamur,
 & per totum vitæ nostræ tempus hoc vnice stu-
 deamus, vt voluntatem ipsius exequa-
 mur, quò manere etiam nobis cum
 illo in immortalitatis gloria,
 cùmque omnibus electis
 cœlestibus ipsius bo-
 nis frui liceat.
 Amen.

EIVS

EIVSDEM FERI
SERMONES TRES, MO-
GVNTIAE HABITI, IN
PROVINCIALI SY-
NODO, ANNO
1549.

SERMO I. *Et ueluti præludium Synodi, cœ-
pti Dominica Misericordia Domini, super
Euangelio, ac Epistola eiusdem Dominicæ,
Ioan. 10. 1. Pet. 2.*

Vò breuius est istud Euange-
lium in verbis, eò plura ho-
mini pio præbet consideran-
da, idque potissimum faciunt
quintuplices similitudines,
quibus Christus in eo vtitur.
Et primò quidem similitudo de bono pastore,
postea de mercenario. Tertiò, de fure. Quartò,
de lupo. Quintò, de ouibus.

Hæ (inquàm) quintuplices similitudines
istud Euangelium alioquin perbreue, adeò la-
tè patère faciunt, vt quis de vnaquaque earum
non semel, sed multoties dicere cogeretur, si
perfectè eam explicare, nec præterire quicquã
velit, quod ad eam pertineret. In prima namq;
simil

similitudine totius Christi imago nobis proposita est, quid videlicet apud nos & pro nobis fecerit, & adhuc faciat, ac insuper, quomodo suos Apostolos eorumque posteros velit esse constitutos. In secunda habemus magnam illam multitudinem ambitiosorum, auarorum, proprii emolumenti studiosorum ministrorum Ecclesiæ, atque hi mercenarii rectè appellari possunt. In tertia similitudine, graphicè depicta est vera hæreticorum indoles hi veri illi fures sunt ac latrones, ut qui nihil aliud agunt, quàm furantur & prædantur. In quarta similitudine sanguinolenta diaboli Tyrannis expressa est, hic lupus est, qui abigit oves, discerpit & vorat, quicquid potest nancisci, reliquum gregem dispergit. In quinta similitudine expositam habemus veram hominis Christiani naturam, hic ovis illa est, de qua totum agitur, quicquid unquam verus pastor, mercenarius, fur & lupus fecere vel adhuc faciunt. Hanc ouiculam omnes expetunt, sed dissimili ratione. Christus salutem ipsius desiderat, quod omnes boni pastores faciunt. Mercenarius suam mercedem quærit. Fur & hæreticus quem educunt ex ouili. Lupus eam diripit ac deglubit. Quis iam non videt quanta rerum copia in his paucissimis verbis comprehendatur?

Et quidem hæc adeò sunt, quæ in synodis nostris pertractari deberent. Nempe quomodo istud exemplum habeatur præ oculis, qui sint pasto

pastores, quomodò mercenariis proprij commodi studiosis sua auaritia, perniciosis seducto-
ribus fraus & machinæ, hosti sanguinis sitienti,
latrocinandi studium impediri, oues Christi in
optima disciplina conseruari, rebelles verò &
factiosi coerceri & sedari, & rursus in rectum
ordinem redigi possint.

Ad hunc modum maiores nostri suas cele-
brarunt synodos. Non erat ostentatio, sed seue-
ritas. Non erat ibi magnificus ornatus aut splē-
dor, sed cura magna & amor. Dei honor, Eccle-
siæ vtilitas, & decus hominum salus potissimū
illis cordi erant. Cuius rei illustre exemplū ha-
bemus in Diuo Bernardo, qui olim in synodo
quadam hodiernū Euangelium enarrauit, sed
ita, vt meritò omnes optare debeant illam con-
cionem in omnibus synodis, aut conciliis de
verbo ad verbum legi, idque statim ab initio.

Charissimi Domini ac patres (inquit, sed
aliis verbis) quos tantis honoribus Deus digna-
tus est, & quos ratione muneris ac potestatis ve-
stræ non solum supra Reges omnes ac Princi-
pes, verū etiam supra Angelos statuit, aduer-
tite animum, iam verba huius Euāgelij coram
auribus nostris lecta sunt. Atque vtinam satis
rectè ea percepissemus. Tum autem verba Chri-
sti satis rectè intelliguntur, quando in ipsum
opus conferuntur. Intellectus bonus omnibus
facientibus ea, inquit Dauid.

Psal 110.

Homines mundo dediti in speculo per vi-
m

sum cognoscunt vultus habitum, num formosi sint, an verò deformes. Nos speculū habemus, in quo plus per auditū, quàm per visum deprehēdimus, quid deceat nos dedeceátve, quid remoretur nos, aut quid promoueat. Nostrū speculū est istud Euangeliū, in hoc obtestor vos, contemplamini, non faciem nobilitatis vestræ, sed statū quotidianæ vestræ cōuersationis, considerate & præterire nolite, vnusquisq; suā cōscientiā axaminet, vt prout illa vobis testimoniū dederit, ita vel plaudite vel contremiscite. Nam quemadmodū illud conscientie testimonium nonnullis summum adfert gaudiū, sicut in beato Paulo videre est, ita quibusdam summo probro est & ignominia sempiterna.

2. Cor. 1. a

Matt. 5. b

Cæterum Christus in tribus personis simul complexus est totū ordinem prælatorum, atq; eorum, qui Ecclesiā administrant. Proponit nobis bonū pastorem, mercenarium & furem. Si boni pastores estis, gaudete, quoniā merces vestra copiosa est in cælis. Si mercenarios agitis, est quod timeatis, ingens enim vobis imminet in terris periculū. Sin verò fures estis, ingemiscite & trepidate, nam locus vester certissimò vobis paratus est in tormentis, nisi ad pœnitentiam properetis. Hæc omnia Diuus Bernardus exponit in illa concione, tanta cum verborum grauitate, vt certè, qui ea attentè vel audiat vel legat, negare non possit conscientiam suam commotam esse. Ad hunc modum

dum Ecclesiæ iste doctor olim in concilio hodiernum Euangelium adhibuit ac vsurpauit. Sperabimus Deum istam quoque institutam synodum & congregationem Ecclesiæ prælatorum, suo spiritu ac gratia adiuturum. Vt hoc aliâque plura seriò perpendantur, proponanturque. Quapropter preces ad Deû fundemus, vt suo spiritu synodum hanc regere ac moderari velit ad suam gloriâ, animarum salutē, & vtilitatem sanctæ Christianæ Ecclesiæ, sicuti summoperè necessarium est. Quamobrem id negotij, quod ad pastores & mercenarios, fures & lupos attinet, illis pertractandum relinqueamus, qui ad synodum vocati sunt, & ad quos præcipuè spectat.

Interim tamen nos ex vulgo minimè ociosi esse debemus. Sunt alia plura in hodierno Euāgelio cōmemorata quæ nos contingunt. Exemplum Christi est & nostra vocatio. Quod illud exemplum rogas? Ego (inquit) sum pastor bonus. *Ioan. 10. c* Istud exemplum nobis proponere debemus, nostrum est, quod circa hodiernum Euangelium diligenter animis nostris infigemus. Christus ipse bonum pastorem se appellat, hoc nomen ipse sibi ascribit, ita vocatur & talis est, *Ezech. 3. b* ita illum nominarunt antiqui prophetæ, talem se declarauit iam inde ab initio, curam pro nobis gessit omni tempore.

Creauit, aluit, conseruauitque nos, verbum suum nobis dedit, & fideles ministros, qui illud

*Luc. 15. 4**Ioan. 20. f*

mortalibus prædicarent. Postremò ipse ad nos venit, oues suas nonaginta nouem in solitudine reliquit, illam vnicam ouem palantem ac errabundam secutus est, & in medio luporum inuenit, domum humeris suis in cruce deportauit, & vitam pro illa exposuit. Porro novos pastores post suam resurrectionem nobis constituit. Et ipse quoque adhuc nobis patrocinari, nos sub tutela sua habere, nos docere, nos protegere, nobis victum tam temporale quàm spirituale comparare non desinit.

Ita Christus se erga nos gessit, vt bonus pastor optimo iure dici possit. Nec factum mutat, tale adhuc se ostendit, talem ostendet se, quàm diu vel vna in terris ouicula & in periculo fuerit constituta. Hoc certò nobis de illo persuasum esse, hoc gaudium incredibile circa Euangelium istud nobis adferre, hoc confidentes nos reddere in omnibus afflictionum procellis debet.

Ioan. 10. 4

Interim tamen nobis videndum est, vt ipsius oues & simus & maneamus, illum pro vero nostro habeamus & cognoscamus pastorem, illum audiamus, illi obtemperemus, & ita mutuo inter nos viuamus, non vt contentiosi, & inuidi canes, sordidi porci, crudeles leones, lupi rapaces, varri vulpes, superbi equi, pigri & imperiti asini, sed vt innocentes, submissæ, & patientes ouicula, quæ nemini officiunt, sed profunt omnibus. Hoc (inquàm) nos omnes in communi circa hodiernum Euangelium considerare oportebat.

Idipsum quoque Petrus habet in hodierna *1. Pet. 2. d*
 epistola, in qua similiter Christum nobis pro-
 ponit, tanquam pastorem & Episcopum ani-
 marum nostrarum. Oves etiam nos appellat,
 quæ diutinis erroribus actæ, nunc ab hoc, nunc
 ab alio lupo abreptæ, iam verò suum rursus pa-
 storem inuenerunt & intra ipsius sepes iterum
 collectæ sunt. Vult nos huic adhærere pastori,
 vt qui nobis omnibus sufficiat, de cuius fide &
 amore nobis dubitandum non sit, prætereà ve-
 stigia eius vt sequamur, nobis præcipit, præci-
 puè in innocentia: is enim peccatum non fecit,
 nec inuentus est dolus in ore eius. Deinde quo-
 que in humilitate, qua se exinaniuit formâ ser- *Phil. 2. d*
 ui accipiens. Tertiò in dilectione, ex qua pec-
 cata nostra ipse pertulit. Postremò quoque in
 patientia & animi mansuetudine, ex qua cum *1. Pet. 2. d*
 pateretur, non comminabatur, sed illi vindi-
 ctam relinquebat, qui iustè iudicat. Hæc vera
 & genuina indoles ac natura est ouium Chri-
 sti, hoc est, omnium Christianorum, nimirum
 humilitas, innocentia, dilectio, mansuetudo, &
 patientia.

Quod si itaque pastores nostri & Magistra-
 tus Ecclesiasticus in synodo fecerint, vt bonos
 pastores facere æquum est, & fideles Ecclesiæ
 ministros constituerint ac ordinarint, eosque
 promouerint, hæreticos & impostores reie-
 cerint, & suas ouiculas à lupo, hoc est, à malo
 spiritu conseruauerint, nos verò intereà cogi-

tauerimus, cur Christus se nostrum pastorem, & nos suas oues appellet, Euangelium quidem istud & epistolam non sine fructu audiuius, nec dubium est, quin exinde Deus honore afficiatur, sacrosancta Ecclesia instauretur, nos verò bonis omnibus accumulemur.

S E R M O S E C V N D V S I N S Y-
nodo dominica Iubilare, habitus super
Euangelio illius Dominicæ.

Ioan. 16.

P O S T Q U A M prouincialis synodus iam incepta est, & propterea pastor vester ordinarius reuerendus dominus suffraganeus, vir vndeque doctissimus, aliis, quæ synodū concernunt negotiis occupatus, muneri prædicandi hac vice non potest vacare, in me rursus manè cōcionandi deuoluta est prouincia, qua certè carere nūc amplius libenter & velim & possem, hoc præsertim tempore. Nam sanè videtur mihi in synodo, qualis modò habetur & celebratur, ad quam tot tamque eximij prælati, tot tamque raræ eruditionis viri, ex tot diœcesibus & regionibus conueniunt, huic loco melius prouisum esse debere, quàm per me, præsertim cum omnibus notissimum sit, emendari posse, laus superis, & me ad hoc munus magis idoneos apud nos inueniri. Nec mihi dubiū vllum est, quin aliqui sint, qui tantò libentius huc cōcesserūt, vt illis saltē suffraganeum nostrū virum

facundissimum audire liceat, iam verò pro thesauro inueniunt carbones. Eaq; res, vt ingenuè fatear, me ad hanc concionē aliquatò difficilem & tædiosum reddidit. Attamen rursus me consolatur, q̃ tale sit argumentum, propter quod synodus ista coacta est & congregata, de methodo nimirum & via quærenda, qua Ecclesiis passim prædicatoribus melius prospici possit.

Non enim apud nos solum defectus est, quo nomine illis minus displicebimus, sed eadem, qua nos ipsi quoque inopia laborant. Idem ferme iam multis ab hinc annis ubiq; locorū studium & diligentia fuit erga Ecclesiam. Verum spem concipimus maximam, synodum istam cum hoc tum alia plura correcturā, cui nunc istud negotij demandabimus, nosque ad prædictum Euangelium conuertemus.

Primò itaque aperiam vobis, cur iam à festo Paschatis legatur, cum tamen neminem fugiat, Christū verba hæc priusquam pateretur dixisse. Deinde paucis vobis monstrabo, quæ sit huius Euangelij sententia. Postremò, quomodò ad nostram synodum accommodari possit, nec illis solum vsui futurum sit, qui peculiariter ac nominatim ad eam vocati sunt, sed iis quoque omnibus, quibus volupe esset videre, vt ex congregatione hac honestissima enascerentur fructus incomparabiles. De his tribus dicere vobis aliquid decreui, sed duo priora quàm paucissimis expediam, vt tantò plus

spatij mihi sit, de tertio paulò fusius dicendū.

Quod autem Euangelium nunc post festum Paschatis in Ecclesia legatur, id ea de causa fit, quòd Christus gaudium suæ resurrectionis certissimè in eo prædixit, quemadmodum Apostoli deinde ipsa experientia didicerunt, & omnes verè fideles indies adhuc discunt, tale nempe gaudium, quo non corpus, sed animus totusq; internus homo reficitur, gaudium, quo omnes hominis perturbationes & tristitiæ tolluntur, gaudium, quod perpetuum est.

Hoc est gaudium resurrectionis Christi, quod apud nullos alios inuenitur quàm apud eos, qui firmiter & constanter credunt id, quod Paulus ait: Deus, qui diues est in misericordia, conuiuificauit nos in Christo, & conresuscitauit, & consedere fecit in cælestibus. *Ephe. 2. a*
 Et quod Petrus dicit. Certissimè sciat omnis domus Israël, quia & dominum eum, & Christum fecit Deus, hunc Iesum, quem vos crucifixistis. Hic enim lapis est, qui reprobatus est ab ædificantibus, qui factus est in caput anguli: & non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, &c. Hoc qui credit & cui persuaderi potest, is proculdubio tale in animo suo sentit gaudiū, de quo iam dixi. In resurrectione namque Christi primò videmus, peccata nostra ablata à nobis, expiata & abolita penitus esse, quando quidem *Act. 2. f*
Act. 4. b Paul

Paulus inquit: Quod si Christus non resurre- 1. Cor. 15. 6
xit, vana est fides vestra: adhuc enim estis in pec-
catis vestris. Quod autem gaudium animo &
conscientiæ maius optabiliusve contingere
potest, quàm si à peccatis liberetur? Secundo, in
surrectione Christi videmus mundum cum
suo principe deuictum esse, quod etiam exter-
nas tribulationes & aduersitates nobis facilio-
res reddere potest. Tertiò resurrectio Christi
nobis certissimum argumentum, nos quoque
resurrecturos esse, quod gaudium nostrum
confirmat & perpetuum facit.

Hæc omnia Christus in isto Euangelio præ- Ioan. 16. e
dixit. Iterum (inquit) videbo vos, & gaudebit
cor vestrum. Hic habes gaudium conscientiæ.
Mulier cum peperit puerum, iam non memi-
nit pressuræ propter gaudium, quia natus est
homo in mundum. Hic habes gaudium homi-
nis Christiani in afflictionibus & angustiis cō-
stituti. Et gaudium vestrum nemo tollet à vo-
bis (inquit tertiò) hic habes gaudium Christia-
ni hominis nulla calamitate interrumpendū,
atque adeò sempiternum.

Vsq̃ue adeò certò Christus in hoc Euāgelio
prædixit, quod postea sui fideles post suam re-
surrectionem experti sunt, & adhuc experiun-
tur. Non itaque mirum est, à Paschate hoc E-
uangelium legi, etiamsi in passione aut ante
passionem dictum sit. Et hoc quidem vnum
est, quod circa istud Euangelium expendi de-

bet, quod homini pietatis studioſo etiam in hoc inferuire poteſt, vt & in aliis rebus ad antiquas ceremonias & Eccleſiæ inſtituta tantò diligentius animum adhibeat, nec vllò modo temerè ea improbet damnètve, poſtquàm per hoc Euangelium eluceſſit, pro temporis ratione ordinari melius non potuiſſe.

Ioan. 14. b

Gaudium nobis attulit reſurrectio Chriſti, ipſum nobis gaudium per hodiernum nuntiatur Euangelium, ſed iis ſolum, qui prius cum Chriſto acerbitatem crucis deguſtarunt. Eius enim gaudiij mundus nullam partem habet, quemadmodum etiam ſpiritus, quem Chriſtus ſuis dedit ac promiſit. Ignarus planè mundus eſt iſtius gaudiij, quanquam nihil non excogitat, nihil intentatum relinquit, quod ad gaudium facere poteſt. Attamen illius gaudium externum tantummodo gaudiū eſt, nec pectus & conſcientiam penetrat, prætereà amaritudine mixtum eſt ſæpiùſque grauiſſimis tribulationibus interturbatur, nec porrò durabile eſſe poteſt, eò quòd fundamētum infirmum eſt, & temporalibus tantummodo nititur. Sed aliàs hac de re.

Cauſam accepimus, cur Euangelium iſtud hodie in Eccleſia legatur. Quid Chriſtus in eo ſibi velit, deinceps quoque audiendum eſt. Curioſa hūc oſtenſione non admodum opus eſt. Suis per hoc diſcipulis ac fidelibus, animum, fiduciam & robur addere voluit, vt ne

eos offenderet crux , quam primò in ipso vi-
suri essent , postea ipsimet experiri cogerentur. Hæc (inquàm) præcipua & tota sententia
est , ad quam omnia istius Euangelij verba di-
cta sunt & directæ , ac potissimum exemplum
de muliere parturiente. Hoc Apostoli in pas-
sione Christi considerare debebant , & in me-
moriâ reuocare , quando ipsimet passuri
essent. Hoc Christiani considerare vsque de-
beant , quando tentationes ingruunt , & in an-
gustias coguntur.

Sententia lata est in mulierem , vt in dolo-
re filios suos pariat , nec aliud hîc sperandum
est. Non potest redimi argento. Ita etiam ordi-
natum à Deo & decretum est , vt omnes mor-
tales , qui ab æterno prædestinati sunt , nunc
autem ad gratiam per Euangelium vocati & *Rom. 8. f*
iustificati , vel etiam glorificandi cælesti bea-
titudine , conformes fieri cogantur imaginis
filij sui , & per varias afflictiones ingredi in
regnum cælorum. Quemadmodû prius Chri-
sto pati necesse erat , quod Deus ordinarat &
Prophetæ scripserant , & postea demum in *Luc. 24. a*
gloriam suam ferri.

Hæc (inquàm) sententia Dei & voluntas est.
Per stultitiam crucis suos fideles vult saluos *1. Cor. 1. c*
facere , quod nemo mutare potest mortalium.
Quemadmodum igitur mulier instante par-
tu , tametsi norit horam sui doloris se effu-
gere non posse , hanc tamen consolationem
habet,

habet, quòd aliter fieri nequeat, quòd cū aliis mulieribus cōmunis dolor sit, & quòd sensus illius doloris non sit diuturnus, postremò quòd gaudium sequatur ineffabile, atque hoc pacto fit, vt dolor mulieri parturienti facilius sit & tolerabilior.

Ita quoque homo Christianus cogitare debet in sua cruce & passione. Primò, aliter fieri non posse. Nam crux via est ad regnum cælorum. Secundò, se solum non esse. Tertiò, vix horam, vel potius, vt Esaias loquitur, ad vnum momentum durare. Quartò breuissimam illam & momentaneam ærumnā allaturam nobis ac generaturam æternam & supra modum insignem gloriam.

Istud est, quod Christus in hoc Euangelio vult ac sentit, & hoc modo suis fidelibus sermone suo, animū robur & fiduciā indere vult aduersus omnes malorū tempestates & cruciatus. Quod vnusquisq; in suū vsum sic accōmodare poterit, vt patientius eò ferat crucem à Deo sibi impositam, cū videat Deum præter crucem quoque adhibere varias consolationes. Et hæc quidem ea de re dicta sufficiant.

Tertium illud, latius explicādum est & diducendum, vt intelligamus videlicet, quid ex hoc Euangelio in nostra iam synodo perpendere ac facere debeamus, non ij tantum, qui peculiariter ad eam vocati sunt, sed nos omnes quoq; in cōmuni quotquot nostrū sunt, qui ex

qui ex animo cupiunt, vt synodus hæc ad profectum Ecclesiæ inferuire possit. Et hîc proferenda rursus est similitudo de muliere parturiente, sed alio modo. Opinabimur, tanquàm Deus non nisi de vna & peculiari muliere locutus sit, quæ nunc temporis cùm immensis doloribus penè differatur, postea tamen mirabiliter gaudiis reficienda sit. Sancta, Catholica, Christiana est Ecclesia seu multitudo omnium fidelium, qui vnquàm fuerunt, qui adhuc sunt, quique futuri vsque ad finem mundi.

Hæc mulier illa est, de qua euāgelium istud allegoricè intelligitur, magnifica mulier, sancta mulier, mulier, de qua tam illustria passim in scripturis extant testimonia, mulier, cui Deus se fide perpetua obstrinxit, & cum qua
Esa. 54. b
Osee 2. a
 Christus vitæ discrimen subire non veritus est, quam suo lauit sanguine, vt ipse sibi exhiberet gloriosam sponsam non habentem maculam aut rugam, mulier, quam Ioannes conspexit amictam sole, & corona stellarum
Ephes. 5. e
Apo. 12. a
 ornatam. Idcirco autem mulier vocitatur, in literis sacris, quò certius ac manifestius ostendatur vtrunq; amor ineffabilis, quo **DEVS** tenetur erga suos fideles, & sincera fiducia, quam vicissim erga ipsum habere debent.

Melius suum in nos amorem Deus haud declarare potuisset, quàm quò dicit: Sponsabo te mihi in sempiternum: & sponsabo te mihi in

Osee 2. d

Ioan. 16. d

hi in iustitia & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus, & sponfabo te mihi in fide, & scies, quia ego Dominus. Nos verò nihil gratius illi vicissim facere possumus, quàm si fide nostra, spe, & charitate illi adhaerescamus soli, quemadmodum proba mulier nullum tam desyderat, suspicit ac veneratur, quàm suum maritum, ad nullum refugium habet, præterquàm ad eum, cui semel fidem dedit. Et sic quidem coniugem habemus, quam obseruare oppidò quàm diligenter debemus. Quid igitur Euangelium habet? Mulier cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Verissimum sanè est, & ita res sese habet.

Hester 4. c

Christiana Ecclesia, haud est mulier sterilis, quoniam semper semen suum cælitus accipit, hoc est, Dei verbum, quo Deo suo coniugi liberos parit. Sed difficulter parit, & proles suas in maximis doloribus præducit. Quos dolores sentiebat in Ægypto? quot obstacula occurrebant ei? quoties ad cælum vocem intendebat, donec difficultatem superasset, & primum Deo ædidisset fœtum in monte Sinai? In quot quantisque periculis hæc mulier, congregatio & populus fidelium constitutus fuit? quoties mors ipsius oculis obuersata est, donec Christum enixa est?

Post resurrectionem Christi, quibus eam doloribus affecerunt Iudæi, Gentes, Tyranni, hæretici, & malè fidi pastores, ficti Christia

stiani, & filij intractabiles ac feroces? Quid nostra adhuc ætate perfert à pastoribus ad rem suam pus æquo attentis, ab hæreticis & schismaticis, à Turca crudelissimo Tyranno, & à liberis suum ingenium sequentibus, donec tandem suas proles in lucem proferat?

O si quis dolores ipsius & angustias posset & vellet animo complecti! O si quis gemitus illius, querelas & clamores audire posset! Cui comparabo te? (aiebat olim Ieremias de suo populo & ciuitate Ierusalem) magna est velut mare contritio tua: quis medebitur tui? Istud in hanc quoque conuenit mulierem. Continuis enim temporibus in anxietate est, plorans plorat in nocte, & lachrymæ eius in maxillæ eius. Rogas quid tandem illi defit? *Thren. 2. e*

Primò, semper adhuc grauida est, liberos suos nondum omnes peperit, aut etiam si quos semel peperit ad vitam gratiæ cum labore & dolore maximo, eos secundò maiore cum labore & dolore parere debet ad vitam immortalis gloriæ. Vna hæc doloris causa est.

Altera causa est, quòd spòsum & dominum suū nō videat, sed nouerit illum profectū esse in longinquam regionem, ita vt propemodum vidua sit, deserta in mundo, vbi nihili sit, nec quisquàm est, qui fidelitatem aliquam erga eam declaret. In his omnibus, quamuis *Luc. 19. b*

Chri

Math. 28. Christus inuisibilis & proximus ei adsit, ita
a. & b tamen se gerit, ac si non nossset eam, nec videret ipsius dolores ac pœnas.

Tertia doloris ipsius causa est, quòd non solum Christum suum sponsum non videat, verumetiam versetur inter medios hostes. Sollicitat eam diabolus, vexant eam & oppugnant Tyranni, dilacerant ac scindunt eam schismatici & desertores, diris conuiciis ac contumeliis eam insectantur hæretici, grauant eam homines voluptati dediti, depopulantur eam Ecclesiastici. An non iustas satis tibi habere videtur causas lugendi lachrymandique?

Quarta doloris causa est, quòd liberi ipsius miserè seducātur & seducti sint, ita vt ne propriā matrē quidē velint agnoscere, sed quibus possint modis eam fugiant, senium ipsius contēptui habeāt, rugas derideant, imbecillitatem eius despiciāt, nihili faciāt eius admonitiones, leges eius labefactent, doctrinā deserāt, sacramenta reiiciant, hostibus illius sese adiungant, omnem sequantur leuitatem, variis sese peccatorum sordibus contaminent, ac erroribus deniq; multiugis implicentur. Et quis omnē miseriam enarrare possit, quæ apud multos Christianos in peccatis & erroribus cernitur? Sic itaque mulier ista optima, nostra verò mater omnium charissima triste hoc spectaculum videre cogitur, quòd ipsius filij in eius conspectu in captiuitatem, hoc est, in peccata
 & er

& errores varios, quinimò incertissimũ & nũquàm finiendũ exitium pertrahatur. Quid autẽ fidelissimæ matri contingere potest tristius?

Quinta causa est, cur probissima hæc mulier mater nostra multis nominibus nobis amanda lugeat ac ploret, quòd paucos reperiat, qui fideliter & syncerè cum ea agant, inter eos etiã, qui se amicissimos, seruos, pastores ac defensores illius profitentur, nec solum victum & amicum, sed honores quoque & facultates, sæpe numerò etiam principatus ex ea habent, attamen nulla eorũ erga eam fides est & amor, nullaq; prorsus cura. Non est qui consoletur eam ex omnib⁹ charis eius (inquit Hieremias.) Amici appellantur, cùm quandoque hostibus plus noceant. Serui vocantur Christi, cùm tamen sæpe mali spiritus imperata faciant libentius, quàm Christi & Ecclesiæ. Successores dicuntur Apostolorum (vt verbis Bernardi utar) sed nõ imitatores. Locum Apostolorum tenere volũt, at ea, quæ Apostolos fecisse vident, præstare nolunt. Sacris initiantur, vel potius vi sese statui Ecclesiastico ingerunt, non vt ministrent Ecclesiæ, sed vt lucrum inde referant; non vt laborent, sed vt otium agant. Non in hoc tantum Ecclesiæ obsunt, quòd pro se non laborent, sed potissimum quoque, quòd non parèt idoneos, qui vicem ipsorum supplere possint, vel ob id præcipuè, quòd apud horum nonnullos. nihil sit abiectius & vilius iis, quorum industria &

Thre. l. a

studium erga Ecclesiam, quàm notissimum est. Vix tantum bonorum ab Ecclesia ad eos redire sinunt, ut famem possint propellere.

Psal. 54.

Eiusmodi homines Ecclesia plurimis in locis habet, & plus quàm par est. Hi totam aliquot in locis Ecclesiam possident, & primas tenent. Hi hostes sunt omnium maximi, hi plus damni adferunt, quàm omnis Tyrannorum & hæreticorum multitudo. Nam hæreticum manifestum (inquit Bernardus vir probitate eximius) foras excludere posset, non aliter, quàm membrum aridum à corpore diuiditur. Quòd si Tyrannus publicus aduersus Ecclesiam insurgat, posset fortè sese occultare & hoc pacto violentiam arcere. Istos autem à se abigere nequit, postquàm primum & digniorem obtinent locum, nec potest se subducere conspectui illorum, postquàm tanta sit frequentia eorum, qui Ecclesiam passim in suam redegerunt potestatem. Quòcirca meritò optima mulier de talium iniuria queritur. Educaui mihi liberos, eosque ad honores promoui, nunc verò ipsi ludibrio me habent. Commodè etiam cum Esaia dicere posset. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Hæc sententia (inquit Bernardus) verissimè in nostri seculi Ecclesiam quadrat.

Esa. 1. a

Esa. 38. d

Cum Tyranni crudelissimè sæuirēt in Christianos, amaritudo Ecclesiæ erat penè intolerabi

rabilis. Acerbius quiddam patiebatur, cum undique ab hæreticis infestaretur, & amarulentissimè in eam calamum improbi stringerent. Nunc cum putemus Ecclesiam habere pacem, multò omniù indignissimis tractatur modis, & amaritudine nunquam audita affligitur, idq; fit à nullis aliis, quàm à suis propriis filiis, & quorum curæ commendata est.

Atque ita arbitror neminem esse, qui non videat, euentum docere de sanctissima muliere Christiana Ecclesia rectissimè dici hoc verbum, quod Christus ait: Mulier cum parit, tristitiam habet. Et hæ causæ sunt, cur tristetur & continuò clamet ac dicat. O vos omnes qui trāsitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. *Ioan. 16. d*
Thre. 1. d

Tā multiplices dolores, gemitus & clamores probæ ac honestæ mulieris matris nostræ amantissimè meritò nos, si modò veri Christiani sumus, permouere debent, & ita permouere, ut omnes ad ferendam opem parati simus quisque pro virili. Quomodo autem ab omni miseria eam liberabimus & lachrymas eius sedabimus, quàm per synodos & concilia? Ferro & armis Ecclesiæ non consulitur, diplomatibus multò minus, postquam nemo sit, qui vel tanti ea faciat. Scriptitare & libros magnos componere parum quoque ad rem attinet. In suggestu verò prædicari & vociferari, operam propemodum perdere est. Concilia &

synodi faciant hoc necesse est. Hæc sunt vera via & medium, quo iuuari Ecclesia potest.

Sæpè à conciliis solationem accepit, & dolores ipsius mitigati sunt. Autoritate conciliorū adhuc iuuari potest. Atque vrinam concilia & synodi tam generales quàm prouinciales semper habitæ essent, quemadmodum optimis patribus visum erat, & ab illis ordinatum, haud in eas angustias & calamitatem, qua nunc premitur Ecclesia deuenisset. Quippè certum est, lolij tantum in Ecclesia non aliunde ortum esse, quàm ex neglectu & intermissione conciliorum.

Quî enim fieri potest, vt in longum rectè omnia fiant & disposita sint, vbi nec cura nec animaduersio vlla est? In domo quotidie in suum quodq; ordinem digerendum est, cōclauia verrenda exornandâque, vix tamen ad breue tēporis spatium munda domus conseruari potest, præsertim in qua hominum magna frequentia est. In hortis, vbi arbores & vites educantur, indies rescindi debet quod inutile est, & plantari, quod frugiferum est. Ita quoque in Ecclesia fieri oportebat, quæ in sacris literis domus & vinea Dei appellatur. Oculus domini pinguem facit equum. Pes domini agrum reddit pinguem, sicut vulgò fertur. Vbi paterfamiliâs sæpè & diligenter perlustrat pecus & bona, multò felicius omnia succedunt. Sic sanè in Ecclesia tum optimè agitur: quando synodi & cō-

cili

Mat. 20. a
1. Tim. 3. b

cilia celebrantur maturè. Tum enim apparet, vbi Ecclesia præfenti remedio maximè opus habeat.

Quamobrem postquam Dei beneficio in tantum adiuti simus, ut rursus synodi in usu esse incipiant, & nos iam vnam habeamus ac celebremus, omnes pariter opere & consilio eam prouehere debemus, quantum quisque potest: atque ideò hac vice Ecclesiæ defectus volui, & coactus sum fusius aliquanto commemorare, non eo animo, ut quemquam in inuidiam adducam aut calumnier, sed ut præbeam occasionem iis, qui vocati sunt, ea de re deliberandi maiore studio & seueritate. Non enim hæctenus solitus fui magistratus & Ecclesiæ ministrorum imperfectionem apud vulgus, quod alioquin per se satis incitatum est, mouere & reprehendere. Nunc verò commodum videbatur, quandoquidem synodus propterea instituta est, ut Ecclesiæ & Ecclesiæ ministrorum defectus emendantur.

Qua de causa viri ac prælati optimi, quicunque ad hanc synodum vocati estis & comparuistis, necessitatem & gemitus Ecclesiæ vobiscum perpendite, moueat vos tam diuturna Ecclesiæ desolatio. Fertè opem, cōsulite in medium, quò Ecclesia mater nostra dulcissima pristino decori restituatur. Populum beneuolum sentietis, & recursurum ad domum Dei videbitis, si eam prius purgaueritis & excolueritis, si su-

perstitutiones varias, abusus & consuetudines minus probatas abrogaueritis. Ne obsecro, superbia, auaritia & propriæ utilitatis studium affectus vestros vincant. Ne honores & diuitiæ temporariæ plus apud vos valeant, quàm honor Dei, Ecclesiæ utilitas, & animarum salus. Quia in re opus Deo feceritis gratissimum. Nam quicquid Ecclesiæ facitis, Christo, cuius ipsa sponsa est, id factum putate, is cumulatiuè vobis recompensabit. Quicquid verò Ecclesiæ non facitis, id nec Christo facitis, qui vos ea de re accusabit in extremo iudicio, & supplicium de vobis sumet æternum. Idcirco curate, ne reos vos ipsi faciatis iacturæ tot animarum, quas magno & incomparabili pretio redemit, curæque vestræ commisit, requisiturus aliquando à vobis vestri officij rationem.

*Matt. 10. d**Matt. 25. d**1. Pet. 5. d*

Similiter nos quoque, qui ex multitudine sumus nostrarum partiū memores simus, rogemusque Deum, vt sua gratia tale opus benè fortunet, & per spiritum suum corda omnium, qui in hac synodo acturi sunt, eò dirigat, vt animò sincero & cum seueritate quærant emendationem & profectū Ecclesiæ. Omnem quoque adhibeamus diligētiam, quisque in se & iuis, quò Ecclesia pristinum decus recuperet, & proba mulier mater nostra suauissima ex nostra emendatione gaudium & voluptatem capiat perennem.

Quapro

Quapropter benedicti sint à Deo & sponsa ipsius, quicunque serió operam nauant, vt corrigatur, sicubi Ecclesia vitium contraxit. Contrà verò maledicti sint à Deo & ipsius sponsa omnes ij, qui reformationem Ecclesiæ impedire conantur, aut opus istud sanctum & necessarium fraudulentè, infideliter nec syncere agunt. Amen. Hæc itaque dicta sint de isto Euangelio, quantum ad synodum inferuire potest. Deus Opt. Max. suam largiri dignetur gratiam vt nostris temporibus adhuc superstites videre queamus diu optatam Ecclesiæ reformationē. Qua de re pariter omnes vnanimè ad Deum confugiemus, ex toto affectu eum deprecaturi, &c.

SERMO TERTIVS TEMPORE

Synodi dominica Cantate, habitus, super

Euangelio eiusdem Dominicæ.

Ioan. 16.

In hodierno Euangelio & ipsius explicatione eundem mihi proponam & obseruabo modum, quem in proximo Euangelio à me obseruari vidistis. Nimirum indicabo vobis, cur patres Euangelium istud huic Dominicæ attribuerint, deinde, quis huius Euangelij genuinus sensus sit & intellectus, postremò quid vnusquisque ex primatibus non solùm in synodis, sed apud se ipsum, & in sua Ecclesia

ac administratione considerare & instituere debeat, quod ad communis Ecclesiæ & orbis Christiani reformationem vtile sit & conducibile.

Hæc ordine de præsentī Euangelio dicā, etenim horum triū nihil silentio præterire cōmodè possum. Plurimum quidem momenti situm est in historica Euangelij enarratione, idque semper primum ac præcipuum esse debet, sed plura accedunt obiecta. Ab vna parte video diabolum non cessare, vt quos possit, ab Ecclesia ipsiusque ordinatione auertat, hinc omnes nervos intendendos mihi puto, & velim quidem quantum pro virili possem, libenter laborare, vt hosti tam infesto obsistatur, simplices autem homines eò deducantur, vt discant Ecclesiam ipsiusque ordinationes maiori habere in pretio. Ab altera parte mouet me synodus, quæ etiā dum celebratur, mouet me laudabile propositum tot præclarorum virorum cum pietate tum eruditione prædicatorum, qui Ecclesiam restaurare & manu tenere magnoperè cupiūt. Quocircà vrgere & cohortari libenter velim, quò negotium istud tantò succedat expeditius. Ob hanc & non aliam causam tria illa, quorum superius memini, circa hodiernum Euangelium declarare decreui, sperans non infrugiferum fore, si eo animo, quo ego dico, accipiatur.

Et primò quidem non ignoratis, eam mihi
anti-

antiquam esse consuetudinem, vt plerunque aperiā causam, cur vnumquodque siue can-
tetur siue legatur in Ecclesia, institutum sit,
ac ordinatum. Quod eò libentius & diligen-
tius facio, quanto plus animaduerto, multitu-
dinem per alios ab hoc abstractam & aliena-
tam esse. Alius rem eam superuacaneam mi-
nimèque necessariam iudicare potest. At ego
experior, & Ecclesia magno suo malo exper-
ta est, eum qui errare incipit, primùm à mini-
mis incipere plerunque, & à minimis in ma-
ximos deuolui errores.

Cùm superioribus annis cæremoniæ Eccle-
siæ rideri & negligi inciperent, nemo suspica-
batur sacramenta & Missæ sacrificium, ac ip-
sam denique Ecclesiam in talem contemptum
vnquàm venturam. Ne ipsi quidem autores
huius schismatis, tum in animo habebant
tam latè grassari. Verùm diabolus, vbi semel
principium consecutus est, non amplius oia-
tur: vbi serpens infernalis caput immisit, toto
corpore deinde facile illabitur. Si persuadere
nobis potest, vt alterum pedem extra Eccle-
siam efferamus, plura certè nobis persuadebit.

Tutissimus itaq; rû erit bonus quisq; & sim-
plex Christianus, si non abduci se patietur ab
iis, quæ ab ecclesia traduntur, & diligenter
disquirat ac perscrutetur rationes, ob quas
vnaquæque res introducta sit. Quod si fecerit
seriò, nûquàm profectò Ecclesiæ ordinationes

contemnet, nisi Ecclesiam simul ipsam odisse velit, quemadmodum hæretici ac schismatici à natura consueuerunt, vt nihil sibi placere sinant, quod in Ecclesia antiquum est, quoniam ipsius Ecclesiæ hostes sunt & oppugnatores. Age, animum aduerte nunc, & tribus verbis accipe, quid homo pietati addictus colligere hinc possit, quòd Euangelium istud hodiernæ Dominicæ assignatum sit in Ecclesia.

Hodierna dominica in medio posita est, inter festum Paschatis & Ascensionis Christi, licet proximior aliquanto sit huic postremo, quàm alteri priori. Verùm enim uerò resurrectionis Christi diuturna memoria repetenda est, *2. Tim. 2. b* veluti Paulus ad suum ait discipulum: Memor esto dominum Iesum Christum resurrexisse à mortuis, &c. Porro ascensio Christi quoque diligentia cura prospicienda est, sicuti Christus multo ante, quàm ascenderet, tale futurum Mariæ Magdalenæ prædicebat. Vade (inquit) ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Quæ omnia eò spectant, ne homo Christianus vnquàm obliuioni tradat & memoria ei excidat. Vnde tot beneficia tamque admiranda bona acceperit, quocirca semper mente recolere præteritam passionem & resurrectionem Christi, nec interim tamen obliuisci futurorum, & ad quid vocatus sit, sed continuò ascensionem quoque

que præmeditari debet.

Hæc (inquàm) animis nostris obuersari debent, quandiu inter vtrumque festum agimus, hoc est, inter iustificationem nostram & glorificationem. Id verò durat per totum tempus iam inde à regeneratione nostra, vsque ad vitæ nostræ terminum. Baptismus & regeneratio, nostrum Pascha est & spiritalis resurrectio. Mors autem Ascensio nostra. 2. Cor. 5.4
Nam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, scimus quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis, &c. Quandiu itaque in terris degimus à Baptismo ad mortem vsque, nunquam non in memoria habere debemus, vnde bona omnia consecuti, & ad quid vocati simus.

Verùm quomodo hæc ambo simul melius & breuius nobis proponi potuissent, quàm per hodienum Euangelium? Primò namq; vnde tantam bonorum vim habemus? Quis gratia, vita & regeneratione nos impertit? Quis nos facit filios Dei? Quis mundat & lauat nos à peccatis? Quis fidem nobis infundit? Quis nos facit membra spiritalis corporis Christi & Ecclesiæ? Quis meritorum Christi participes nos facit? Quis docet nos rudes & ignorantes? Quis infirmitatem nostram fulcit? Quis cōsolatur nos in omni tribulatione? Spiritus sanctus. Et vnde spiritum sanctum habemus?

Ioan. 16. b mus? Ex passione & resurrectione Christi. Expedit (inquit Christus) vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos, &c. En hoc pacto maiores nostri Euangelio isto in nobis memoriam passionis & resurrectionis Christi conseruare voluerunt.

Rogitas nunc, quomodò igitur Euágelium hoc nos admoneat futuræ nostræ glorificationis? Vado (inquit Christus) ad eum, qui misit me. Quæ sanè verba rectissimè accommodari possunt passioni Christi, quam transitum suum ad patrem vocat. Huic pulchrè concinit id, quod Christus ad Magdalenam loquitur.

Ioan. 13. d Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, &c.

Ioan. 20. a Vult planè, vt posthac oculos, animos, & cogitationes nostras erigamus ad cælestia, vbi Christus est in dextera Dei sedens, omnemque adhibeamus operam, quò Christum sequi possimus.

Col. 3. a

Hac ratione Euangelium istud ad ea, quæ præterita, & ad ea, quæ futura sunt nobis inferuire potest, admonens nos acceptæ iustificationis & futuræ glorificationis. Quod igitur illi aptius tempus totius anni deligi potuisset, quàm quod est inter duo illa festa Paschatis & Ascensionis? Quis iam adeò cæcus est, qui in hoc Euangelio cernere nequeat? quis tam peruicax & refractarius est, qui inficias ire audeat, Ecclesiæ ordinationes summo studio excogitatas, & proculdubio per Spiritum sanctum

ctum traditas esse? Inaudita igitur temeritas sit oportet, si ex propria animi libidine & præsumptione tales ordinationes ab omni iusta causa infringantur abrogenturque, vel etiam simplices ab iis alienentur. Tantum de hoc dictum sit.

Eadem Christi in hoc Euangelio sententia est, quæ fuit proxima Dominica. Volebat nimirum Christus hoc pacto ex animis suorum scandalum crucis eximere. Videbatur illis, si Christus esset passurus, & potissimum in cruce, & in ea tam ignominiosam mortem appetiturus, quod non solum ipse sibi infamiæ notam esset conciliaturus, sed eos quoque damnum irrecuperabile mansurum esset. Haud aliter tum de cruce Christi sentire poterant, quocircà etiam difficillimè percipiebant, quicquid illis Christus de ea diceret & prædicaret. Duo sunt, quæ hodierno adhuc tempore crucem nostram grauem nobis, & penè importabilem reddunt. Arbitramur, si multa ferre debeamus, probro id nobis esse & nos rerum nostrarum dispendium non mediocre facere. Aduersus eiusmodi affectus Euangelium istud destinatum est, quod ita intelligi debet, ac si Christus dicere voluisset. Non sic charissimi filij, non sic de mea cruce conuenit vt sentiat. Non probrum aut ignominiam, sed honorem inde consequar maximum: nam per passionem & crucem migro ad patrem. Nec

ea res

ea res vobis dānum aliquod, sed vtilitatem ingentem adferet. Vbi enim à vobis ad crucem concessero, paracletum spiritum sanctum vobis comparabo, qui vos voti compotes reddet, & dabit id, quod haectenus in me quaesistis, & nunc veremini, ne per passionē ac mortem meam cogamini amittere. Is consolabitur vos & docebit, mundum quoque & principem eius conuincet iniuriarum & scelerum, quæ in me patrarunt: ita sese geret, vt non solum vos, sed vniuersus orbis honorem meum & gloriam visurus sit, & intellecturus incredulitatem, iniustitiam, iudicium & condemnationem sui principis, &c. Hic fructus ad vos redit ex mea passione, &c. Sic vult Christus suam passionem & mortem considerari & accipi, quod ad ipsius laudem & ad nostram salutem pertineat. Ita nos quoque nostram crucem æstimare debemus, vt qua laudem maximam consequimur, quoniam transitus est ad patrem, vt quæ adfert nobis vtilitatem incredibilem, quoniam humiles nos facit, & spiritui sancto ac ipsius cōsolationi habiles & idoneos nos reddit. Hæc præcipua istius Euangelij sententia est & intellectus, ad quem etiam omnia verba directa sunt. Quomodo autem crux Christi nobis scandalo esse possit, & nostra crux nos grauare, si tali animo eam aspiciamus? Dictum hoc sit de altera parte, quæ ad Euangelij considerationem pertinet.

De ter

De tertia parte dicere iam nos quoque oportet, quid optimus quisque procerum, nō modò apud alios in communi synodo, sed etiam apud se in proprię diœceseos administratione, attamen ad communis Christianæ Reip. utilitatem & commodum, ex hoc Euangelio instituere & proponere debeat. Varia hoc loco commemorare possem pro Euangelij huius amplitudine, sed vnicum tantum excutiendum dabo, quod mea quidem sententia omnium præcipuum est, & maximè conducere videtur ad præsentem synodum, nempè, quòd Christus in hoc Euangelio occupatissimus sit cum suis Apostolis, quos in futurum tempus ad Euāgelij prædicādi munus ordinaret & emittere constituerat, quàm nullam omninò intermittat diligentiam in illis instruendis & ablegandis, & præcipuè, quòd ad hoc munus & opus spiritū illis sanctum promittat, eūmq; exactè describat depingātque suis operationibus, quas erga Ecclesiam & fideles declaraturus esset docendo, consolando, arguendo & explicando. Omnium (inquām) bonorum procerum est hoc, fideli mente pertractare tam in communi, quàm priuatim, si modò nomini & officio suo respondere velint, & pro veris pastoribus ac animarum curatoribus coram Deo & mundo haberi cupiant. Par- *Thren. i. 3*
uuli petunt panem Viri spectatissimi. Ecclesia eget doctrina & consolatione, nec non digna
in ho

in homines carni addictos animaduersione. Videte ne in vos recidat id quod sequitur: Et non erat qui frangeret eis.

Defectus hic, proh dolor, iam inualuit. Plurimis in locis atrocissimam famem populus patitur, neminem habent, qui ipsis panem verbi diuini frangat ac distribuat, aut fame interire eos oportet, aut alium quærere cibum, qui tamen lethalis illis est & pestiferus. Quas Deum immortalẽ dabunt pœnas, qui rei sunt istius mali? Quo patrocinio vnquàm causam suam tutari poterunt coram tribunali Dei, si filios ipsius, quos magno emit, sanguine scilicet preciosissimo sui proprij filij, quosque illorum curæ diligentissimè commisit, fame perire sinant? Aut quĩ se continere Ecclesia potest, vt non clamor ad sydera vsque tollat, crudelissimos istos animarum trucidatores accusans?

1. Pet. 1. a
Ioan. 21. d

Ibidem. e

Simon Ioannis (inquit Chistus) amas me? Pasce oues meas. Ter Petro oues suas commendabat, ter eum de amore rogabat. Nam qui Christum non ex intimis affectibus diligit, nunquàm rectè Christi oues curabit. Fili hominis (inquit Deus ad Ezechielem) speculatorem dedi te Domui Israel: Si me dicente ad impium, Impie, morte morieris, non fueris locutus, vt se custodiat impius à via sua: ipse impius in iniquitate morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Væ mihi

Ezech. 33. c

mihi (inquit Paulus) si non euangelizauero, *1. Cor. 9. c*
 si volens hoc ago, mercedem habeo: si autem
 inuitus, dispensatio mihi credita est. Hoc (in-
 quàm) dicebat Paulus, cum in optimo cursu *Act. 20. e*
 sui muneris esset.

Postquàm verò iam metam propemodum
 & finem suæ vitæ ac dispensationis esset con-
 secutus, testabatur & Deum & homines, se
 mundum esse à sanguine omnium, quoniam
 conscientia illi dictitabat, ipsum nihil præter-
 misisse, quod munus ipsius postulasset. Idem
 quoque Moyſes factitabat antequàm è viuis *Dent. 30. 4*
 excederet. Christus in terris nihil tam gnaui-
 ter executus est, quàm munus prædicandi, nec
 illi res vlla tãto perè cordi fuit. Meus (inquit) *Ioan. 4. e*
 cibus est, vt faciam voluntatem patris mei.
 Quapropter non in vna perpetuò sedè mora-
 batur, sed huc illuc migrabat, nec in vno sc de-
 tineri loco patiebatur. Aliis etiam ciuitatibus *Luc. 4. g*
 oportet me euangelizare (inquit) quia idè
 missus sum. Idq; vnice in extremis, priusquàm
 mundum relinqueret, gloriabatur. Pater (in-
 quit) clarificaui te super terram, opus consum-
 mau, quod dedisti mihi vt faciam, manifesta-
 ui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi.
 Et paulò post: Quos dedisti mihi, ego custodi-
 ui: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis,
 vt scriptura impleatur. *Ioan. 17. e*

O felicem & piam iactantiam! O beatos il-
 los omnes, qui tali conscientia discedunt! Be-

Tob. 13. d

nedicti (inquirebat olim Tobias) O Ierusalem, qui ædificant te, & qui gaudent super pace tua. Quod quamuis de terrestri Ierusalem dictum sit, de spirituali tamen Ierusalem, hoc est, de sancta Christiana Rep. sub figura prænotata intelligere debemus.

Ezec. 34. b

Phil. 2. c

At pauci sunt, qui exempla ista imitantur. Errauerunt (ait Deus in Ezechiele) greges mei in cunctis montibus, & non erat qui require-
ret, & (eandem vocem iterans inquit) nemo erat, qui requireret. Omnes quæ sua sunt (ait Paulus) quærunt. Quærunt non Dei honorem, non animarum salutem, non communis Eccle-
siæ, & Christiani orbis vtilitatem, sed quæ sua sunt. Verbum pascere, nemo rectè intelligere vult. Mallemus id semper ad dominium trās-
ferre, quàm ad ministerium, quamuis nul-
lum sit dubium, nec quisquàm negare potest, quin pastor quoddam etiam dominium & po-
testatem in suas oues habeat, oportet enim nonnunquàm eum suam autoritatem osten-
dere, non solum vt lupum profliget & arceat, sed etiam vt virgis & baculis oues suas cogat & contineat, plura tamen sunt quæ in pastore desiderantur.

Inueniuntur quidem, qui gubernandi mo-
dum optimè tenent, sedulò faciunt omnia, quæ ex potestate fieri debent, oues suas in officio seruant, diligenter cauent, ne lupus in eas ir-
rumpat & impetum faciat, sed pascere, quod præci

præcipuum erat, negligitur. Quorsum enim attinet, oues in ouili vnà conseruari, & à lupis vndiq; defendi, si fame deindè pereant? Quinimo quo pacto lupi & hæretici melius abigi possunt, quàm verbo Dei? Nam ferro illis profectò non semper resisti potest, clàm enim irrepunt. Et vbi semel venenum suum ponunt, *2. Timo. 2. c* id instar cancri latius serpit & absumit.

Quamobrem nò solum gubernatione opus est, verumetiam pastu, non defensione tantum contra lupos, sed medela quoque, si quis damnum accepit. Quid autem famem sedare melius potest, morboq; nostro mederi, quàm verbum Dei? Domine (inquit Petrus fame spiritali laborans) ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et alius: Neque herba, neque malagma sanauit eos, sed tuus domine sermo. Atque istud est, super quo Christus suos discipulos tam instructos reddidit. Istud est, super quo illis ac Ecclesiæ suæ spem certissimam dedit, se missurum & daturum eis *Ioan. 6. g* Spiritum sanctum, qui edoctrus esset eos omnem veritatem, nec absque consolatione vnquàm relicturus. *Sap. 16. b* *Ioan. 14. d*

Istud etiam est, quod vnusquisque Christianorum procerum præcipuè, & absque mora cogitare debet. Nulla re Ecclesia minus carere potest, quàm pastoralis & prædicationis officio, quo tamen nihil contemptius iam apud homines. At aliis in rebus omnibus maior cu-

ra maiórque diligentia adhibetur, ita vt quis non immerito admirari possit, vnde tam execrabilis negligentia proueniat? quid Ecclesiæ proceres tandem cogitent? Quod si vineam quis habet, vineatorem quærit, qui eam colere possit, nec dubitat augere mercedem, si eam colat diligēter. Si quis sibi vestem nouam parari vult, is de sartore circumspicit, qui eam possit concinnè & artificiosè parare, &c. Et vt crassius exemplum proferam. Si quis gregem porcorum habeat, nemini eum concredit, nisi illum sciat gregis curam gerere posse. Quot verò inueniuntur Ecclesiastici pastores, qui aliquandò viginti, triginta, quinquaginta, centum, mille animas curandas habent, nec tamen tantum solliciti sunt, quomodo illis cibo spirituali prospectum sit, quantum operæ & laboris impendunt in vineis colendis, domibus extruendis, vestibus parandis, & peccatoribus alendis?

Verbis quidem nonnunquam animi nostri testamur dolorem ita volentes nos excusare, quòd magna personarum sit inopia, quòd nemo aliquid operæ conferre velit, & quòd iuentus Ecclesiastica tam in collegiis, quàm monasteriis nostro seculo à studiis abhorreat, præsertim theologico, &c. Quod sanè verissimum est, personarum laboratur penuria, hoc videt & nouit vniuersus mundus. Sed quorum id culpa fit? Eorum haud dubiè, qui primò omnia

omnia studia collabi patiuntur, secundò tot præclara ingenia & dociles pueros corrumpi sinunt, & apud quos eruditus nullus emergere potest, aut prærogatiuam aliquam habet, & qui nondum etiam aduertunt, vt studia restaurentur manúque teneantur, pueri verò ad ea adducantur, & doctis meriti honores ac stipendia præbeantur. Horum (inquàm) culpa fit, *Thre. i. d.* quòd petentibus panem pueris nemo sit, qui frangat ac distribuat.

Ius nostrum canonicum vult ac præcipit, vt præter generalia studia in singulis collegiis etiam & monasteriis magister habeatur, *Extra de Magistris lib. 5.* qui clericis ac aliis prælegat. Clericis habetur in textu, idque primò. Cathedralis autem seu metropolis Ecclesia doctorem habere debet, qui sacerdotibus sacram paginam interprete-
tur. Et hinc sacerdotes primò memorantur. San-
ctum præterea est, vt tali doctori præbenda assignetur. Atque ita antiquitus obseruatum est, quod vestigia adhuc testantur, testatur id ipsum nomen scholastici, qualis est in singulis collegiis, testatur emancipatio, quòd à scholastico quis se redimere debeat. Hoc (inquàm) euidentis argumentum est, iuniores canonicos olim sub scholastico fuisse non disciplinæ tantum, sed studij quoque gratia. Iam verò ex nimia & detestanda negligentia prælatorum, qui ab hinc multis annis in Ecclesia fuere, eò peruentum est, vt non solum ma-

gistri nulli, ex quibus iuniores clerici suas artes perdiscere, non solum doctores nulli habeantur, ex quibus sacerdotes Theologiam suam audire possint, sed scholasticus quoque nil præter nomen sine re obtineat. Primum semper est, ut quis sese ab iis redimat, tunc iunioribus concessum est otari, & quandoque per omnem vitam sine omni scientia permanere.

Quid igitur mirum, si tanta doctorum virorum inopia sit? Nemo nascitur artifex, nec est, quòd in cælum suspiciamus expectemúsque Christum nos omnia per spiritum suum vno momento docturum. Minimè gentium. Studium, diligentia, & labor nobis eruditionem parere debent, Dei tamen accedente gratia. Hoc verum medium est, per quod Deus scientiam largitur. Qui igitur nunc temporis potest, & penes quem facultas est, nec tamen omnem adhibet diligentiam, ut reformatur studia & iuventus ad ea assuefiat, quantum quidem in ipso est, is coram Deo reus agitur omnium eorum qui propter eiusmodi defectum impediti sunt. Istud vnum est.

Secundò rei sunt talis interitionis animarum omnes ij, qui in Ecclesia sunt & Ecclesiæ fructibus aluntur, cum non solum ingenio & natura, verumetiam singulari gratia ad bonas literas præditi sint, tamen malunt in peccatis & otio vitam transigere, quàm moribus
& lite

& literis bonis imbui, malunt equos & canes tractare, quàm libros, malunt mundo, quàm Ecclesiæ seruire, at interim nutriri volunt Ecclesiæ bonis &c. Hi omnes rei sunt perditionis tot animarum. Quocircà Ezechiel æternum promittit supplicium illis, qui lac & lanam ab ouibus capiunt, oues verò famelicas relinquunt. *Ezec. 34. a*

Munus & status noster scientiam & eruditionem postulat. Non enim vt otium agamus in Ecclesiam vocati sumus, sed vt fructum afferamus (inquit Christus.) Nec in solis cæremoniis acta transacta omnia, sed vt populo doctrina & admonitionibus præsimus. Cuius rei indicia in sacris literis varia habemus. In lege Moyfi gestabat summus Pontifex in suis *Exod. 28. b* vestimentis & in pectore duodecim lapides pretiosos, quibus insculpta erant nomina duodecim tribuum Israelitici populi, quo significabatur, quòd sacerdos vniuersam populi multitudinem animo complecti, & semper ob oculos habere deberet, omnique tempore pro ea curam gerere. In rationali, quod etiam ex ornamentis sacerdotalibus vnum erat, scriptum erat: Doctrina & veritas. ad indicandum, quòd sacerdos non ignorare deberet veritatem verbi diuini. Deorsum ad pedes tunicæ sacerdotalis aurea tintinnabula & mala punica appensa erant, ad ostendendum, quòd sacerdos sono prædicationis & odore boni vesti-

Ibidem.

menti in Ecclesia versari deberet.

- Exod. 37. a* In arca Dei semper erant duo vectes, quibus portabatur, ne si quando mouenda erat, immittere tum demum necesse esset, ad innuendum videlicet, quod sacerdotes, qui arcam Christum, in mundum portare debent, parati esse cogantur perpetuo, ut unicuique, qui modò petit, suæ fidei rationem reddant, sicut Petrus ait, & non discant tum primum, quando rogantur. Moyses & Aaron nunquam discedebant à tabernaculo Dei, eam proculdubio ob causam, quod primò discerent ac sciscitarentur à Deo, quod postea populo proponere possent. Dauid prius accipiebat donum Prophetiæ, quàm ad Regnum veniret. Ieremiæ Deus dedit verba in ore, antequam inciperet euellere malum, & plantare bonum. Vnus ex Seraphim Esaia mundabat labia calculo, quem forcipe tulerat de altari, priusquam ad prædicandum eum emitteret. Salomon statim ab initio sui regni sapientiam à Deo flagitabat, quò rectè administrare regnum posset. Christus in templo inter legis peritos inueniri prius volebat, eosque interrogare & audire, quàm prædicandi munus auspicaretur, nec suos ad prædicandum à se dimittebat, donec benè eos instituisset. Intellectum illis aperiebat, ut intelligerent scripturas antequam ad eos diceret: Euntes docete omnes gentes, &c. Sic etiam Ioan. 6. b cum populum pasceret in deserto, frangebatur primò

primò quinque panes , ac tum demum porrigebat discipulis , vt distribuerent eos. Paulus vult suum Timotheum omninò attendere lectioni. Omnia ista exempla demonstrant officium nostrum sacerdotale exigere scientiam & intellectum scripturarum. In Malachia expresse habetur à sacerdotibus legem requirendam esse. *1. Timo. 4. d* *Malac. 2. b*

Atque hæc omnia in nostris decretalibus comprehensa sunt. Illiteratos non esse promovendos habemus distinct. 36. Literis enim carens saceris non potest aptus esse officiis , & ita decretum est in concilio Gangrensi. Ad hæc Papa Leo dicit, inscitiam in sacerdote nec excusatione nec venia dignam esse. *Distin. 36* *Distin. 38.*

Quamobrem nemini , cuiuscunque etiam conditionis aut dignitatis sit , in Ecclesia otiosi concessum est, beneficium datur propter officium. Quod verò nostrum officium sit, antè dictum est. Porro primariarum partium est instare, vrgere & impellere. Nec quemquam pudere debet literarum & studij, de quocunque natum genere. Artes & virtutes nobilitati nihil adferunt detrimenti , quinimò vera nobilitatis ornamenta , sunt & insignia. Qui nobilitatem suam artibus , virtutibus & præclaris factis non melius potest probare & sibi asserere , haud magnæ apud viros prudentes existimationis est. Hic itaque videat unusquisque , quomodo talentum gratiam à Deo sibi *Matt. 25. f*

concreditam vsurpet, num in terram defodiatur, an vsurariam faciat, statim animaduertet quid sperandum sibi quidue metuendum fuerit. Atque hoc alterum est, quod hac in re expendi debet.

Sed vnum adhuc adiiciendum est, quod obseruari debebat, vt ij qui literis gnauiter incumbunt, & qui eruditionem affecuti sunt aut affecuturi, in Ecclesia quoque meritos honores & vitæ necessaria habeant. Qua in re hactenus non parum neglectum est. Nō deessent Marones, si essent Mœcenates. Inuenirentur adhuc, quos studij non pigeret, nec laborem in Ecclesia detrectarent, nisi tanta hominum esset ingratitudo. Aduersarij nostri hac in parte nos longè superant, qui nullis parcunt sumptibus, vt saltem viros doctos habeant. Nos tam humaniter viros doctos tractamus, vt ferè nullus sit, qui studiorum amore amplius teneatur. Quod pastoribus, verbi diuini præconibus, doctores, magistris qui legunt, aliisque viris eruditis dandum est, id nos totos perdit, & ad extremam inopiam redigit, at aliis in rebus omnibus plus æquoliberales, ne dicam profusi sumus. Quid igitur mirum, si omnes æquè laborem fugiunt? Quis suo stipendio militet? Quis laboret in vinea, si non concessum esset sibi de vuis comedere, &c.

1. Cor. 9. 4

Matt. 10. 6

Deut. 25. 2

Mercenarius dignus est mercede sua, inquit Christus. Quin Deus in veteri testamento noluit

noluit, vt boui tritुरanti os obturaretur, quo minus frui posset fructibus, quos ipse excutere cogebatur. In hoc iam proceres optimi animos vestros intendite, & omnes, qui potestis aut ratione officij tenemini, in medium consulite. Facite ne affectus vestros auaritia expugnet & vincat, ne propriij commodi studium vobis ansam præbeat, quò Ecclesia bonis pastoribus, & doctis concionatoribus orata esse cogatur. In hos si Ecclesiæ bona conferuntur, optimè collata sunt, & in hunc vsum potissimum data sunt, hoc spectat ad honorem Dei, ad Ecclesiæ vtilitatem & ad animarum salutem.

Ad hanc rem hodiernum Euangelium cuique Christiano primati occasionem præbere deberet in eo, quòd docet, quanta Christus diligentia suos Apostolos tanquam futuros pastores vniuersæ Christianæ multitudinis instruxerit, & præterea quibus verbis vsus sit, eisque Spiritum sanctum cælitus promiserit ac dederit, ne in Ecclesia saltem fideles pastores desiderari possent. Quod & ego hoc loco indicare volui bono animo, postquàm occasionem mihi dedit synodus nostra, in qua nunc alioquin de talibus rebus agitur. Spero quoque sapientem nullum hoc meum factum in malam partem interpretaturum.

Sum etenim cum aliis in communi Ecclesiæ naui, velim equidem libenter, vt naui in
hac

hac grandi tempestate sine damno in terram subduceretur. Si viribus præstare nihil possum & auxiliari, concessum tamen mihi & cuius est, iis qui ad remos sedent ac laborant acclamare, vt omnes neruos intendant, postquam penes illos solos auxiliandi facultas est, non tamen hoc conor, vt quemquàm doceam, sed vt optimos proceres cohorter, quò id quod iam pridem agunt, maiore studio agant & ex animo. Quanquàm enim equus currens monitione opus non habeat, celerius tamen progreditur, si calcar interdum addatur. Noui quosdam iamdudum in cursu esse, video aliquos tanta cum seueritate rem agere, vt mihi non solum gaudium, sed spem præbeat maximam fore, vt alij aut sequi cogantur, aut coram Deo & mundo in odium & ignominiam perpetuam sint venturi.

Deus Opt. Max. confirmet pium animum, quem aliquibus pridem indidit, & suam gratiam largiatur vt & alij iisdem vestigiis ingrediantur, idque totum vt fiat in ipsius honorem, necnon ad vtilitatem & emendationem suæ sanctissimæ Christianæ Ecclesiæ. Nos verò pro nostra parte hoc ipsum iuuabimus, in communi, fundendo ad Deum preces ardentissimas. Et tum ea, quæ extrinsecus instituuntur, prosperiorem successum habere possunt.

Quamobrem rogabimus nunc & omni tempore

porc pro omnibus iis, penes quos summa potestas in Ecclesia, quique eam administrant, & ei præsunt, vt eis Deus spiritum suum det & conseruet, per quem Ecclesiam collapsam restaurare possint, & illis cordi sit tale opus, quò ipsius nomen sanctissimum vbiq; & apud omnes Christianos perpetuò colatur ac prædicetur.
Amen.

*

F I N I S.

Act. 20.

Attendite vobis & uniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

Deut. 32.

Gens absque consilio est, & sine prudentia. Utinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.

LUGDUNI,
EXCVDEBAT
PHILIBERTVS
ROLLETIVS.

